

HISTORICAL MANUSCRIPTS COMMISSION.

REPORT
ON
MANUSCRIPTS
IN THE
WELSH LANGUAGE.

VOL. II.—Part I.

Jesus College, Oxford ; Free Library, Cardiff ; Havod ; Wrexham ;
Llanwrin ; Merthyr ; Aberdâr.

Presented to Parliament by Command of His Majesty.

LONDON :
PRINTED FOR HIS MAJESTY'S STATIONERY OFFICE,
BY EYRE AND SPOTTISWOODE,
PRINTERS TO THE KING'S MOST EXCELLENT MAJESTY.

And to be purchased, either directly or through any Bookseller, from
EYRE AND SPOTTISWOODE, EAST HARDING STREET, FLEET STREET, E.C., and
32, ABINGDON STREET, WESTMINSTER, S.W.; or
OLIVER AND BOYD, EDINBURGH, or
E. PONSONBY, 116, GRAFTON STREET, DUBLIN.

1902.

INTRODUCTION.

THE present report deals with documents in the Welsh language in the libraries of Jesus College, Oxford, and of the town of Cardiff, as well as nearly the whole of the quondam Havod collection, and a few stray manuscripts at Llanwrin Rectory, Merthyr Tydvil, and Aberdâr. The collection at Jesus College is the result of gifts from some of its alumni, of whom the Rev. Thomas Wilkins, of Llanblethian, in the county of Glamorgan, is the worthiest in this respect. To him belongs the credit of having rescued from the vicissitudes of private libraries the *Red Book of Hergest*, the largest vellum manuscript and one of the best known in the Welsh language. This *Red Book*, though incomplete, forms in itself a fairly good mediæval Welsh library. Theology and the laws excluded, it may be said to contain a representative collection of the best literature current in Wales at the close of the fourteenth, and the opening of the fifteenth centuries. And though work done for this Commission has made it clear that most of its prose contents are to be found in earlier documents, still, if we exclude the Black Book of Carmarthen, the Book of Aneirin, and the Book of Taliessin, it remains practically our oldest and most reliable source for a very large part of the works of the poets of the twelfth, thirteenth and fourteenth centuries. The purely historical value of these metrical productions is too readily overlooked. Indeed it seems necessary to reiterate again and again, with emphasis, the impossibility of writing the social history of the Welsh peoples without an attentive and exhaustive study of mead-song and elegy, the trumpet call to battle and the paean of victory and peace. When all that remains of the "poetry," produced in Wales between the rise and the fall of the monasteries, has been properly edited, the historian will find a wealth of unsuspected material often stamped with the hall-mark of the eye-witness and fresh as the morning dew.

The Welsh portion of the manuscripts brought together at *Philippus MSS.* Middle Hill, by the late Sir Thomas Philipps, Bart., was removed

*Jesus
College,
Oxford.*

to Cardiff Free Library in the year 1896. In this collection the one manuscript of first rate importance, is the *Book of Aneirin*, which was borrowed or pilfered from the collection at Hengwrt some time in the eighteenth century. The subject of this work is the battle of Catteraeth, which has been argued to have taken place at various dates ranging from 540 to 603. The present transcript of the poem belongs to the middle of the thirteenth* century. Its language, however, retains ancient forms of words, which, by comparison with the glosses, carry us back to the ninth century. But whether the poem as a whole is a mediæval version of a really old composition, or partly old, partly altered, and partly added to, is a subject too debatable and too full of pitfalls to be pursued here. All that can be said with safety is, that the composition is decidedly older than the MS., and that the meaning is often uncertain, not to say elusive. There are also at Cardiff autograph manuscripts by Elis Griffith and Wiliam Llŷn. In the former we find certain particulars about the writer himself, which were matters of inference when the introduction to the Mostyn Hall MSS. was written; and in the latter the greater half of the poet's own composition, a fact which should encourage some student to edit and publish the collected works of the author. The fifteenth century manuscript, which gives the *Estreats* of parts of Denbighshire, should be examined by students of economics; it also contains interesting miscellaneous memoranda. Two other manuscripts at Cardiff give a portion of the *Tristan and Essyllt* story, which we have discovered nowhere in what must have been its original form. The plot simply survives with a few fragments of verse. *Tristan* carries *Essyllt* with him into the *Kylydon* wood, accompanied by her maid *Summerday Aspect*, and a diminutive dwarf as page. The husband, *Mark*, complains to *King Arthur*, who apparently sends *Kai the Tall* and others of his knights to help *Mark*. Whosoever sheds *Tristan's* blood is fated to die, and whosoever's blood he sheds likewise dies. This is the reason, doubtless, why the knights agree with unseemly unanimity to *Mark's* proposal to engage *Tristan* himself. *Tristan* "passes through three encounters unscathed," while *Kai the Tall* passes

* By some confusion between "thirteenth century" and "thirteen hundred" the MS. has been ascribed on p. 91 of the report to "circa 1350". Read "circa 1250."

on eagerly to Summerday Aspect, the object of his devotion. Mark goes a second time to Arthur, and laments that he can win neither blood nor money out of Tristan. Arthur advises Mark to send stringed musicians to soothe the spirit of Tristan "from a distance"; and afterwards to send bards who should approach him with his praise in their mouths. Tristan acts generously towards these, and engages in metrical converse with Gwalchmei, who succeeds, as usual, with his golden tongue, where the joust has failed. He carries Tristan to Arthur, who salutes him in verse, even a second and a third time. At last Tristan speaks, offers to consider his ways, and to abide by the counsels of Arthur. When Mark is pacified, King Arthur addresses both husband and lover, but neither is willing to give up Essyllt. He therefore adjudges that she shall divide the year between them, staying with the one while the trees are in leaf, and with the other while the trees are bare. The husband, who is allowed to choose his half of the year, elects to have Essyllt in winter, when the leaves are off the trees. Arthur announces his judgment and Mark's decision to Essyllt, who, after blessing the judgment and the judge, bursts out singing—

There are three trees of constant hue,
 The ivy, the holly, and the yew,—
They bear leaves summer and winter :
 Tristan ! I am *thine* for ever.

William Owen [Pughe] in his *Cambrian Biography*, published in 1803, tells us that Edward Lhwyd "made a very large collection of Welsh manuscripts,* which once formed the "Seabright collection, but which is now in the possession of "Thomas Johnes of Havod." Unfortunately what is written about this collection is full of contradictory statements. For instance, a writer in the *Gentleman's Magazine*, under May 1807, declares that "Mr. Owen has fallen into a strange mistake" (i. 420); and he would persuade us that

Cardiff
 Free
 Library—
 continued.

Havod MSS.

* A writer in the *Gentleman's Magazine*, 1807 (Vol. 1, p. 420), says that the Edward Lhwyd's MSS. were offered to the authorities of Jesus College, Oxford, but owing to a quarrel with "Dr. Wynne, then fellow, afterwards Principal of Jesus College . . . the offer . . . was refused." Ultimately "they were purchased by "Sir Thomas Saunders Seabright, Bart., of Beechwood, in Herts . . . and his "grandson dispersed them by auction in the course of last month" [April 1807]. It is difficult now to estimate the loss to Welsh history, caused by this petty act of spite or jealousy on the part of the sleek, but forgotten "Dr. Wynne." Compare part i., pages 123-4 of the *Transactions of the Cymmrodorion* (1822).

Havod MSS.
—continued.

Mr. W. W. Wynn,* of Wynstay, bought, apparently all, the Lhwydian MSS. at Sir John Scbright's sale in the previous April. Owen's statement was then four years old, and Owen was one of the editors of the *Myvyrian Archaeology of Wales*, which, in its second volume,† published in 1801, contained material taken direct from the Havod manuscripts. Owen might, therefore, be expected to know, especially as he had been to Havod himself.‡ Again, we read in the *Gentleman's Magazine* (i. 269) an account of the great fire at Havod on 13th March 1807; how in "the early morning," in the absence of Mr. Johnes, "who was in town attending his Parliamentary duties . . . Mrs. Johnes was awakened by the Fire at a quarter after 3 . . . and with difficulty alarmed the Family;" and how within three hours the whole interior of the building was destroyed; how the damage was estimated at 140,000*l.*, notwithstanding the fact that "Many of the splendid Books in the lower part of the Library were saved, but," it is added, "all the precious lore that was deposited in the Gallery, and the §Anti-Library fell into the unrelenting flames, among which were the greatest curiosities—the *Welsh MSS.*" After a statement so explicit about a contemporary event it would appear to be hopeless to expect to see ever again any of the Havod MSS. And yet, three manuscripts,|| which were indisputably at Havod before

* A marginal note in the Bodleian copy of the *Cambrian Biography* (p. 269) seems to confirm this. It reads "They were sold by Leigh April 17, 1807 and bot by Mr. W. W. Wynn of Wynstay." The *Myvyrian* vol. iii. p. 318, gives April 12 as the date. The sale as a matter of fact lasted seven days, to wit, April 6-11, and Monday 13th, the day on which the MSS. were sold.

† This volume of the *Myvyrian* was dedicated to Thomas Johnes M.P., of Havod.

‡ The date of William Owen [Pughe]'s visit to Havod is approximately fixed by the two extracts which follow:—

"*Flimston, Nov. 15, 1798.* . . . I will in about three weeks or a month be able to disengage myself to go to Havod . . . As Mr. Owen has previously corresponded with Mr. Johnes, I believe it would be proper for him to write to him about the time to be mentioned in my next, at the same time to furnish me with an introductory letter for me to deliver there on my arrival . . . Mr. Owen can furnish me with a letter from Skin-devil Williams, bookseller, or rather book-swindler, of the Strand to his brother at Ystrad Meyryg. There may be something of the late Mr. Edward Richard's collecting there, or if there is not I shall nevertheless thank him for such a letter to introduce me to a sight of the School and library . . . Ed. Williams." [*Bygones* (p. 91), 1891.] And in a postscript to the letter written from *Bristol on July 9, 1800*, Edw. Williams writes: "Owen told me at *Havod* that you have D. Ddu Hiraddng's Missal." [Brit. Mus.; Addl. MS. 15,030 fol. 15.]

§ Does this mean "Ante-Library" or "Anti[quarian] Library"?

|| Havod MSS. 1, 2, and 16, *q.v.*

the second volume of the *Myvyrian* was issued in 1801, are still in existence, without a trace of even a singeing. A fourth manuscript, also, is quoted in the same work as the source of the variant readings to the *Cantreds and Commotes of Wales*.^{*} Of the twenty-nine Havod MSS. included in this report, Wrexham MS. 1† is the only work which could be cited for the variant readings in question,‡ and it bears the impress of the Sebright seal. But unless there was more than one sale of Sebright MS., this could not be described as a "Havod§ MS." in 1801. We are thus confronted with apparent difficulties, look at the matter how we may.

Havod MSS. —continued.

Fortunately they are not wholly insoluble. The "*Catalogue of the Duplicates and a considerable portion of the library of Sir John Sebright, Bart. (of Beechwood, Herts), also the very curious collection of MSS. of ancient chronicles, Monastic History, Charters, &c., on vellum and paper, many finely illuminated. Collected by Sir Roger Twysden and Mr. E. Lhwyd, sold by Leigh and S. Sotheby, on Monday, April 6th, 1807, and six following days (Sunday excepted),*" has been preserved in the British Museum. The name of the purchaser of every MS. lot is written opposite its number in the margin. The name of Thomas Johnes, M.P., of Havod does not occur once, nor does the description of any one of the lots enable us to

* *Myvyrian Archæology of Wales*, vol. ii, pp. 606, 609-11. (London, 1801.)

† There is a reference to this MS. as *Llyfr John Brook o Fowddwy* on page 26 of Vol. ii of the *Myvyrian*. This reference, however, is not necessarily made by the Editors; it might have been made by Lewis Morris, whose compilation they avowedly print.

‡ The writer has not compared the MS. text with the variant readings quoted, and is therefore unable to give a decisive opinion. Compare Peniarth MS. 163, and footnote ** on p. 252, *infra* to Cardiff MS. 50. Both MSS. were once in the Sebright collection.

§ The editors, unfortunately, give references which do not always bear scrutiny, (see Jesus College MS. 19) so that we are by no means certain that their variant readings were taken from a Havod MS. Jolo Morgaunwg was at Havod, and as he has given evidence of his ability to read accurately a difficult page in MS. 16, it seems unlikely that *he* would copy a list of Cantreds and Commotes from a *late* Panton MS., which he saw after he had been to Havod. Owen Myvyr, however, as proved by his marginal directions to his copyist, did deliberately give the preference to Evan Evans's Transcripts, though some of their originals were in his own possession at the time. The natural inference is that Owen Myvyr and his scribe were unequal to the task of reading them. Owen Myvyr, in his catalogue of the contents of Havod MSS. 134=20, 19=13 112=17, 5=3, and 128=5, speaks of the last as *Llyfr anodd y ddarllein*. Jan. 1800. [See Brit. Mus. Addl. MS. 15,061, pp. 82-102.]

Havod MSS. identify anything at this sale with any of the MSS. known to have been at Havod. And yet we have seen that a certain number of the existing Havod MSS. have once belonged to the Lhwyl-Sebright collections. It follows, therefore, that Sir John Sebright, Bart., had parted with a portion of the Welsh MSS., at Beechwood by public sale, private treaty, or gift at some time previous to May 28th, 1799, when Edward Williams wrote* to Owen Jones as follows:—

Here at Havod I find *invaluable treasures*. A large collection of the works of the oldest Bards from MSS. that seem to differ in many things from the *Llyfr Du Caerfyrddin*, *Llyfr Coch Hergest*, &c., amongst them pieces by *Gwdion mab Don*, *Heinin Fardd* (Bardd Maelgwn Gwynedd) &c. Also a large collection of the bards in the times of the Princes of Wales, and of the works of the later bards twenty or thirty volumes: here are two very fine manuscripts, and very large, by J. Jones, of Gelli Lyfdy. One of them contains a collection of Legends, lives of Saints, Missals, &c., in the Welsh language, this is No. 119 of the collection [331].† The other, No. 120, contains the following articles, (1) *Dwned Cymraeg*, a *Llyfrau Cerddwriaeth Dafydd Ddu Hiraddug* . . . (2) *Cadwedigaeth Cerdd Dant* [334].† In another MS. there are ample instructions for understanding the old Welsh musical notations, written about the time of Elizabeth. You will doubtless have this copied, but do not inform Humstrum Jones of this [304]†: here are several copies of Geoffrey of Monmouth [301, 328],† but I cannot (as I wished) find one of *Caradawc Llancarvan*: here are numerous volumes of old Theology in Welsh [306, 309–12, 318–23, 329]†—of Pedigrees [310, 346–53, 358–9]† that contain some interesting historical anecdotes, a Religious Drama [331],† or mystery by *ŷolo Goch*: a fragment in the cornish Dialect, ancient tracts on Physic [313, 318, 320]†: ancient Calenders [311]†. A charter in the Welsh Language, granted by Jaspas Earl of Arundel to the Lordships of Chirke (Swydd y Waun as it is termed) constituting it a County, with rights of Courts

* British Museum Addl. MS. 15,030, fols. 14–15.

† These numbers refer to the pages in this report dealing with the MSS, mentioned in *ŷolo's* letters.

of Justice, markets, Fairs, curious things may be collected here [now Peniarth MS. 163]. I shall copy a collection of Welsh words by E. Llwyd [? Cardiff MS. 50]. The uncommon severity of the weather deterred me from coming here sooner* *Jolo Morganwg.* *Havod MSS.*
—continued,

And on July 9, 1800 he writes further :

. . . I took a copy of the Missal by *Davydd Zu Hirazug* from Havod MS. . . . I had begun to copy the *Cynveirz* from E. Llwyd's MSS. at Havod, but Mr. Owen told me that my labour was in vain as you had everything. Of course I do not send them† . . . *Edwd Williams.*

The above extracts enable us to form a fairly accurate idea of the nature and extent of the collection of Welsh manuscripts at Havod. And though it is clear that *all* the statements of contemporaries and later writers about its destruction were grossly exaggerated, still they cannot, unhappily, be discredited altogether. In the present collection we miss from *Jolo's* list the *Cynveirz*, *i.e.*, the large collection of Bards in the times of the Princes of Wales, the pieces by *Gwdion mab Don* and *Heinin Varā*, and the fragment in the Cornish Dialect. These manuscripts may yet be identified, but if we assume that they were burnt, their destruction must have served as the foundation of the wonderful accretions which soon involved the loss of all, and more than all, for is it not alleged that many volumes were purchased at the Sebright sale of 1807, and that these also perished, though they were sold a whole calendar month *after* the fire had taken place! The pretty story about Thomas Johnes pluckily going back to London to repair his loss before the ashes of his home could be said to be cool, finds no support in fact. His name, as we have seen, is not among the Sebright purchasers. Even the lots bought by "Skin-devil Williams," who might be expected to act for Johnes, found their way mostly to Hengwrt. We must therefore conclude that he did not buy at the sale of April 13, 1807, and that most, if not *all* of the twenty-nine Havod-Wrexham manuscripts included in this report had left the Sebright collection at some time previous to the year 1798.

The subsequent history of the Havod manuscripts is clear. The late William Lawrence Banks of Hendrewaelod near Llanrwst, *W. L. Banks.*

* British Museum Addl. MS. 15,030, fols. 14-15.

† *Ibid.*

Havod MSS.
—continued.

and afterwards of Conway, inherited them from his mother, Lucy Williams, the daughter of the Rev. John Williams* of Ystrad Meurig; and the inscription found on a certain number of them—“Lucy Williams from Col. Johnes, Decr. 10th, 1815” is in the lady’s own handwriting, which explains satisfactorily their removal from Havod a few months before the death of the donor, which took place on April 23, 1816. There is a tradition in the Banks family that the MSS. were a “wedding‡ gift.”

*Havod-
Wrexham
MSS.*

The three Wrexham manuscripts belonged also to the Havod collection, and were separated from their companions in October 1894, by the probable accident of being kept on the book-shelves in the Library, instead of in the chest which contained the twenty-six shown to the writer in the September immediately preceding the sale. These bear internal evidence of their history in the Sebright seal, and the name of Edward Lhwyd.

*Llanwrin
Rectory.*

The manuscripts at Llanwrin Rectory contain one of the few *Passion Plays* in Welsh, and a version of the *Marchog Crwydrad*‡ from the French of Jean de Cartigny’s *Le Voyage du Chevalier Errant*, which W. Goodyear translated and entitled “The Voyage of the Wandering Knight shewing al the course of a man’s life, how apt he is to follow vanitie, and how hard it is for him to attaine to vertue.”

Merthyr MS.

The Merthyr Manuscript is one of a series in the same handwriting, which, contrary to all appearance, was supposed to belong to the reign of James II. The couplet

Jago’r ail gwr o alwad

yn deyrn glwys ar dir yn gwlad (p. 450)

seems to prove conclusively that we have here a reference to James II., but the final couplet—

A hiroes a vo i Harri

Yn deyrn duwiol yn dol di

fits only James I., whose eldest son Henry died in 1612. The poem in question must have been written before that event, or the poet could not wish “Long life” to Prince Henry to succeed

* This is the brother of Jolo’s “Skin-devil Williams.”

† It is mentioned in Lewis’s *Topographical Dictionary*, under *Eglwys Newydd*, that busts by *Banks*, of Mrs. and Miss Johnes were in the library at Havod, which is not far from the old home of Miss Williams. The country is pretty and romantic, the sculptor naturally walked over to Ystrad Meurig, and paid the penalty.

‡ Edited by the owner and printed, first in the *Brython* for 1862 (pp. 1-17, 138-53, 257-67, 361-74), and afterwards separately (Tremadog, 1864).

his father. The word *second* in “*ŷago'r ail gwr o alwad,*” *Merthyr MSS*
 seems, therefore, to apply to the final word *galwad*, and to
 refer to James I.'s *second call* to a throne. This interpretation
 is supported by another couplet,—

Trwy ffyniant tyviant wyd ti

Tirion or saithved Harri

because James I. based his claim to the English throne on his descent from Margaret, daughter of “Henry vii.” The series of manuscripts, of which the one at Merthyr Tydvil is a specimen, may therefore be safely attributed to the reign of James I. And the fact that the contents, which refer largely to Glamorgan worthies, include poems by Llywelyn Sion who is reputed to have written and left many manuscripts,* points to him as the probable scribe.

It will be noticed in this part of the report that the treatment of the later manuscripts varies not merely in different collections but in one and the same collection. For instance, the two Aberdâr manuscripts are from the same pen; there is a full report of the one, while the other is dismissed with a mention. The explanation is to be found in revised instructions. Originally it was determined to examine documents as late as 1800; but in 1901 it was resolved to stop with the year 1650. The inspector began with the Banks manuscripts at Conway in September 1894, but was almost immediately stopped by the preparations for a sale on the premises, and prevented from finishing his examination by the illness and death of the member of the family who had the charge of the MSS., which were a little later shipped to South Africa. And it was only a short time ago that the opportunity of completing the Banks report presented itself. Other collections have offered other difficulties, and years have intervened between the beginning of the work of examination and the end, which, in several instances, has not yet been reached. Inequality of treatment will, therefore, recur in the report of all such collections.

J. GWENOGVRYN EVANS.

Oxford, Christmas 1901.

* See Haved MSS, 4, 20, and part of 5; Llanstephan MS. 134, &c.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS IN
THE WELSH LANGUAGE,

JESUS COLLEGE LIBRARY, OXFORD.

MS. 1 = CXI. THE RED BOOK OF HERGEST. Vellum ; $13\frac{3}{8} \times 8\frac{1}{4}$ inches : 362 folios (deranged more or less in the binding), bicolunar and numbered respectively 1-1442 ; written with few exceptions during the last quarter of the xivth,* and the first quarter of the xvth centuries ; strongly bound in red morocco in 1851.

The MS. is not quite perfect, but there is nothing to show how much is wanting (see Plâs Hên MS. 15). The text, with the exception of a few passages, is in a fair state of preservation. It contains a very considerable mass of the Welsh literary material, both in prose and verse, that was in existence about 1400. Its most important omissions are the Laws, the *older* poetry, and the works of D. ap Gwiliam.

The MS. is named after its former home, Hergest, in Herefordshire. It was presented (in 1701, col. 1371) to Jesus College, Oxford, by the Rev. T. Wilkins. On Feby. 17, 1701, Edward Lhuys pays 7s. for binding the MS., which during the next thirteen years seems not to have been returned to Jesus College as testified by the following declaration : " *To all to whom these presents shall come—I Thomas Wilkins of Lanblethian in the County of Glamorgan doe hereby Certify that I have severall yeares agoe presented Jesus College Oxon with an old large Manuscript called *Llyfr Coch-ô Hergest*, which book was by the order of ye said College given out of their Custody to be new bound, And is since (as I am informed found amongst Edward Lloyd's bookes) to which Manuscript the said Mr Lloyd or his Representatives can pretend no manner of Title Witness my hand this 26th of March 1714: Tho. Wilkins.*" The above statements are in the original hands on slips of paper now pasted on fol. ii.

Folios iii-iv. The beginning of Dares Phrygius in a late hand.

Folios v, vii-xi are blank.

Folio vi. A brief index in a late hand.

Columns 1 to 30 l. 12. †*DARES PHRYGIUS* : Pelleaf aod urenhin yghastell aelwit pelopous . a braot aod idaó aelbit efon ahónnó aod amab idaó aelbit faou *ends* : Ac eneas avfudhabyg y arch ef . ac aodebis troea ef ac nifer. *To this is added in a different hand* : ac aeth ymeith yny longeu Ac y gyt ac elenus nab priaf . ac ecuba . achaflandra . ac andromacca . deucant atheir mil.

Cols. 31 to 230 l. 11. †*YSTORYA BRENHINED Y BRYTANYEIT* : Bryttaen oreu or ynyfied yr hon aelbit gynt yben ynys yggoflebigabl eigiaón *ends* : A brenhined y brytanyeit kanyt yttyó gantunt y ffyfr bróton hónn . Yr hónn a ymchoeles Góaffter archdiagon ryt ychen o vrytanec yg kymraec . yr hónn yfiyd gynuffedic yn wir oc eu hystoryaen by yn enryded yr rae dywededigyon tywyfiogyon hynny . Ar y wed honn y prydereis inheu ymchoelut ef YR ILADIN.

* Cols. 1 to 376 l. 8 ; 381 to 502 l. 7 ; and 605-26 represent the oldest hand ; Cols. 376 l. 9 to 377 l. 18 ; 502 l. 8 to 516 l. 26 ; 520-71 are slightly later and represent a different type of writing. This type prevails through a large part of the rest of the MS. and makes it difficult to classify the several hands of this school. The portions distinctly later are indicated in the foot-notes.

† These texts were reproduced under the title *Bruts*, edited by Rhys and Evans (Oxford 1890).

Cols. 230 l. 20 to 376 l. 8. **BRUT Y TYWYSSOGFON*: Petwar ugeint mlyned a whechant oed oet criif . pan vu y nargolyaeth uabr drŷy hoff ynys prydein ends: Ar dyd hŷnnŷ y gorefgyrnaŷd Rys ab Maclŷn gantref penwedie . A gruffud ab Mareduŷ gymŷt mevenyd. *Benedicamus domino . Deo gracias.*

Cols. 376 l. 10 to 377 l. 18. Gŷldas hen broffwyt y brytanyeit a dyweit yn hen yftoryaeu y brytanyeit . panyŷ pedwarpeth awnaeth yr brytanyeit colli eu hanryded ar ynys vaŷr ffirŷythlaŷn aelwir ynys prydein. Y peth kyntaf oed syberwyt . a ryuic y gŷyr maŷr ends: Y pedweryd nu . dryckampen adrycuoeffeŷu ybobyŷ gyffredin achawŷ ffadron athreiswyr . ac ymladwyr . agot . aglŷth oedynt . Ar pedwar peth hyn a dyweŷpŷyt . a ynt tebic yr pedwar peth a dyweit duŷ yny ffyŷr aelwir eclanuc . teyrnas a dygir rac y gŷerin briabŷ . ac arodŷr y werin amherthynaŷl . achawŷ treis a bratyat enwied . ac amryŷ ffialŷted. *Ecclesiastico X^o, [9] Regnum a gente in gentem transfertur &c.*

Cols. 377 l. 19 to 380. **DECHREU CANTREUOED GŷYNED . AE CHYMYDEU*. Kymŷt infel(ed), kymŷt preŷtan . kymŷt rudlan = Cantref Tegigyl ends with Cantref gŷent—kymŷt tref y gruc, kymŷt vch coet .

Cols. 381-497. †*De Carolo Magno*: Pan waŷcarbŷt yr ebyŷtyl a diŷgyblon yrarglŷyd y bedryuannoed byt y bregethu . ŷrth hynny y gogoneduffaf eboŷtol iago . adywedŷr y bregethu yngyntaf yny galis. A gŷedy y lad ynteu o eraŷdyr greulaŷn nyndiŷed y doeth o gaeruffalem drof vor diŷgyblon ereill y bregethu y galis ends: Ac ymae y narnat uch y bennu o wydyr tec gwedus . Ac veŷŷy yteruyna yftorya chyarlumaen oe weithretoed ynŷr yŷ baen. Ac yn ffawer odeyrnaŷffoedd ereiff yntreulaŷ yuuched amferaŷl dros vuched tragwydaŷl yn ymlad yn erbyn paganyeit agelynyon angwir arglŷyd ni feŷŷu griŷt abarattoes idaŷ ynteu le yny nef dros y lavur yn y byt Amen

A theilŷng yŷ gimplith pethu ereiff dŷn ar gof ac ar volyant yn arglŷyd ni feŷŷu griŷt y gŷyrth awnaeth duŷ yr rolat yny ffie y dylŷr diŷreidaŷ godineb . yr honn yffid leŷteir eneit a chorff.

Hic iacet turpinus remis metropolitanus

Ethereum fidus aprilis adiuit undus

Cols. 502 l. 19 to 516 l. 26 Y ffyuyrhŷnn aelwir *ymago mundi* . Sef yŷ hynny *delŷ y byt* . kays kedymdeith ae gŷnaeth o arch y ffialt o ffuryfedigaeth y byt yr hŷnn yffyd ar weith pel gron A gŷahannedic or defnydyeu megys ŷy . Megys y byd y kihynn ygkylch y gŷynn . Ar gŷynn ygkylch y melyn . ar melyn ygkylch y rith . Veŷŷy y mae y nef megys kihynn ygkylch y byt ends: Gŷlith a dygŷyd or awyr pann brthymher yr awyr or dyfred o echtywynnedigrŷyd y nos. ac ymchoelut y gŷlith yn law y gŷynha y gŷlith ynffŷytreŷ . Nyŷl yŷ pan dŷnher gŷlybŷr anyanaŷl or dayar yr awyr . neu a vyrher yr dayar or awyr . Y mŷc hŷnnŷ aefgyn or dŷŷyr.

Cols. 516 l. 28 to 518 l. 14. † *A brief Chronicle*. Blŷdyd eiffeu o deucant a phum mil auu or amŷer y gŷnaethpŷyt adaf yny doeth criif ygenaŷt dyn . Deg mlyned arhugieint achant a mil kynu geni criŷt . y doeth brutus yr ynys honu ends: (In 1296) y ryuelaŷl madaŷc uab ffywelyn. (In 1298) y bu y ffadua uabr ar yr yfcotteyit.

* These texts were reproduced under the title *Bruts*, edited by Rhys and Evans (Oxford 1890).

† This text was edited by Mrs. Rhŷs, and issued by the *Cymmrodorion Society* in 1883.

‡ Eleven lines at the foot of col. 517 are more or less torn out, and the folio containing cols. 516-517 is mounted on a vellum leaf, excepting the written portion of col. 518 on the back.

(In 1307) y bu naró hen edwart . ac y kyfiógróyt y uab. (In 1312) y has pyrs o garfón. (In 1414) y bu hadua ar y iaeflon yn yllriflin nny gogleid . ac yllas iarff clar. (In 1315) y ryuelaóð flywelyn breun ym morgannóc. (In 1318) y rodes y brenhin y kantref maór y hu y fpynfacer ieuane

Cols. 520 to 527 l. 39. *The advice of the wise man to his son on conduct, husbandry, &c.* O Gynghor ydoeth y keueis megys ydoed ynteu yn kyghori y rab . Val hynn . Vymab duc dy tuched yngaff oblegyt duó . arbyt medylia amrot y ffuruauen megys y try . yr hónn avo yr aór honn yn uchaf . nny He ybyd yn islaf A echóynno gan araff of agyff yr eidaó ehun góerthu yr chwugeint . ac eilchóyl y brynu yr punt A ymachuppo or blaen o bell : agos y keiff y les o rody dy da . dyro dróy ewyllys da . ac yna y diolehir itt yndendyblic *ends* : Mynych edrych dyda athwasian-aethwyr . Ac o hynny ygocheliir góenthur an diwytróyd . namyn góafanaethu yngywir.

Cols. 527 l. 40 to 555 l. 9. *THE SEVEN WISE MEN OF ROME.* The Welsh version in its main features agrees with the Latin text of the *Historia Septem Sapientum Romæ*, and with the French and English *Seven Sages*,* but differs in some respects from all as the following summary will show.

Diocletian emperor of Rome has one son by his wife Eva, at whose death the prince is entrusted to the seven wise men of Rome to be taught, and a house is specially built for the purpose outside the city. Diocletian marries a second wife who learns from a hag that the emperor has a son, whom she asks to see. That night the seven wise men and the boy discern from the "brightness of the stars and the movements of the signs" that it is sought to destroy him. The prince asks his masters to defend him, each one day. On the eighth he will defend himself. He is summoned to his father's presence, and the stepmother is "enflamed" with love, and tempts him in her own room. He despises her and escapes. She repeats the stratagem of Potiphar's wife and seeks the boy's death. Then follow the tales after each of which the boy is, in turn, condemned to death or pardoned.

I. The empress tells her first tale of the big pine tree and the little pine plant.

II. Bantillas (1st) tells the tale of the knight who slew the greyhound that had saved the life of the child.

III. The empress tells her second tale of the wild hoar "in a forest of France" that was killed by the herdsman.

IV. Augustus (2nd) tells the tale of Hippocrates and his nephew.

V. The empress tells her third tale of the King's Treasury being robbed by a poor but spirited man and his son. The father falls into a barrel of pitch. He asks his son's advice. The son suggests cutting off his head to prevent identification. The father pleads that the king is merciful. The son retorts that he will "not risk three things," viz. (1) the goods he has, (2) his own life, and (3) the land bought by the father; and "cruelly, as if a stranger," he cuts off the old man's head.

VI. Lentillus (3rd) tells the tale of the old man shut out by the young wife.

VII. The empress tells her fourth tale of the "fruitful green tree" which had a very fine branch growing out of its stem, near the ground. The gardener advises cutting down this branch because it enables thieves to climb to the fruit. The owner disregards the advice out of admiration and love of the branch, and consequently loses the fruit.

VIII. Malgoidas (4th) tells the tale of the eastern city ruled by seven wise men. A cruel king after a fruitless siege of the city promises not to make war upon the citizens, if they will deliver the seven rulers to him. The citizens bind the seven, but one of them tells the tale of how the wolf by professions of friendship persuaded the herd to deliver his dogs to the wolf's care; and how then the

* See Vol. XVII. of the *Percy Society's Publications*; Weber's *Northern Romances*; Appendix XXXII. to *The Book of Sindibád*, ed. by W. A. Clouston; *Deux Redactions du Roman des Sept Sages de Rome*, ed. by Gaston Paris. The Welsh version has little or nothing in common with *Dolopathos, sive de Rege et Septem Sapientibus*, ed. by H. Oesterley.

wolf, after destroying the dogs, at his leisure ate up the cattle and finally the sheplard.

IX. The empress tells her fifth tale of the column, set up in the heart of Rome by Virgil, which had a mirror on the top.

X. Cato (5th), the old and wise, tells the tale of the inconsolable widow of the young Sheriff of Lesidonia, who in the course of her first night watch at the grave digs up and carries to the gibbet the corse of her husband, and there mutilates and hangs it in order to save the property and win the hand of a young knight who, afterwards, refuses to marry so heartless a creature.

XI. The empress tells her sixth tale of the king who, after entrusting his kingdom to seven men to rule, dreamt every night that he was being blinded.

XII. Jesse (6th) tells the tale of the "two dreams," or how the knight escaped with the young wife shut up in the high tower.

XIII. The queen tells her seventh tale of the diseased king and the "steward" who led his own wife to the royal bed.

XIV. Martin (7th) tells the tale of the wise old man and the foolish young wife.

When the empress understands the prince will "speak" himself next day she becomes speechless. The prince explains the cause of his silence, and tells the tale of the Ravens. The empress confesses her intrigue and is burnt.

The text begins: Diabſhleifon aoed amheraðdyr yn rufein . Agbødy marð ena ywreic . agadu unmab oetiued udunt . ynteu a dyfynnaðð attað feithwyr o doethon rufein ends: Ac yna o varn yr amheraðdyr ar gþyrda y hioſget korf yr amherodres . . . Ac veſſy y teruyna chwedyl y feithdoeth.*

Cols. 555 l. 10 to 571 l. 23. *Breudbyt ronabþy* . Madaþc uah maredud aoed idaþ powys yny theruynueu . Sef oed yþ hynny oporford hyt yggwauan yggwarthaþ arwyſtli ends: aþſyma yr achaþs naþyr neþ y vreidwyt . na bard na chyfarwyd heb lyuyr . o achaþs y geniuer þiþ oed arymerþch aþynmy o amrauuel liw odidaþc ac ar yraruev ac eu kyweirdeben . ac ar y þenneu gþerthuaþr armein riuwedaþl.†

Cols. †571^a l. 1-577 l. 6. *Proffþydolyaeth Sibli doeth* . Sibli oed uerch y priaþ urenhin o eccuba y mam gþreic priaþ . a honno aoed arnei amryuaelon ennoþc . Yn ieith roec y gelwit tþburtina . Yn þadin albunea . Sibli adamgylchynaþð amryuaelon vrenhinaetheu y dþyrein ends: Ac yna ydaþ þef or nef . corn or gornchelder praþ y oþþrd . Ac y hyd trift y rei truein ynþþynaþ eu pechaþt oc eu hamryuaelon lauuryeu . Ac yna y dengys ydayar . uffernaþl defnyd . Ac yggþyð yd anþodir pob peth . ac yþyrir . Ac yna ydygþyð tan brónþfanaþl or nef adþfyr or un defnyd . Ac ar hynny y teruyna proffþydolyaeth Sibli gyt ae breudþyt.

Cols. 577 l. 7 to 583 l. 38. *Kyuoeffi myrdin agþendyd ychþaer*.

Deuthum i attat y atraþð a
þþy wledych wedy anaraþt §33.

579 Neſſaþ yþ nes y amþer kennadeu anel b
gogelet duþ o wøndyd . AMEN. §34.

584 *Gwasgargerd vyrðin yny bed*.
Gwr a leueir yn y bed c
mynyd yn aber karaf. §40.

Col. 585 l. 24. *Hynn adywaþt ſeint aþſtin am deþder ydayar* : Megys y dyweit ſeint aþſtin . tewder ydayar yþ . vn uilardc o uiff-tiroed . Ac unuet rann ardec y viiffir &c.

Col. 585 l. 32. *Hynn adyþaþt yr eneit* : Ef auu veu . y maþ yn veu . Mi ae koþſeis . yd ys ymþoeni . Mi adreuleis . Mi arodeis . Mi agedweis . &c.

* This work is said to be by "Llywelyn the priest." See Jesus Coll: MS. 3=xx.

† See *The Mabinogion*, pp. 144-61, Oxford, 1887.

‡ There are five columns here numbered respectively 571, 571^a, 571^b, 571^c, 571^d.

§ These figures refer to pages in Pen. MS. 118, which contains copies of these poems.

Col. 585 l. 39. *Illyma Broffbydolyaeth yr eryr ygkaer septon*: Megys y gŵrthlad y dreic wenn y goch . vefly y gŵrthlad ywenn . ef a hetta y dreic waethaf ac aruthyr . ac o chwythedigaeth y geneu hi a lyfc yr hoff ynys o ffламаl tan . Ac oe vedeithen ef yd a hŵrd o vrowys guu *ends*: Odyna kyb eryr awna y nyth yggornhelder kerric holl vryttaen . a hŵnnŵ ny ledir yn ŷeuanc . Ac ny daŵ ynteu ar heneint . Ac yna ny diodef gogonedus uoleitrŵyd gynnŵc ŷarhaet idaŵ ef . yr hŵnn alad ar teyrnas dangeuedus.

Col. 588 l. 27. † *tri dynyon a gabffant gampen [pryt, a doethineb] adaf*; Tri dyn a gauas kedernit adaf . Ercwlf gadarn . Ac ector gardarn . a fompŷon gadarn *ends*: Teir gŵraged a gauas pryt eua yn dri thraean . diadema &c.

Col. 588 l. 41. † *Pann aeth ŷu y lychlyn*: Porth aacth ygan yrp luydaŵc hyt yn hychlyn . ar gŵr hŵnnŵ adoeth yman ynŵes gadyal y byry y erchi dygyffuor or ynys honn *ends*: Ac yna y bu weith camlan y rŵng arthur amedraŵt . ac y ffadaŵd arthur uedraŵt . Ac ybrathŵyt arthur yn angheuaŵl . Ac ohynny y bu uarŵ . Ac y myŵn plas yn ynys auaffach y cladŵyt.

Col. 590 l. 34. † *dechreu y trioed yŵ y rei hynn* . Tri goruchel garch- ararŵ ynys prydein . ffyr ffedyeith . a mabon uab modron . a geir uab geiryoed ac un oed oruchelaŵr nor tri . ef a uu deirnos ygkarchar hut adan lech echymeint . ŷef oed hŵnnŵ arthur &c.

Col. 592. † *Trioed yŵ y rei hynn* . Tair prif rŵein arthur . Gŵenn- hŵyuar uerch gŵryt gbent *ends*: Ac yŷef oed y gŵas hŵnnŵ: goreu uab cuŷtenniu ygefnyderŵ.

Col. 596. † *Trioed y meirch yŵ yrei hynn* : Tri rodedic uerch ynys brydein . Meinlas march kaŷffwaŷŷon uab beli *ends* : Ar dryded calam uerch ffdon uab ner y gan uaelgwn .

Col. 598. † *Trioed heuyt yŵ yrei hynn* : Teir unbenngerŵ yŵ . prydu achauu telyn . achyuarŵydyt *ends*: Tri chaŷbeth gŵilim hir . ŷaer hopkyn ap thomas . efferen ŷul . adadleu . a marchnat . A chas gantaŵ heuyt . tauarneu . acherdeu . achreireu . Tri dyn yŷyŵd gas gantaŵ . effeirat . a phrydyd . achlerŵr.

Col. 600. † *Enbeu ynys prydein ae rac ynyffed ae anryuedodeu* : Kynŷaf enŵ auu ar yr ynys honu . kynŵ noe chael nae chyuanhedu . clas myrdin . A gbedy y chael ae chyuanhedu y vel ynys . . . 33 prif gaer† 34 prif enryued *ends*: A their archeffoabaŵt yŷyŵd yudi . vn ym mynyŵ . ar eil ygkeint . ar dryded ygkaer efraŵc .

Col. 605. *The expedition of Charlemagne to Jerusalem and Constantinople, or his adventures with Hu Gadarn**: Pan yttoed Chyarlŷ yn ŷein denys ar ŷylua y ŷulgŵyn gbedy gŵiŷgaŵ coron y vrenhŷnyaeth am y benn . ae gledyf ar y yŷtlys . gbedy gŵiŷgaw gŵiŷgoed mawrweirthaŵc am danaŵ . ae berŷon vrenhŷnawl ae aniaŵd vrenhŷneid yn hoffi ac yn anrydedu adurn y gŵiŷgoed *ends*: A gbedy offrymv yr aŷtaŵr o offrŵm teilŷng . rannu aoruc y creireu a dothoed gantaŵ y eglŵyŷieŷu freinc . arodi kerennyd aoruc yr urenhŷnes amadeu idi y godyant ae geŵilyd.

Hyt hynn y traeth yŷtorya aberis Reinalt urenhŷn yr ynyffed y athro da y throŷŷi o weithreŵed Chyarlŷ o rŵmaŷns yn lladin ac . anryŷŷon ar urenhŷnes . . . Ac nyt ymyrrŵys Turpŷn yn hynny Ac y diebaŵn paŵp wybot or ac

* See *Peu. MS.* 5, fol. cx.† See *Mabinogion* pp. 297-309.

darlleo . neu ae gwarandaŋo naorue ef dim yn orbac . uamyn llef eneidu y criftonogyon ae gŋarandaŋo.

Col. 627.† *Farŋes y IFynnon, or the Romance of Owen and Lunet* : Yr amheraŋdyr arthur oed yg kaer ŋion arwyŋc . Sef yd oed yneited diwarnabŋt nny yŋfauell . ac yggt ac ef owein uab uryen ends : Ac owein a trigywys yn ŋlys arthur o hynny aŋŋann yn pennteulu . Ac yn annŋyl idaŋ nny aeth ar y gyfoeth elun . Sef oed hynny trychant cledyf kenuerchyn ar vranhes . Ac yr ŋŋe ydelei owein a hynny gantaŋ . goruot abnaei . Ar chwedyl hŋn aelwir chwedyl . iarfles y ŋfynnaŋn.

Col. 655.† *The Romances of Peredur* : Efraŋc iarfŋ bioed iarfŋaeth y gogled . A feith meib aoed idaŋ . Ac nyt o gyuoetheu yn vŋyaf yd ymborthei efraŋc . namyn o ŋorneimeint a ryueloed ends : Ac y gŋledychŋys peredur gyt ar amherodres pedeir blyned ar dec . megys y dyweit yr yŋtorya.

ii. Arthur aoed ygkaer ŋion ar wysc prif lys idaŋ . Ac ygkenabŋ ŋaŋr ynnewad yd oed pedwar gwyr yn eited ar lenn o bali ends : Ac yna y trewis arthur ae deulu gan y gŋidonot . ac y ŋas gŋidonot kaer loyŋ off . Ac ueŋŋy y treythir o gaer yr enryuedodeu.

Col. 697.† *Illyma vreidŋyt maxen wledic* : Maxen wledic oed amheraŋdyr yn ruuein . atheccaŋ gŋr oed adoethaf ends : Sef y kauas yn y gyghor mynet y wlat a ŋhawer y gyt ac ef Ac odyno ydoeth yn vnyych o ynys prydein ac ettwa ydaŋ yr ieith honno . Ar chwedyl hŋnn aelwir . breudŋyt maxen wledic amheraŋdyr ruuein . Ac yman y mae teruyn arnaŋ.

Col. 705.† *Illyma gyfranc ŋud a ŋeuelis* : Yr beli maŋr uab manogan y bu tri meib . ŋud . achafŋwallaŋn . a nynnyaŋ . A herŋyd y kyuarwydyt pedweryd mab idaŋ uu ŋeuelys ends : Ac ueŋŋy y gŋaredaŋd ŋud y teir gormes yar ynys prydein . Ac o hynny hyt yn diwed y oef yn hedŋch lŋdyannus y ŋywyabŋd ŋud uab beli ynys prydein . Ar chwedyl hŋnn a elwir kyfranc ŋud a ŋeuelys . ac ueŋŋy yterunya.

Illyma dechren mabinogi†

Col. 710. Pwyll penndenic dyuet aoed yn arglŋyd ar feith cantref dyuet ends : Sef gŋreic a vynnaŋd kicua verch wynn gohoyŋ uab gloyŋ wallt lydan . uab caŋnar wledic o dyllyedogyon yr ynys honn . Ac ueŋŋy y terunya y geing honn or mabynnogyon.

Col. 726. *Illyma yr eil geinc or mabinogi* : Bendigeitvran vab ŋyr aoed vrenhin coronaŋc ar yr ynys honn . Ac arderchaŋc o goron lundein ends : Ac am ganyat udar riannou . ac ar yŋpydaŋt benn pedwar ugeint mlyned.

Col. 739. *Illyma y dryded geinc or mabinogi* : Gwedy daruot yr feithwyr adywedafŋam ni uchot cladu penn bendigeitvran nny gŋynvryn yn ŋundein edrych abnaeth manaŋydan ar y dref ends : Ac o achabŋs y karehar hŋnnŋ y gelwit y kyfarŋdyt hŋnnŋ mabinogi . mynuweir a mynord . Ac ueŋŋy y terunya y geinc honn yma or mabinogi.

Col. 751. *Honn yŋ y bedbared geinc or mabinogi* : Math uab mathonŋy oed arglŋyd ar wyned ends : A herwyd y dyweit ykyuarwydyt ef auu arglŋyd wedy hynny ar wyned . Ac veŋŋy y terunya y geing honn or mabinogi.

Col. 769.† *Illyma nal y treythir o yŋŋtorya gereint uab erbin* : Arthur aŋdenodes dala ŋŋys ygkaer ŋion ar wyŋc ends : ac yd aeth

† For the text of cols. 627-844, see *Mabinogion*, edited by Rhŋs and Evans (Oxford, 1887).

gereint parth æ gyuoeth ehun . Ac y wledychu o hynny aſtan ynſſoyd-
yannus cf aeuilſryaeth aewychdra yn parhau gan glot ac etmic idaþ .
ac y enit o hynny aſtan .

Col. 810. † *The Romance of Kulhwch and Olwen* : Kilyd uab kelydon
wledie a ynnnei wreic kynmwyt ac ef ends : A gwaſcaru
ſſnoed arthur paþb y wlat . Ac uelly y kaaas kulhſch olwen merch
yſpadaden penn kaþr .

Col. 845. *The Romance of Bown of Hampton** : Yn hamtón ydoed
farſſ aelwit giþn . ao aruer awnaeth na ynnnei wreic nuy ſeuengtit .
A gþedy hynny pann ymdreiglþd parth æ heneint ygþreickaþd . Seſ
gþreic aynnaþd gþreic ieuanc tu draþ y uor . A honno aoed yn karu gþr
ieuanc ends : A phan welas boþn hi y kymerth yrþng y
ureicheu . a gorchymun aorugant gi eu mab yduþ . Ac ar hynny y
teruynaſſant by ell deu . Ac y doeth yghwanec y gant o engylyon y dþyn
eu heneiden yr nef att duþ Ac yna y coronhaþyt gi o goron
mþmþraþnt . ac uelly y teruyna yſtorya boþn o hamtón .

Col. 928. *The Physicians of Myðveit* : Yma gan borth duþ goruchel
bendigedic y dangoffir y medegynyaethu arbennickaf apheunaf þrth
gorſſ dyn . A ſef y neb a beris eþhyſcriuennu nny mod hþnn . Riwaſſaþn
uedic . æ ueibou . Nyt amgen : kadþgaþn . a gruffud . ac einaðn .
kanyþ þynt aoedynt oreu . a phennaþ or medygion yneu hamſer hþy . ac
yn amſer rys gryc euharglþyd . ac arglþyd dineſſr . y gþr agedwis eu
breint ac eu dlyet yn gþþyl þrthunt yn enrydedus mal ydylyynt . Ac
yieſ achauþ yparaſſant hþy yſcriuennu eu kywreinrþyd nny mod hþnn .
rac na bei awypei gyſtal ac awydynt hþy gþedy by Pa
uedeginyaeth leihaþ . koſſi dþy laþ nny wennofo . ac oþyna poeri arnoi
æe ruglaþ .

Absinthium calidum ꝛ ficcum in primo gradu continet in ſe uirtutem
expulſerimam ꝛ continam . continua confortat ſtomacum De
ſalma herba . . . ꝛ ſi de predicto puluere ponatur in lampade ꝛ accendetur
uidebitur quod tota domus ſerpentibus ſit impleta .

Rac gwewyr . keis y dialtean yr hþnn auyd gan yr yſpiſſwyr .
agoreu yþ hþnn rac pob dolur ends : Heuyt na rþyta ynydarfo
yr kyſſa wackau . a hynny a eþty y adnabot ar dy chwant yrþþyt . ar
denerþyd dy oleþ [aliw] . Or þþyteþ heb chþant þþyt arnat . rewi aðna
y gþres annyanaþl . Ac or þþyteþ pan vo chþant þþyt arnat . dy anyan
ayyd kynwreſſocket athan . A phþy bynnac ny chymero þþyt yna . y
gyſſa a leinþ o aſſachuſter yr hþnn abeir gþaþþ nny penn . §

Col. 964.** *Welsh Proverbs* : A vo da gan duþ : yſtir . A daþ maen .
æe adaþ mab . Aduc yr hyd . yr maes maþr ends : Vyneþ
triſt : drþc aery . Veher adaþ . gan drychin . ꝛ cetera .

Mabieth hengyrys o ial . yr hþnn aelwit bach budugre . agado yfaryþd . a
gtyd vareh gyfaryþd . Ar hen wyrda a dywaþt y diaerheþyon o doethineþ . hyt
pen veynt gadbedic gþedy eþnt . y rodi dyſc . yr neb aſynney arnunt . kanyþ
crynodeþ parableu llawer . ſynþyreu y kyghoreu doethbrud . adangoffir ar uyrder
yr neb aedyallo nny diaerheþyon *Cf. cols. 1057-83 infra.*

Col. 975. *Imago Mundi* : Athro maþr ywybot æe doethineþ yn anuon
annerch y athro araſſ kyfaryþd ynſſyd y drindaþt . ac yn ſſrydyen y
doethineþ . ar kelnydodeu o ſeiþ naþn yr yſpryt glan . agþedy
gorſſenno oeffloed y nuched honn . ſþaþenlian or ſeiþ gþynnydedigrþyd
ac ynyr wythuet kytwledychu . gyt ar tat trindaþt yn vndaþt

* This text is a copy of that in Pen. MS. 5, fol. cxxxviii.

† See *Meddygon Myddfai*, pp. 1-27 (Llandovery, 1861). § *Ibid*, pp. 28-34.

** Cols. 960-963, which contain proverbs, are misplaced and should follow fol. 971.

ends: Ac yn dechreu kyleh faturnus wedy deg mlyned arhugeint . pŷy bynnac adineuo dclŷ oe nyd . hi adyweit ualdyn . Paŷb onadunt agerdant enkylch . wedy deudegmlyned arhugeint aphumpcant . a *ŷtyna diwed y ŷtuyr hŷnn.*

Col. 998. A chyt traetho athraŷon gerd or fygneu yfŷyd yn Zodiacus. oduch y planneden . ac or ffurnauen . ac or fyr yfŷyd ofŷŷodedic yndi *ends*: Or dayar hyt att y nef y maent . can mil o uiloed . a naŷ mil o vilood . athrychant . a phymthec milltir arhugeint. .

Col. 999.† *Illyma weithyon dechreu brut, y faeffŷon ac mal y gŷled-ychaffant*: Gwedy kadwaladyr vendigeit a goresgyn or faeffŷon ynys brydein *ends*: y chwechet vlŷydyn [1382] oe deyrnal ef [Richard II] y bu y hŷfeiryent maŷr . mal yd oed anhaŷd traethu na dywednt awnaeth o drŷc ar draŷs Hoegyr.

Col. 1020.§ O oes gŷrtheyrn gŷrtheneu hyt weith badŷn yd ymladaŷd arthur ae lhyneif ar faeffŷon *ends*: Y vlŷydyn racwyneb yd aeth ŷeuan vrenhin y ŷwerdon . ac y doeth rondŷlŷff ŷarŷt kaer y deganuŷy yn erbyn ŷeuan vrenhin.

Cols. 1022 l. 9 to 1025 are left blank.

y matrec ŷtŷybelyn agŷrnerth by Tyffŷilyaŷ nab brochuael

1026	<i>yŷcehraŷc</i> : Eiry mynyd gwynt am berth yr duŷ kyffefŷia ynda 282*	<i>a</i>
1028	Eiry mynyd gŷyynn pob tu gnaŷt pob anaŷ ar anoeth 285*	<i>b</i>
1030	Bit goch crib keilyaŷc . bit annyanaŷl bit lŷth chwannaŷc . bit ryngaŷc cleirch 288b*	<i>c</i>
1031	Gnaŷt gŷynt or deheu . gnaŷt atneu yn llan nyt edeu hirbwyll hirbla 290*	<i>d</i>
	<i>b.</i> Kalangaeaf kalet graŷn or kant odit kedymdeith 291b*	<i>e</i>
1032	Baglaŷc bydin bagŷy onn gŷedŷ pob camp heb y daŷn 292*	<i>f</i>
1033	Gorwyn blaen onn . hirwynnyon vydant gŷae a dŷc daffar o laŷ 293*	<i>g</i>
1034	Goreiŷte ar vrynn aernyn uymbryt cas dyn yman yŷ cas duŷ vry 296*	<i>h</i>
1036	Kynn bum kein vaglaŷc bum . kyffes eiryaŷc penn gŷr pan gŷin a dyly 299*	<i>i</i>
1039	Dymkywarwydyat unhweh dywal elŷch ffu a llŷybyr arnaŷ 305b*	<i>k</i>
1041	Maenwynn tra vum yth oct: ny fethrit maenwynn nac adaŷ dy gyffell 311*	<i>l</i>
1042	Panet anet gereint oed agoret pyrth nef blaŷr blaen eu raŷn yn aryant 311b*	<i>m</i>
1043	Katwaŷŷaŷn kynuoedynot kyuernydom ny am cluet 314*	<i>n</i>
1044	Sefweh aŷŷan vorynnyon a fyŷŷŷch nyt gŷiŷ clein yth grein y grech 316*	<i>o</i>

The numbers asterisked(*) refer to Plus Hŷn MS. 15, which contains a copy of the *Red Book* poetry.

† For this text see *Bruts*, pp. 385-403. § *Ibid.*, pp. 404-6; in a later hand.

- 1049 Gogyfercheis gogyfarchaf gogyfuerchyd *a*
ony molôyf i vryen 326*
- 1050 Mal rot yn troi tramhœilyeu *b*
y rann oewled oeffwed heb eiffieu 327b*
- b.* Mochdaô byt yngryt yngredyf carant *c*
 Dygogan tyfyrro erymes trabythaôt 328*
- 1051 Ilynghes von dirion direidi *d*
 ffeffertthin werin amdryn drauot.
- b.* Crist iellu ffwyr uedu lleuner cristaôn *e*
 diwed trugared trôy gyfreith ¶29†
- 1053 Mor yô gôael gôelet . kynnôryf kynniret *f*
anroder rann diunieu . gôenwled gôal oleu 329* 29†
- 1054 Prif gyuarch geluyd panryleat *g*
ry bryn hôynt wlat nef adef goreu 330* 29†
goffymdeith ffefoet wyneb clabr . yô hynn.
- 1055 Golut byt eyt dydaô *h*
kerennyd duô a hoedl hir 333* 31†
- 1057-83 *A collection of 557 Proverbs† arranged alphabetically and described as*
Matweith hengyrys o ial yr lônna aelwit baeh budugre . a cato gyfarôyd.
a gôyduarch gyfuarwyd . Ar ben wyrda adyôawt y diaerhebyon hynn
odoethineb . hyt pan vydynt gatwedie gôedy 6yut y rodi dyic yr neb
afynnyei arnwt. Cf. Col. 694 supra.
A vo da gan duô ys dir
val llôyth maen ketti
- 1085 *Yny mod hônna y treythyr o gedymdeithyas amlyn ac amic*
Yn yr amfer ydoed pepyn hen yn vrenhin yngwlat ffringa y
ganet mab y uarchaôc arderchaôc bonhedie or almaen . yny
kastell a elwit berigan oe wreic briat . Ae o acbaôs nat oed
na mab na mercl udunt namyn hônno . diruaôr lewenyd
agymeraffiant ends : Ac y mae hediô heno yr amlyn
ac amic . y gôyr auerthyrwyt yr karyat duô . Y dryded
vlofydyn achweugeint amil oed hynny or pen gymernth iellu
griit gnaôt ovru wryr yr arglôydes veir . y pedweryd dyd o
galan ebrill . yny vlofydyn y bu uarô feint bernat aoad abat
yngkleros . Ar volyant ac enryded y duô ar eglôys . y gôr y
bo bendigedic y enô yndragwydaôl poet gôir Amen. §
- 1116 (ffeilstion yw dynyona a dall am air duw ammau'r dy ae dyall
a fo drwg ai fyd ar wall ef a daera fod arall W. Mydleton)
- 1117 *A Welsh Grammar.*—Pedeir ffythyrren arhugeint kynraec
yffyd . nyt amgen . A. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q.
r. s. t. v. x. y. w. ff. Ac or rei hynny rei yffyd vogalyeit . ereiff
yffyd gytfeinanyeit . Seith bogal . nyt amgen . a. e. i. o. v. y. w.
y ffythyr ereill off yffyd gytfeinanyeit . kanyt kytfeinyaô ar
bogaglyeit awnant . Rei or kytfeinanyeit yffyd lythyr tawd.
Ereiff yffyd lythyr mnt. &c. ends : Tripheth a
beir kafflau kerdabr . kebydyaeth . a dyffyrffyrtrôyd . a goganu
dynyon da .
- 1143 Maôr aôr y daôn a dyuu *i*
nef . ar ynaôd ac teulu 216*
- b.* Dir vyd yuu bronnn kyt boet breuaôl *k*
 tut yfpryt antat yfprydaôl 217*

The numbers asterisked(*) refer to Plas Hên MS. 15, and those with the dagger(†) to Pen. MS. 118. § In a larger, heavier hand.
† Additional Proverbs are given in the margin in a hand of about 1600.

1144	Er mab kyuarhaf rŷdaf vy reen	a
	kan wyt deu pell godeu ac un 218*	
	<i>b.</i> Reit yŷ ynddillŷng tyllued preffŷnt	b
	moeffŷeu ac dywaŷt aduŷ ae med 219*	
1145	Goreu yŷ ydyn diŷ ynyt peri	c
	ar nef ar naŷd duŷ aediffryt 220*	
1146	Goganaŷl arglwyd goganaŷl	d
	trugared itti vy ri rotuaŷl 221*	
	<i>b.</i> Kyuarhaf y duŷ dwywaŷl weini	e
	vnduŷ ynt bynteu . a diben tri . 222*	
1147	Ambo y gan duŷ ambo trugared	f
	kerennyd douyd beunyd ambo 222b*	
	<i>b.</i> [R]eidaf oed ynn reithaf . ymbywyt	g
	cretŷŷf di vy ri pan vŷ reittaf . 2245	
1148	Dv̄w arglwyd erglyŷ dy volyant	h
	vn parch by perchi a v̄ynant . 225*	
1149	Reen riedaŷc rŷyfc kyuerthi	i
	yr auo diuro yny divri . 226*	
	<i>b.</i> Divri divroed dyhed diheu	k
	dinam bwyat duŷ ae goreu. 227*	
1160	Goreu gwaradret goredwyn ffaŷ	l
	na cheryd y duŷ dŷyn yr eidaŷ 227b*	
	<i>b.</i> Eidunyant ydyn y dŷyn ar noes	m
	yn hir nynŷŷys duŷ dynnaŷl einyoes. 228*	
	<i>c.</i> Einnyoes enryded rac ffu annweir	n
	nyt oed iaŷn y dyn dywedit geir 228b*	
	<i>d.</i> Geir garŷffraeth gwaeth gŷeith gŷyth gywyt	o
	gobryt gŷelet ynهد ynhyt 228b*	
	<i>e.</i> Yn hyt yn hedwch haŷd bŷyf oe glas	p
	poet ef v̄ynduŷ nef vo v̄yndinaŷ . 229*	
1151	Mab anrodet . mab mat anet . dan y v̄reinheu	q
	Ac angŷna lle . yn tecca bre . yggobrŷyeu . 229b*	
1153	Gwaret arnaf naf naŷd amrodych	r
	gŷynn oleu . ar y ffaŷ deheu . ym ffheych 51†	
1154	Gornchel duŷ golochir ympob va	s
	Arauedyl̄yeis . ac aradigones . o treis a thraha	
1158	Moli duŷ yndechreu adiwed	t
	crist ny bŷyf triŷt yndy orffed 53†	
1159	Yn enŷ <i>domini</i> . meu y moli . maŷr y molaŷt	u
	Cadarn ungeil . criŷt nyt atueil . y teilyngdaŷt . 54†	
	<i>b.</i> Ponyt gŷann truan trynder pechadnr	v
	eithyr y amdo amdlaŷt biuer 231b* 45†	
1160	Naŷd ytat armab rat rof amgalon	w
	yn rwydder ffheuer ymlehaon . 233* 45b†	
1161	Y gŷr anrodes rinnyeu ardauaŷt	x
	ny bŷyf ŷr aghall . crbyn angheu. 234* 46†	
	<i>b.</i> E Duŷ yngyutaf kyuarhaf . bennaf bieu 48†	y
	Geyr bronn douyd . yndragywyd . gywir donyeu . 236*	

The numbers asterisked (*) refer to Plas Hŷn MS. 15, and those with the dagger (†) to Pen. MS. 118.

1164	Brenhin gogonet . breinyaól y weithret	a
	yn tragyóyd ryd rat gymannua . 237b* 49†	
1165	<i>Canu tyffilyab yb hōn . kyndelō aecant</i>	
	Duw dinac dinas tagneued	b
	meiuot wenn . nyt meiwyr ae med . 239*	
1166	<i>Kyndelō ae cant</i>	
	Mis med treis nys treid yfgeraint	c
	kein awenn gann awel bylgeint . 241*	
	<i>b. kyndelō : Pylgeineu raden amrodir</i>	d
	noc auo annwar ac ennwir 242*	
1167	<i>kyndelō aecant : Ennwir dyn ael yth erbyn</i>	e
	seuif ef feuit duó gennhynn . 242b*	
	<i>b. kyndelō : Can uod duó yt vun y dilenn</i>	f
	ffann gamarch ffab barch y bercheñ . 243b*	
1168	<i>kyndelō aecant.</i>	
	Perchenn cor kerd woſcor waigaót	g
	A berit y bererindaót . 244*	
	<i>b. kyndelō aecant : Pennyadur kerygyl kerefiyt</i>	h
	ynelnyd penn mynyd peny 244b*	
1169	<i>kyndelō : Pennydor pennaf ygreuyd</i>	i
	amgōnaeth oburaór ynbrydyd 245b*	
	<i>b. kyndelō : Prydyd byf rac prydein dragon</i>	k
	drofret gólat waret worthordyon . 246*	
	<i>c. Kanu y duó . kyndelō aecant .</i>	
	Dendenggrad benn berchenn brad briodaór	l
	gór hydyrueu gheu yggygeffaór . 247*	
1170	<i>k' :—Kyghoffi maórduó mordybryt yneb</i>	m
	ny rygoffes nef ny bo ynuyt 248*	
1171	Ennytrwyd awyd cwyce lanur dónn	n
	górthyf ny bo triít criít creadur 249*	
	<i>b. Creaduryeu nef naól dialaeth . seint</i>	o
	gan anduó vry vrenhinyacth . 249b*	
1172	Brenhined benn ban yth anet hael	p
	caffel yn adef naól nef nodet . Amen . 250b*	
	<i>Canu y duó . kyndelō ae cant</i>	
1173	Un arglóyd kyfróyd kyfreithgar wledie	q
	yolaf y duó y difóyn yuar 251b*	
	<i>b. Rac bar anperyf penn haelonaeth</i>	r
	móy yt gar ffabryd no ffabgaeth 252b*	
1174	Llewynyd ffu nef ffawena vy mryt	s
	bard athyaól ath uaól ath uaórha 254*	
1175	Maór defnyd bedyd bendiget rieu	t
	y nennoed yn neuot yneit 255*	
1176	Nyt ynat neb drut ny drefnóy	u
	cann gynndelō kynnelō kannhorthóy 256*	
	<i>b. Candigones duó andiffann . verroes</i>	v
	Ar deheu vy rieu vy rann 109*	

The numbers asterisked(*) refer to Plas, Hên MS. 15, and those with the dagger (†) to Pen. MS. 118.

1177	Dv6 dewin gbertheuin gwyrtheu						<i>a</i>
	adoeth eithyr meflur ar vyggeneu	110*					
1178	Portheift yrpymoes gloes glaffveireu						<i>b</i>
	heli yn ennti lht yn henfleu	111*					
	<i>b.</i> Gwedy dywedut gan annwyt geu						<i>c</i>
	kynn gorwed ym med poet men	126*					
1179	Peryf nef pura vygkeuda6t						<i>d</i>
	gyt ar vndu6 ma6r nny vnda6t						
1180	Adef nef neirthyat oth rat boet r6yd						<i>e</i>
	kein uoli keli kallonnogr6yd						
1181	Goffym6y tram6y tromdigned . byt						<i>f</i>
	bwyf gwaf du6 kynng6estf dayar						
1182	A Du6 am troiff6y om tra fal6der . atta6						<i>g</i>
	g6r a diffyrth pa6l pa6b a differ						
1183	Diffreidyat ma6r rat ma6r reith						<i>h</i>
	kaedie uffern ar gethern geith						
	<i>b.</i> Awarat6t pymoes byt o geithiwet . uffern .						<i>i</i>
	imffyd achrefyd achret						
1184	Truan, a annyan ynni o amp6yff						<i>k</i>
	kein uedyd vyn du6 yndy6 yf6yff						
	<i>b.</i> Eft6yff ayfityrywys deus defnyd						<i>l</i>
	yn unda6t trinda6t yn dragywyd						
1185	Tragywyda6l du6 tragyuanyf						<i>m</i>
	perfeithweith ouec adec dalbyf						
	<i>b.</i> Teilyngda6t ada6t adef g6irin						<i>n</i>
	haed6y yff6yfynt hael gorwy6						
	<i>c.</i> Gorvynn ae tremyn dramyr drefret						<i>o</i>
	erbyn bra6t trinda6t trinet						
1186	<i>Canu y dewi agant gbynnuard brecheinyab6</i>						
	Amrodho douyd dedwyd deweint						<i>p</i>
	dyrchaf6ys dewi breui ai breint	271*	55†				
1187	Y vreint 6rth y vryt y vreina6c						<i>q</i>
	yt gaff6nn preffien preff6yl uoda6c	271b	56*				
	<i>b.</i> Breinya6l vyth nydaf pan delwyf eno						<i>r</i>
	g6naet eiryolet ym am a arch6yf	272b*	56b†				
1188	Archaf rec yn dee adigeryd byf						<i>s</i>
	detwydyon breui nny broyd	273*	57†				
1189	O vedru canu eoeth anrec yhacl						<i>t</i>
	rys ma6r mon wledie reodic rec	274b*	58†				
	<i>b.</i> Rymedyleif y hynn y honni						<i>u</i>
	a uynno nodet kyrehet dewi	275b*	59†				
1190	Dv6 auolaf yr eiryolet . ym						<i>v</i>
	penn ar gynnau bedyd creuyd achret	277*	60†				
	<i>b.</i> Ny chronnes rodes radeu . walf6fyat						<i>w</i>
	val corn yt glywit gloy6 y eireu	277b*	60b†				
1191	Kynn fyrthei vr6ynen arurynneu . o nef						<i>x</i>
	poet doeth uon am cly6 am g6erendeu	278b	61*				

The numbers asterisked(*) refer to Plas H6n MS, 15, and those with the dagger(†) to Pen. MS. 118.

- b. Y gŵr auolaf gŵir ogoned . ny wnaeth a
 dycheuir uydŵnn ninheu am drugared† 279* 62†
- 1192 *gr' vab yrynat*
 Och hyt ar vrenhin vreint ucheldab b
 a chriŵt or diwed . yndŵyn attab 280* 62b†
- 1194 *Gruffud uab maredud vab di' ae cant yr groc .*
 Caraf bennraith . cor aryannweith . carei rinwed c
 Delŵ uireinryŵ . yr prynu byŵ . or prenn arved 257b* 63†
- 1195 Dvc morwanec dŵc o du gaeaf d
 trydyd dyd dedvaŵl aŵr haŵl orhaf . 258b* 64†
- 1196 Doeth delŵ vyŵ vy ffyw ffyryon e
 dangnef gv yŵr ffuoed nef o gaer ffion . 260* 66†
- 1197§ Duc mor kor kywir . delŵ vyŵ llyŵ ffawir f
 bit y ardelŵ ym . byt aehurdein . 261b* 67†
- 1198 Doeth delŵ ner aber wybyr ywch eluaer nef g
 ffithraŵd mor ffathyrgreir kor kaer . 263* 69†
- 1199 Meu ymoralw o bwyll diŵalŵ o bell dwyŵalŵ h
 yn vraŵt ffafŵ ffyd . gwirion vuyd . gŵerin nefaŵl. 264b* 69b†
- 1200 Merch Mam **** veir o diweir . waet i
 a neuad yŵ vy naŵd wyt 265b* 71†
- b. Arlwyr waret . griŵt ythanet k
 ar wir uawred ar wry virein 266b* 71b†
- 1201 Archaf gulwyd . diwaradwyd . dy wiŵ radeu l
 yth le amlŵc . yth lŵys olŵc . yth lys oleu . 267* 72†
- 1202 Baltaffar gynnar gennat duc anrec m
 a rodes gyuarwydyt 268b* 73†
- 1203 *Gr' . uab maredud ae cant¶ y dudyr uab gron(ŵy)*
 llab gleŵ gleiflym grym gryt ffemychu n
 paŵl pedyr gradivel y del oedv . 75†
- 1204 *y fyr howel uab gron(ŵy)*
 Gwleis lebdoeth hael gŵiwlŵys wledu o
 o glot afynnŵyr gŵlat a feinyeu 18b* 77†
- 1206 *y dudyr vab gronŵy*
 Troffes ym grym griŵt . oedeith ueith vaengift p
 gyt ac ederyn iant . trigyant trugar . 20b* 79†
- 1207 *y dud* :—Awdur hael eglur . heul ogled a ffŵer q
 ae peir pe virlwys greir vab meir ae med 22b* 81†
- 1209 *y dudur* :—Arglwyd didriŵt griŵt gŵir diŵt gŵarder r
 deheu keimyeit brwydyr duŵ aekymer . 24* 83†
- 1210 *y dud* :—Aer vyingkŵyn echwyn och ar gyhoed veir s
 penn kenedyl penn eic gwyned . 25b* 84†
- b. Doeth y bleit eirchyeit erchyll hir t
 ym didyr deigr am ddur
 elyngryt alun gryffder . 26b* 85†
- 1211 Claf yŵ ner niuer nevaŵleur anaŵ
 oronŵy rwyŵc greidyaŵl u
 amlew gaŵr am le gwraŵl . 27* 86†

The numbers asterisked(*) refer to Plas Hên MS. 15, and those with the dagger(†) to Pen. MS. 118.

† *Canu i Dewi* ends here.

§ Cols. 1197–1212 are in a large, heavy hand.

¶ Apparently Griffith ap Maredud is the author of the poems on cols. 1203–12.

b.	§Oth hireint eurvreint aervrat aryneic	a
	ri rŷyfe heird reuved beird byt . 7b* 86†	
1212	Os claf modur mur mawred garanabc goronŷy greir gored	b
	aer ffew baleh glew . bolch y gled .	
b.	Och vi arglŷyd rŷyd rŷyfe natur yweiu	c
	aryf yu yng . aer dirvyngdur . 29* 87†	
1213	Hedyf dedyf doeth eurgoeth oergyt molaŷt .	d
	a nef yr drindaŷt hyfryt†	
b.	<i>Gruffud uab maredud ae kant .</i>	
	Ilaryeid neir gyweir digywyt rein	e
	ffoer ffabr ffŷyr gynnyd ffu bedyd byt 91* 88†	
c.	Meir maŷr driftit byt : bryt a bryderaf	f
	manon dŷf gŷiryon gŷaret arnaf . 91b* 88b†	
d.	Arglŷyd rŷyd anryd tangnened . eurglo	g
	yth wenwlat arglwyd yth winwled 92b* 89†	
1214	Ardwyreaf naf a ner . egyptyon	h
	rec dius nabŷdec adens nofter 93b* 91†	
1215	Arglŷyd duŷ erglŷŷ eurglaer uannyeu	i
	Oeda ni vy ri rinyeu tyffŷolyaeth .	
	rac toft dolur agheu . 95* 92†	
1216	Ilorof brenhinaŷl . doeth dewinaŷl	k
	ffethyrwaŷt garaat . ffithyrwaet goron . 96b* 93†	
b.	Cor eurdar urdas diwyffic	l
	dŷc ui yr wlat nidiffic 97* 93b†	
1217	Molaf arwyraf ar eireu prydyat	m
	trŷy uoli vy ri tra vŷyf innen 98* 94†	
1218	Nyt oes hael ieffu ny bu ny byd	n
	a that digronnyat dy gerennyd . 100* 96†	
1219	Ilacheu gŷyned ffyŷ dŷy oried . ffŷŷ diarffŷyt	o
	vygkorof torof taer . vyndreic ynaer vyndragon byt 101* 97†	
b.	<i>eglynnyon yfful : Dvŷ ful curlyŷ byŷ byŷyfeit arŷyeyn</i>	p
	duŷful y byd brŷydyrdyd braŷt .	
1220	Dylyem pŷyffem kynu pell ynyal yŷ	q
	eres pam nawnaŷn yrot .	
1221	<i>Trahaearn brydyd maŷr ae kant</i>	
	Dvŷ abnaeth offraeth ffŷyŷth adeilat	r
	trugar duŷ bannyar uo yn erbynnyat . 197†	
b.	Molet pob ffiwet llyŷ arglŷydi	s
	arŷr kywir gŷir gŷiŷ y uoli 197b†	
1222	<i>trahaearn heuyt ae cant</i>	
	Diofryt dorgryt grym arŷyeyth	t
	kerennyd peryd purffyd perffeyth . 197c†	
1223	Dvŷ dewin brenhin breinyaŷl neirthyat	u
	gŷyr bleinyat ongyr o blŷyf dingat . 198†	
1224	This column is blank	

The numbers asterisked(*) refer to Plas Hên MS. 15, and those with the dagger(†) to Pen. MS. 113. § See Cols. 1323-4 *infra*.

† These two lines are written across the page, and belong to the end of some poem either lost or misplaced.

1225	‡egin . rif morgegin . vörd a chegin y veird chöugein mal yreur maclabr eryr .	a
	b. <i>Gwilym du o aruon yfyr gruffud vab[^]ae kant .</i> Ren trindaót araót ciryf ynghyítud Heó dj ymryfion o von vor rud . 199†	b
1226	§[N]yt digeryd duó neut digarat kyrd o veón kaer galch vur vy modur mat . 199b†	c
	b. [M]at amdiffynnyat keidwat kiwdaót eñóng ym vy ri duó tri trindaót . 200†	d
1227	<i>Ityma odleu y misfoed agant gbilym du yfyr gruffud</i> [N]eut kynnechreu mei men anhuned neut blaengar karchar grym aerbar gryt . 200b†	e
1229	<i>Eight lines blank followed by the englyn :</i> Diwyt yw ymbryt braót hed pur uncof döyn croes deithuöyn crift ythued .	f
	b. Bed maóred meith . penn róydnæn reith . bit obeith byt . . . Byd gwaet or góin . boet yn vy min dewin diwyt . 201†	g
	c. Fróythlaón achyuyaón achyuoeth y gerd górd drahaearn eirgoeth trefret baratwys ffraethlóys ffróythlaón 63* 201b†	h
1230	<i>Ityma aböyl a gant gruff^u vab maredud</i> <i>y ronó vychan vab tudur</i> [In a later hand] [N]eut trift ym gónaeth crift croes dangneued vn ragoraól vu yn rugared . 98†	i
1232	This column is blank.	
1233	<i>Casnodyn[¶] ae kant</i> Trindaót dibechaót duó bych diwahan Henn ot uot neidyab na glaó nym gólych 102* 145†	k
	b. Trindaót dibechaót nyt da bychan tróy eiryolaór maór meir a ieuán 102b* 146†	l
1234	Trindaót dibechaót duó ny bechaóð yrwled hed haedblas heb gas gaóð . 104* 147†	m
	b. Anturyón hóylyón heli a thonneu tremynnu treiflu tros liant . 104b* 148†	n
1235	Trindaót ffawt ffer : tref nef niuer gwarder góirdat Bot yndiwed yntrugared ynro garyat . 105b* 149†	o
1236	Trindaót dibechaót buched wirion falym óraól feilym aoruc 106b* 150†	p
	b. Gorugum ryrret puret peryf : gem gaeruffalem geircu feilyf 108* 151†	q
1237	Trindaót paraót pur . traós maós moes eglur Hóyð róyð delöyf dróy dadolöch 108b* 151b†	r
	b. Reit oed im obleit y blöden pennaf góyr keli vy ri vy reit . 152†	s

The numbers asterisked(*) refer to Plas Hên MS. 15, and those with the dagger(†) to Pen. MS. 118.

‡ Beginning lost—the folio is misplaced.

§ The writing from here to the end of col. 1228 is later.

¶ This heading seems to indicate that *Casnodyn* wrote all the poems up to the end of col. 1248.

- 1239 Aelaþ þaón yó daón gne gwaón gþaóthwee a
meingann dyn eurwann y dinorwee 154†
- 1240 Bv oerchwedyl kenedyl kóyn ennwaþc tritflaón b
bit heb vyt bot heb vadaþc
hylaþ rod heil nod hael uu 66* 155†
- b. Dreic þta kann daruu deþrvur . drut vadaþc c
eryr tut murdrut maþrdreic 67* 156†
- 1241 Amdriþt þyf gorffþyf yngorffenn . ymdro d
amled hed o rinnwed y ren 68b* 157†
- 1242 Ren þten atþyfreu goleu galar e
redet vet ueidraþl dreigyaþl drugar 69* 158†
- b. Trugar gþar gþir . triciet hoet hir . kóynir keinud f
Tróy hir bara . advþ donya . y datannud 70* 158b†
- c. Dat anhudaþl haþl yþ hywled owein g
deuþrud ud idaþ ahodyaþ hed 70* 159†
- 1243 Hedwled fened y feint . hael diwael nael ucint h
ef nef dref dreidyaþ . rodlaþ rþyd lam . 71* 159b†
amdriþt þyf . ut prius [1241]
- b. Kynn bóyf gþas grudlas gredyþ anuon i
gþar dremwalch . gþaþr vþynualch non . 78b* 160†
- 1244 Synþóyrus deus duþ goruchaf k
boewlun hael eidun o hil adaf 79* 160b†
- b. Vythcant annerch daþnferch dyn l
vorgant aredant araþt 80* 161†
- 1246 Klyþ yþr meu goreu gþoreid ganþtaþ m
vd caro gorchur kerd gyrchu 71b* 162†
- 1247 *cafnodyn* : Gwedy ereir creawdyr diuei n
molaþt maþrwaþt meir wedy . 164†
- b. Ny dyweit prelatyeyt prud o
min pob dewin aedyweit . 164b†
- 1249 *Bledyn tu ae cant y duþ*
Glandat gþir gelwir ar grift galwaf p
bod tragywydaþl vyn nefaþl naf 137b†
- 1250 Jethu a dyuu o deuaþt gþarder q
yn erbyn attaþ dyd braþ a braþt 139†
- 1251 Y duþ uchaf y kyfarchaf þyf kynerchyd r
Gþedy penyþt naf tróy gywyt . nef tragywyd 140†
- 1252 Deduaþl maþl melaþ didriþt grift greir naf s
arglþoyd coeth gloewdoeth yr arglþoydi 141†
- 1253 Ilyþ gorþewin . þawryd urenin . þaryeyd vreinyeu t
Dar trer ykafest . dewred kadest . diwreid cadeu 143†
Gruffud uab dauyd uab tudur ae cant
- b. Eruit newit nwyf . aruer cler am elþyf u
erwynnyeyt ymþoyþ yd wyf yd a
duþ a ryd y deitwyd yda dieu mi bieur þþa . 202b†
- 1254 Nyt þe ym geiþþaþ . þaaur brþyngur braþ v
no mynet hþyget hirgeis iwerdon o von y ueis 203†

- 1255 *Dauyd bach uab madabac wladeid ae cant*
 Mi a weleis lys adby adec ffys a
 ac ni weleis lys mor llys etmic
 Dyret pan vynnŷch . kymmer awelych .
 agbedy delych tra vynuŷch tric 203b†
- 1257 *Grufud uab ffywelyn llyt ae cant*
 Uy arglŷd rŷd reon dy varn gymeu . di vurn gameu b
 vy chwant cant kŷl vygkañ medŷl vyghun madcu 204†
- 1258 This column is blank
- 1259 *ffyma gerd sefnyn*
 Llathraŷd dros vydoed drumoed drimŷy c
 di vei voned yŷ da veuvanwy 57b* 165†
- b. *Kwyt yŷgwyt yŷgŷun gymarred d*
 y dyn dŷy gamp vynaŷc yn di gŷymp voned 58b* 166†
- 1260 *Curŷr dreigyeu keryd greigyeu . cleroed eigycu e*
 klarŷi dygyat 59b* 167†
 ffafneu hirion . ffetueis dirion . fflochŷr gŷirion .
 ffychŷr gareat sefnyn agant yr abdyl honno
- Sefnyn ae kant*
- 1261 *Mygyrduŷ hard mae bard balchffaŷt kyuanned f*
 cor feint corff haedureint . kywir ffydduraŷt 60b* 168†
- b. *Braŷt ffyd pob prydyd-pab priodaŷr g*
 gŷaŷc ffabr gŷeifc kerdraŷr gŷifc hard 61b* 168b†
- 1262 *Bryt ar olut byt o byd maŷr dodaf h*
 rat hylwys blannyat . heul yplennyd 82* 169†
- Gruffud uab dauyd vab tudwr*
- 1264 *Gŷyl vun adry hun drŷy hut kur ortho i*
 ac antur byd yn gyntaf 84* 204b†
- 1265 *Dvc gŷledic kedic o du eoedyd ros h*
 arglŷd boet rŷd y byd draŷ 206† *ffdem gruffud*
- 1266 *Evr a mein coeluein cael y kaŷ melyn l*
 da o vyŷn gra a vu ŷ greir 206b†
- ffyma gerd madabac dŷy greic*
- 1267 *Gwlat yn tric traŷdic llŷrŷ treifldwyn grufud m*
 Kymer di duŷ cri trugared attat
 lyŷ lochwed yffrat yth wlat ath wled. Amen.
- Madabac dwygreic*
- 1268 *Mein agud deurnud trom vu yn dirwy n*
 gŷyr o dir kynyr ae kŷyn 207†
- Madabac dwy greic ae kant*
- 1269 *Arwedeif uafliwed om gŷued am gwaŷt o*
 caffwyf gerennyd kynn brŷydyr dyd braŷt . Amcu .
- Madabac dwy greic ai cant* 208†
- b. *Mab y gof glaŷrdof diueu myn [sic] parchut p*
 horyn *rw* gan yr heint teu 208b†
- Madabac dwygreic ae cant . y vorgan vab dd' vab ll'*
- 1270 *Vŷytty pobloed af attat vorgan q*
 coŷt dalu gŷyl kyŷtal y gŷr
 Gwr clotryd yffyd yn anfodi
 ffabr vyŷ hir ef a hi 209†

The numbers asterisked (*) refer to Plas Hên MS. 15, and those with the dagger (†) to Pen. MS. 118.

- 1272 Eitryret bobloed yforya deykyn
deurud oen deryb y da 210† *Jdem madabc*^a
- Jdem Madabc dwygreic*
- 1273 Crist arglwyd didrist edryt gyfyaonder
gŵahaod ki nor gŵehyd cul 211† *Madoc*^b
- b. Anned golet oer annec nadolic
ae-div ar hunyd grin grec 212† ^c
- 1274 Gwrach diéiryach grach gŵrych pyrth eirin
gŵrach vantach gŵrach groenach grin 212b† *Jdem mad:*^d
- Madabc dŵy greic ae cant*
- b. Avaffen beren beth ath bores
reib abo perllan rei a bobes 212c† ^e
- 1275 Avaffen beren aboret ym plas
reib abo perllan rei a bobet 213† ^f
- b. Avaffen beren beraf dan deint
dyn ni wyr ffŵytheu fallwyréu feint 213b† ^g
- c. Avaffen beren mae ffŵyth kangen
oeruel yb dyrneu . am yb darnab 213c† ^h
- 1276 Yr auaffen a vu beren kyn dy bori
ar deil gŵyduit aele gŵelit ol y gŵeli 214† ⁱ
- b. Avaffen beren a bereis
ac yfilomgŵthyr gaft lemgul 214b† ^k
- Madabc dwy greic heuyt*
- 1277 Gwedy gruffud nud^d yn nyd gŵrthgroch trin
ryd kynn nab uettyd y nef attoch. . . . ^l
- b. *Madabc heuyt ae cant* 214c†
- i. Tprue loe lo leuabc y gynffon
y dy ae veudy odei vadabc 215† ^m
- ii. Tprue loe lo lom y gynffon
dwy ysgŵyd henwyd ar dyd hinon 215b† ⁿ
- iii. Tprue loe lo leiaf o warthec
delei yr ffeir wyl veir von 215c† ^o
- Madabc dwy greic ae cant*
- 1279 Maŵr duŵ vy naf mi ae keiffyaf rac mŵy kaŵŵen
yr y gythrud yr y dyudd ar y deeu . Amen 216† ^p
- b. *Mad: heuyt:* [K]yffeffiaf maŵrnaf ymeurner
o pheidywn . a phedyr an kymer . Amen 217† ^q
- 1280 Oe vam duŵ arnam da eurnenn a doeth
duŵ eurwab adiweirvam 217b† ^r
- 1281 *ILyma weithyon gerd Rifferdyn*
- Dagreu tros vadeu ffyb traws vydin draŵ
kanifaŵ nef idaŵ . eil naf eidin . † 47b* 128† ^s
- 1282 Unnyaŵn biŵ hirdaŵn o baŵt harded
gŵiŵ ryŵ groeŵ eigyr gŵaŵr y gŵraged 48b* 133† ^t
- b. *Rifferdyn ae cant y abat aber conŵy*
Uy rŵyf geyr conŵy goreu kanyat mydyr
kar purffaŵt . kywir perffeith . 64* 131b† ^u

The numbers asterisked refer to Plas Hen MS. 15, and those with the dagger to Pen. MS. 118.

† This piece should come between those on Col. 1287 and 1288.

- Bledyn tu a gant yr awdyl honn .*
- 1284 *Prefiwylabd gyntaf adaf adaot a*
 yr y groc ae greu madeu vympechaot . Amen . 113†
- Forwerth vab y kyrryabec weithyon .*
- 1285 *Brenhin gorllewin gbr anllywya b*
 vy eneit ym orym raf . ynof dnó o nef o. nef deus .
- Jdem Forwerth*
- 1286 *Mi a baraf ydyn araf . or a garaf róyf ogeryd c*
 góabn líb och hediw oe chaóð . 87*
- Rifferdyn ae cant rac llab*
- 1287 *Rygud hlew aryfrud . Hyb eurvro gbingoft d*
 chwyrn dieruthyr chwerwon dagreu . 46* 130†
 Dagreu tros vadeu Hyb-traés vydin &c.
Keis yr abdyl honno yny dalen neffaf ytt ar y llab affb
i.e., the awdyl on col. 1281, from Dagreu . . . to . . . ghabr y gbraged
should have been written here and followed by Rifferdyn heuyt
- 1288 *Clytno eidinglot ardwydrin . glebóðr defryt e*
 och vynet vchaf voned . ior ym min cor . y myón cud
 Rygud hleb aryfrud . 'cet' [ut supra; 1287] 49* 131†
- b. Hyb glyb gleónab traés tróliyat kerdoryon f*
 rud aer gamabn aryf . rydewr geimyat . 50* 134†
- 1289 *Dar ymleidyat uthur dor ymladeu g*
 maðred ragor bryt muroed dreigeu . 51b* 135†
- 1290 *Arnot uthyrdreic brth gasteð greic h*
 aer aryneic eur oronby
 Horyf dawn doethieith . Horyf dindaethóy . 52b* 137†
Rifferdyn a gant y teir awdyl uchot y rowwy vab tudur
- Jotto goch weithyon a gant yr abdyl honn*
- 1291 *Coityaf y vadaéc . kastyn vntroedyabec i*
 Kymórn burym ysgei . kymmlein adúnei .
 ygan y babei ny graffei rgraff . 218†
- 1292 *Safyn egoret yb safyn gorwyr baðki k*
 safyn gestaft varó . safyn garó gbyr 218b† *Jotto heuyt*
- Gruffud vychan vab gruffud vab edynyuet .*
- b. Ydwyf ami nyt oedes . arglwyd keintlýd deucantlys l*
 ysbys dioer nevm(?) góys ot byf . yd atwaen idaó ddytóf .
 Ydwyf ami nyt oedes 'cetera 54* 218c†
- Gruffud vychan heuyt*
- 1294† *Anrec wladeid nyf treid traet . adoeth y anoeth eneid m*
 aro wann oer yw ywaed . ynghardot eurglod . 220†
- 1299† *Arglýd róyd rywyaéc nethaéc neirthyat n*
 hanbo vyndiwd yth wled ath wlat . 224†
- Gruffud vychan*
- 1300 *Rwyd yb danyd rod diuei . rugyl iaón oelys yd aón ddoe o*
 hóylo hie bo tro poest róyd . hoewgu orchwyl hygyrheid 224b†
 Kyrchón hie gúelón hwywy gulwyd
 vymraót am gobeith am peñ reith róyd 225†
 Róyd yb dd' . ut supra .

The numbers asterisked refer to Plas Hen MS. 15, and those with the dagger to Pen. MS. 118.

† The "englynion" cover cols 1294-6 and 1298-9 but not 1297 which is entered here after col. 1300.

- Gruffud gryc ae hunt*
 1297 †or nef ae chreir . ac eurya meir . ar gŵr auned * . . . a
 ymper greiuyeint . ympor eurfeint : ymhir orfed 235†
- Ilwelyn goch uab meuric hen ae kant*
 1301 Achubaf duŵ naf diamu*yd b
 eurdaf digronnyat dy gerennyd . 225b†
- b. Henpych well haelwych ynhwylwaŵt prydyd c
 Hil coeth rys durnoeth roes dynaŵt yngcrei :
 hil ruffud eruei windei wyndaŵt
 huryeitŵt glot o vro hirieŵt
 henpych ŵych ŵymp wiw dympt well . 226†
- Davyd y koet agant yr odleu hynn .*
 1303 Mynaŵc gŵaredawc y gŵiŵ radeu d
 trugared adiwed da . 227†
- 1304 Trindaŵt gŵaŵt gŵalch yngharŵ tralalch e
 yr prynn pumoes loes lut . 228†
- 1305 Mab ieuau Hŵyt eiryau Hŵeŵ dewred f
 glyŵ aeron da dragon didryged .
 Gwyr ryderch . eneit ferch . annwytfed
 a goruot . ac aerŵuin flamdurgled . 229†
- Ilwelyn goch uab Meuruc hen ae kant*
 1306 Hlary wyned Hlauer ynot Hŵef uchel g
 ymbrynn aer am ronŵy ooh . 230†
- b. Och heuo naŵoch yn niŵed berthvyt h
 mŵy mŵy duc ronŵy dager wyned
 Hlary wyned Hlauer erynot . *vt prius* 231†
- Ilwyl' goch ae cant y hopkyn uab thomas*
 1307 [†G]ogyfarchaf naf ynni arod^{det} i
 un gredadun greir uthur eir a thri .
 Tri ac vn tro ym gun gael
 ac vuud vynggogyfarch . Gogyfarchaf naf † cetera . 232†
- Ilwelyn goch ae cant*
 1308 Henynt ole ny hunir . heol y glynn heil y gler k
 Ilwelyn uwch y glynn glŵys .
 Ryderch gŵrverch hygaruoec
 Deu o gennadeu gŵynnyon ydynt
 dir kaeth Hŵoegyry aeth boet ffraeth ffrŵythynt
 pob un o honun yr Hŵe yr henynt . Henynt o le &c. 233†
- 1309 Credaf ytt iefŵ uab y croewdat l
 ym Hlaryeid obeith Hlawrod abat . 233b†
- Madaŵc dŵy greic a cant (y hopkyn uab thomas) .*
 1310 Hlaurd amor tryfor trŵffiyat uchelvreint m
 ior annyan arthur vnŵaŵn neirthyat 234†
- Y prall agant yr abdyl hoŵn y domaf ap hopkyn*
 1311 †Hŵeŵlyŵ ryŵ ras ryffed edlym n
 huaŵdl mal hyd helyd hoewlyŵ . Hŵeŵlyŵ ryŵ ras &c.
 1312 Blank.

The numbers with the dagger refer to Pen. MS. 118.

† Rubric has T, but the scribe wrote correctly "g."

‡ This *awdl* is in a hand of about 1475-1500.

- Gruffud uab maredud agant yr abdyll hoñ: y owein*
- 1313 *uab thomas*: Kafgyl affu kywir o dir dōlffin: a
 kyrech ros a phenvro hyt vro vreidin
 kymraō ar vryneich kymry vrenhin 100†
- b. †[T]raōs deyrn kymry tros dued yd a b
 daroganaf ef ydir gōyned 101†
- 1314 [L]lyō glyō gleō ffrōythlaōn .ffyr dedyf greulyōn c
 yn abr daleithaōc . kenedlaōc kein† 101b†
- Gruffudd uab maredud ae cant . [y oronby uab tudur]*
- 1315 .i. Kyuarchaf ym naf nefaōl rinwed d
 peir gwaetdavyn par bylch lavyn balch 30* 103†
 ii. Rwydwalch aryf kyuaryf koveu beird prydein e
 kymro breiōc kymry ae breint 31* 104†
- 1316 .iii. Breinyaōl oronwy bryt kyt kat ardwy. f
 brys lys les ovwy . trwy rwyfōc eudaf
 nenn vrddas gōanas gwyned 32* 105†
- 1317 .iv. Gōyned amgeled ved veneftri g
 nerthaōl arwraōl eryr 33* 107†
- gruffud uab Maredud uab da' ae cant*
- 1318 .i. Hevl wyned neut bed nyt byō vnbennes h
 och wenhwyvar dec . dygyn ynof dy alar
 meinir dōf is mynor dy 73b* 108†
- 1319 .ii. Un athri kyvun nthur y kyuyt i
 yr wled ar vuched diafyechyt 75b* 109†
- 1320 .iii. Neut afyechyt bryt a bryderir k
 y gloēōōf eureit a glotuorir 76b* 110†
- 1321 .iv. Ucheneit vann gelein deirran galoñ dorri l
 Dōc houn yth wlat . etonn othrat . wyt vn athri 77b* 111†
Ac velly y teruyna odleu gwenhwyuan
- 1322 Ny chlyw na challon nachluf m
 a vyd oe varōdyd oe vard 112†
- b. Gweleis yngwyngor gwiwlethyr n
 dar ymlaen gar ymlyngat 114†
Ac velly teruyna englynion marwat growwy vychan
- [I Oronwy uab tudur yn hir-heint] See 1211b etc. supra.
- 1323 .i. Oth hireint eurureint aervrat aryneic o
 oronwy vrwydyr gyrchyat
 meir awyr maōr airat
- ii. Oth hireint hoewvreint nyt hyfryt yr vn p
 ri rwyfōc heird reued beird byt
- 1324 .iii. Os claf modur mur mawred garanaōc q
 aertflew balch glew bōlch y gled
- iv. Gwae vi vot-aruot aruaeth godi par r
 mirein nud meir oe nodi 115†
- 1325 .v. Claf yō ner niuer nefaōl a | naō s
 am leō gaōr am lyō gōraōl
- vi. Boet hiroedyl vreiōc gōeiōc gōafgaōt knedloed t
 aergat beir . eurget baraōt 115†

The numbers asterisked (*) refer to Plas Hēn MS. 15, and those with the dagger (†) to Pen. MS. 118.

† From *Traws* . . . to . . . *kein* is in a later hand.

- . vii. Hoew gyuarch eurbarch aerbar goronby a
hireint hbyl gereint hael gar . 115†
- . viii. Och vi arglwyd rwyf natur owein b
aryf yn yng aer duruyng dur .
- . ix. Hoew oronby rwy rywyabc vardeir beilch c
gbyry eur waer gbirion uabr ueir 116†
- . x. Dot ym brwydyr waer gaer gbraf . oronby d
meith yb vot mur glot mor glaf 116†
- Gruffud uab meredud ae cant*
- 1326 Meu dogyngur arthur o orthir prydein e
yr dyn prifdec haer
hoen tonn ogled wyned waer . 87b* 117†
- Gruffud uab meredud ae cant y fyr howel . uab gronb*
- 1327 *uab tudur* : Gwiſgabd bed eurglod aerglo ffuryclas f
yn haer eglwys neuno
hew oed dabr gleb ae dur gled . 118†
- Gruffud uab meredud heuyt*
- 1328 Molaf gein rein oryb arglwydi g
ac wyr 7thel uchel ach .
gam odegeingyl . gem degbch 89b* 119†
- 1329 †Teir ffythyren wenn windut h
anduc ynghyvyrgoll gollet
a their an duc nef od dygyn ovit
aue dec fac eua dbyff .
- 1330 Gbynt tan awyr ffyr haer daear ba mbyn i
gbyff gwar . gbeiff gbyd . nos dyd da dd' y hoet
- b. Ryvychan griiff loelan lyb k
kaf uabd y drindabt ym kylch .
- ffyma englynnyon y dub agant gruffud vab meredud*
- 1330 [N]yt arglwyd kyffwyd kyffwng nef a ffawr l
nyt reit vcheneit na cbbyn 120†
- ffyma englynnyon gbyned*
- 1331 [N]a wna 7or nenn wenn wyned m
y gbr a ved wyned wenn .
- ffyma englynnyon y pedwar angel ystor*
- b. [B]oet(?) dub vy ffyb byb bedbar n
ynrith dyn vn anreith dec 121†
- Gruffud vab meredud heuyt ae cant y dub*
- 1332 [L]ib haer ffathyrdref nef naf y d'uei wled o
ffyna d'elb ffabn o d'olur . 122†
- ffyma abdyd y gyffes agant gr: vab Meredud vab dd'*
- [C]reir kret ket kynnyd : creabdyr ffu bedyd p
vot ym gyfrannyat oth wlat ath wled . Amen . 123†
- ffyma abdyd agant gruffud y ronb vychan vab tud: vab gronb*
- 1334 [N]eut triiff ymgbaeth criiff croes dagneued q
vn ragorafl vu yntrugared . Amen.† 125†
- Gruffud uab meredud uab dauyd ae cant*
- 1335 Roet mybn carnbeñ benn bon gorychyonyn deif r
ffygat ym diuat ydyn . 127†

The numbers asterisked refer to Plas Hên MS. 15, and those with the dagger to Pen. MS. 118.

† From *Teir* . . . to . . . Amen [col. 1334] is in later hands.

- b. Mae mab bŵrgraŵn iadn ann wych meilyr a
 fafyn kelyngafyn caffongi 127† *gruff'd heuyt*
- c. Llŵbyr krŵybyr kynyon mou mynych fflam a deivyl b
 hinuŵ dlabŵt henaŵt lodic 127c†
- 1336 Llech rech rŵt tankŵt tingkyr gwarth tlodi c
 pen hŵic oŵgyl pen hŵeu gafglu . 128†
- Howel ystorum ae cant . y adaf curych*
- 1337 Kyfuarchaf ym naf nefaŵl oelŵtric hŵyl d
 gagaŵc craff daeaŵc creffŵeu . 236†
- 1338 Da y goruc duŵ dial yndia e
 rac balchder einyaw .n aegraŵn grŵynyal
 y greft ny tholyet y grift ny thal†. 237†
- 1339 Gwae a glyŵ bledyn . gŵaeduabr loŵtrudyn f
 ny bu on iyŵdas was well 238†
- 1340 Yggŵyd wyth tylwyth talar kas eilgnyŵ g
 Nyŵ canmaŵl dedyfaŵl daŵn ryuic vy llyŵ
 hŵwelyn uab kynnwric
 keif rac haŵ bŵyŵyaŵ beŵtack
 kaŵnodyn kaŵtyr gŵreinyn gŵrach
 bryntyn hŵygodyn hŵoc wyt
 rŵt gyrrith raŵt o gorreit . 239†
- 1343 Graŵŵaŵ ŵrthyt pryt prenn ŵaru keŵt gaŵtaŵr h
 rus drahaus drahaearn
 a meirch fŵloch wyltgoch welltgur . 241†
- 1345 Craff y heirch y cleirch clerŵm mŵn geiŵtyeu i
 colŵyn grenn caŵŵec brenn braff . 243†
- 1346 Ifrom yŵ ieuau uan uinŵtyth k
 mor diureint grych neint y grach 244†
- 1348 Ilyŵienŵ hŵnn awnn o annaŵn haŵd merch l
 A canys di einyon kano . vn bach
 Ilywelyn uelyn vilŵr kyfot parch
 cammel daŵn uchel dŵyn ychŵ 245†
- Prydyd breuan ae cant*
- 1349 Ardŵyaf profaf prifwaŵt nyŵ kyŵŵ m
 yn ryŵled mecheit a ryŵ mechyŵŵ
 Mareduŵ kytuud kytuot aŵyŵŵ
 aŵn ynys derŵlys deŵrŵiaŵr 246†
- hŵyma beŵtack eghynyon agant grŵnŵ gyryoc y wen-
 hŵyuar verch hŵobel vab tudyr .*
- b. ¶[R]oet Henn gud yŵch grud gredyŵdreis n
 a gra a wilgaŵd y grud . Roet hŵen gud &c. 247†
- hŵyma heuyt eghynyon ae odleu agant mab clochydyn
 y wenhŵyuar wrŵic howel vab tudyr vab gruffud*
- 1350 [A]nvud marŵgud neut mawrgur o
 gŵyt amergyt ŵe maŵr gud 247b†
- 1351 Iliab ovalou y von a vyd p
 rŵng hŵu ny daruv ae ny d^eruyd . 248†

The numbers with a dagger refer to Pen. MS. 118.

† "kennwric" is written in a later hand after this poem.

§ Apparently Howel Ystorum wrote the pieces on cols. 1337-1348.

¶ From Roet . . . to . . . *ŵeudo* [see l. 5, next page] is in a later hand.

- b. Un ny d^deruyd iaon digeryd ion digared^d a
 Maró góreic ovyneic yvon. 249†
- 1352 Kyfróch kern sybóch corn íebon b
 deló hoel odaó dyvoel von. 249b†
Mab clochydyn ae kant yr feudo¶
- Yr awdyl hoñ agant t^tywelyn du uab y pastard yr wythwyr*
- 1353 *hynn*: Kyfarchaf ym naf nisneraóe douyd c
 kofueu vy amodeu vi amadaóe. 250†
- 1354 Rynghaóe yó madaóe riuc ae medyr gofal d
 coes keilyaóe croes colyaóe erin. 251†
Prydyd breuan agant yr abdyl honn y darre.
- 1355 Treuyd agyrechaf. tyruan agaraf e
 mae gan was sudaó íydeu idaó. 252†
*Prydydd breuan heuyt agant yr awdyl honn y
 íiwon morgón o aber teivi.*
- 1356 Ryuan íywan vran vraen ogoueu f
 ef am geliwir am íiwan gbaedan gbaeth y newidyau
 Ílydan vyd gogan gygus widon loñ
 íaón o hut ae annudon. 253†
- Talharearn brydyd mabr ae cant . y gadógaón vicar . ae daó .
 ae y íkofges y dy . y halan nessaf wedy y dychanu í
 nos natolic . ac y ítas y daó .*
- 1357 Traíhaón gadógaón gyt ogan ae verch g
 nyt íeith ogeinueit agan
- Rys ab dd' ab einyon ae cant*
- b. Pwyt mab górab giriat corrgian h
 Góae dy uam noethgam ban yth gat willi
 nac epil na hil na hat
- Tudur uab góynn hagyar ae cant*
- 1358 Neur aeth neut hiraethaóe bun i
 y ymgnith ymplith ymplóyf.
- b. Sugynfúr yt dibur tebic y gyffeith *Ídem tudur k*
 na íhaón yr agaón o gie
- c. Neuad howel hygel hegel *Tudur daí l*
 ys del dróy nenn y phenn ífagyl.
- Íockyn du uab Íthel grach . ae cant .*
- d. Rodywr vyd clerór cleu y atleis m
 o veir póy a veir ym beis. 254†
- Madaóe dóygreic ae cant*
- 1359 Íloígit tan róyfan refyr kidíff n
 íheye wyt abar ílygat ebíff.
- Dauyd y coet ae cant*
- b. Gwnaf dróy not agglot am eglyn yn varó o
 budyr vab rys brys bríófonyn
 ab íeuan dec eb vn dyu .
- Dauyd y coet ae cant . y readyr góy .*
- 1360 Raeadyr ocereri kadyr ar crókedeu bach p
 kóys deógur yr kofogion .

† The numbers with the dagger refer to Pen. MS. 118.

¶ From *Roet* [col. 1349, b.] . . . to . . . feudo is in a later hand.

- b. Kyftudfuff baduff badóm y pechaót *dd y coet a*
yó r mab pychan iatlóm
ki wyr kedi yó r kidóm .
- c. Bóch ffóch tróch kimóch troch kymcñ góarthee *b*
deló wac ont ta dylý win *Dauyd y coet*
- 1361 Ryoruc feithuc fothach was baóleidyf *c*
mael heb drugared na mach .
Dauyd y koet hoet hydrysant
ffi lann ymdiffri d^{eu} vront .
- ii. He nys gónaeth o vaeth uethyant *d*
o d^{eu} góys nat geu y gyff .
- 1361^b. Cafas kadógau ffáon ffef *e*
yn tynnu dróy wryfe o bryfe bryf. †
y mab cryc ae kant
- 1362 Dvó diatneir meir maer kyngforeu *f*
Ar dinas maelór he mae moleif ion
yíóó prenn ffadron am eu ffetrat 254b†
Crist *creir* vn mab meir maór ryuedot *g*
Ogwlychaóó griffri vch laó trefyklaóó
dibóyff arth ffórndóyff órtli offerndan 255†
- 1363 Duó amro dyaff caif rac keffweir *h*
y goet | gat luchyut y git lechu 255b†
Y Justus ffwyf ae cant
- b. Y duó y tiolchaf | dewin plant adaf *i*
Gruffud iarff maóóóy vch llann vruul
Yfgaóó o vyóu bargaóó bóth 256† *Justus ffwyf*
- 1364 Madaóc corunaóc góó aneló oe vyó *k*
hyt vn ffys vaxen nyt lles vocfach. [In a later hand.] 257†
- 1366§ Tróó yó tremygu hael douyd ymryd om róydbrynu *l*
ffé ymi voli mal y praó proffwyf t cel'ra. 258†
- 1367 Pan gyhyrdaóó naóó nedeir hyget duó maór *m*
dangos nos y luofiyd
ac wedy nos dangos dyd. 259†
Follo goch ae cant
- 1369 Crist audi nos . craton kýrios *n*
y ymoglyt rac y magleu. 260†
- 1371-1372 These folios are blank, except for the signature of
"Tho Wilkins his booke 1701."
- 1373 *Meuric uab Jorwerth ae cant y hopkyn uab thomas*
Djgwyl ór y dóc y hleit *o*
kwbyl aódur maóred nyt kabyledic. 261†
- 1375¶ *dd. y coet ae cant y hopkyn vab thomas*
i. Arglydieid treid tróydet beird kymry *p*
góyrd a hepkyr górd hopkyn. 262†

† The numbers with the dagger refer to Pen. MS. 118.
‡ After 4 lines here the vellum of half this col. and of col. 1361^c is cut off—these 2 cols. and col. 1361^d are left blank.
§ Columns 1366-70 are in the same hand, but apparently only the last poem is by Follo Goch. Only a fragment of col. 1370 (which is fastened to a vellum folio otherwise blank) remains, but the text is complete.
¶ Cols. 1375-1408 and 1419-42, are in the same later hand. Cols. 1417-18 are also in a later but different hand.

- ii. Gwrđ hopkyn loeówynn leweid lary gleindyt a
ior gloewdu eovyn arglwydieid. 264†
- 1377 *Dauyd y coet ae cant y ruffud uab ŷywelyn .*
i. Keredigyaón walch balch bylchron cryfdrafyn b
aergýryf oreuffryf ruffud. 265†
- ii. Gruffud nud ud eir. grym llym llafyn difgleir c
bórd kiryēt. agórd keredigyaón. 265b†
Three-fourths of col. 1379 and the whole of col. 1380 are blank.
- 1381 *kynnyd ŷywelyn mab gruffud . Dauyd benvras ae cant*
Traethóys vyntauab. tróy nerth y drindaót d
ys cafo. A men. 133* 266†
- 1383 *Mar: howel mab madaóc . M. gr: ŷygat gbr ae cant*
i. Gvae ni duó ordiruaór góttet yrgoŷeis e
dróy benn yntreiliyaó yó antrifitet. 136* 267†
- ii. Triit yngoruc criit cret nyt ymchwel f
barchuŷlaf naf ar nef yd el. 137* 268†
- 1384 *Marónad grufud uab ednyuet . dd' benvras a cant .*
Gwynn y vyt am gyt a geidw y wir g
aę katwo kedymdeith kywir 137b* 268b†
- b. Kywir vrenhin vry gogonet h
a wnel yó eneit góirneit góaret. AmeN 139* 269†
Dauyd benvras ae cant ydub ac y lywelyn uab iowerth
- 1385 Mab duó dylaf dy býllaó i
duó vry am vrenhin aberfraó. 140* 269b†
- ŷywelyn vard agant yr abđyl honn yowein uab gwen-*
1387 *bynwcn*: Clot yŷgein owein clot yŷgein. yŷgbyđ k
clóyt yŷgbyđ clot yŷgein. 143* 271† ŷ'n vard
- Arwydon kynn dyđbraót . ŷywelyn vard ae cant*
- 1388 Gwyn góarandaó dy arŷynhwyr l
yn ŷóyr yn eu ŷaón deaŷ. 271b† ŷ'n vard
- Englyn agant ŷywelyn vard uab kywryt . y owein vychan*
rah madaóc uab maredud am dybyab arnaó orderchu
- 1389 *y wreic*: Os llyn ydaf naf neirthyat no thi &c. 144b* m
Odyna y dodes owein y anuod ar lywelyn vard . ac y
cant yr eglwynon dadolbch hymn . Nyt amgen
- b. Ny hepkoraŷ y róyf lyt ruœein y | góys n
ny hebaŷy gau y hebkor
ny hepkyr gleiŷyat glas vor. 144b* *Owein Vychan*
- Marónat kedior uab genittin . ŷywelyn vard ae cant .*
- 1391 Kediur eurgoryŷ o argoet pan oed o
neut góeryt kyt kediur. 147* 272†
- Marónat teulu owein góyned . ŷywelyn vard ae cant*
- 1392 . i. Owein arwrein cur wrón kymry p
ar brein arued o vedgyrn owein. 148b* 273†
- ii. Yŷ ym arglwyđ górd gordiúong y var q
góalpar góanar góenwynwyn. 152b* 274†
- iii. Mab kediur kat wormeil . maórglot r
ŷafyngreu kœneu kediur. 153* 274b†

- 1395 Teulu owein llary lluoed anhun treis a
 kylch kymry kymerallam . 154* 274c†
- 1396 Awch rodaf araot orawen gyffes b
 neumarwar neum kar neum kyuarch . 156* 275†
- Gbely gorden powys ynt yr englynion rac thab .*
 b. Kyuarchaf y duó kyuarch dabn uolyant c
 kyndröymu kyndeló ac hanrec *kyndeló ac cant*
- Breineu powys ynt yr eglynion rac thab . kyndeló ac cant*
- 1398 . i. Kerdaór huenyd huanaó aóch maól d
 ardec yrdugant oueigen
- ii. Gwenwynwyn erchwyn eirchyeit c
 góalch góenbrynualch góenwynwyn . 162*
- iii. Yorwerth aergannerth eurganhorthóy kyrd f
 aryf taryf toryf ágor yorwerth . 163b*
- Mar: gruffud uab kyan . Danjel uab thofgórñ meó*
- 1401 *ae cant* : Hael arthur modur mut angud rodyon g
 aer dalmithyr eur hylithyr hael . 164b* 170†
- 1402 Gwiraót ywein draó dra digoff unyd h
 anrec brifdec breyenhin . 167b* 172†
- 1403 Aele nadolic yr ae dyly lloegy i
 tande ffyryf ffocs alun . 168b* 172b†
- 1404 Crist keli poet im om meithueint fynnwyr k
 ehofyn a golofyn geli . 170* 173†
- Einyabn wañ ac cant . y vadabc uab gruffud*
- 1405 Sef eu teyrnthó teyrñ thab uadabc l
 róyf byt yihyvryt os ef . 173b* 276†
- Marónat uadabc uab gruffud einyabn wann ac cant*
- 1406 Neut reit am vadabc trengi kiwdodoed m
 diwed not rudued neut reit . 276b†
- Madabc dógreic ac cant*
- 1407 Ilýnar mut . ar iút y fyd . y glerór n
 chwedel da o gbeda ny gwyd . 277†
- Jollo goch ac cant*
- b. Karn dwyf karneid yó o
 gydgóic am dyn lygatgam . 277b†
- 1409 Aur dorhoc uarchoc or vann . i rallwal p
 A Duó ro iechyt ir eúr dorhoc *Lewyf glynn kothu*
- 1411 Mae ar Rotlier rífer ac hyn orev q
 yn roes . góatgynn a Rollier *Lewys glynn*
- The four preceding columns [1409-12] are, probably, in the autograph of
 L. G. Kothi; and the two following, 1413-14, are blank.
- Jewan thwyt uab y gargam ac cant (i hopkyn uab thomas)*
- 1415 Haól vyt ym por paraót volyant r
 drech enó ymlaen drychan mlyned .
- The greater part of column 1416 is cut out. The back of cols. of 1415-16
 (mounted on a vellum leaf), and the front of cols. 1417-8 are blank.
- [*MARWNAD IL'N AP GR.*] *Gruffud uab yr ynat coch ac cant*
- 1417 Oer galton dan vron o vraó aógnin s
 góenwlat nef boet adef idaó . 174b*

The numbers asterisked refer to Plas Hên MS. 15, and those with the dagger to Pen. MS. 118.

- 1419 [*Y LEWELYN VAB IOR.*] *Uywarth brydyd y moch ae cant*
- i. Crist creabdyr ffywyabdyr ffu daear a nef a
cant a chant a chynt noc adar 177b* 278b†
- ii. Adar wenidab cacaab kynran . drut b
ae alaf ae eur ac arian can 179b* 278b†
- iii. Kan y dōyn dechryn adechreuho bleid c
ygykur yfvygear a orffo . 180b* 279†
- iv. Goruud vd dremrud dramor ffiant ym mon d
can diwed pob buched bych fiant . 182* 279b†
- Y canu bychan y tywelyn nab iorwerth. Prydyd y moch*
- 1422 *ae cant*: Kyfarchaf ym ren kyuarchnaor awen e
y eryr kymwyr kymot athi . 184* 280†
- Awdyl yr haearn thymyn . Prydyd y moch ae cant*
- 1424 *Creabdyr nef crededun y was f*
bod duō ym adiangk oe gas 185* 281†
- Awdyl weintian tec prydyd y moch ae cant*
- b. Duō fulgōynn yō hynn hoen gynōyre glynn g
hyt y daeraōd heul hyt y dōyre . 186b* 281b†
- Rieingerd eua verch uadaab uab maredud. kyndelō ae cant*
1425. j. Gorwynnyōc drythyff goruynt a dygaf h
am gyndelō brydyd y bryderynt . 188*
- ii. Gorwynnyāc drythyff gorwytholōyf i
nyt yr keitiyāb tal tros a ganwyf . 188b*
- iii. Gorwynnyāc drythyff gordyfyn dyvynet k
gonalon eilyon aelwyt reget . 189*
- iiii. Gorwōnyāc drythyff gordyfyn dy gyweith l
gorne gōabr uore ar uor diffeith . 190*
- v. Gorwynnyāc drythyff gordyfyn dy arlōy m
yn ffedrat_vore gan auarōy . 191*
- vi. Gorwynnyāc drythyff gordyfyn dy gywir n
pedestric yolyd pahyt y olir . 191b*
- vii. Uyndewis i riein virein veindec o
iaōn yō dewiffiāb dewis dyn tec . 192b*
- viii. Carafy gaer wenglaer o du gōennlann p
eithiō am eneit y athōyf yn wann 192b*
- 1428 *Marwnad ririt vleid nab gōrgenen . ac arthen*
y vrabf kyndelō ae cant
- Ym peryf digard byf dygen geinyat q
awydy neut athōyd neut aflāōen . 193*
- i. Neut aflawen wyf: neut aflauar drift r
gōr o dinoding gōr berging bar . 194*
- ii. Parābf oe adaf kyn noe adaō s
delō yd oed ōrthyf y ydōyf ōrthaō . 195*
- iii. Wrth yr amkarei caraf gymenn gadō t
ar ffary ffāb ffygyet gōelet gōydlēn . 196*
- v. Gwyrddlēn ae gortho gorthāb driffllāōn wyr u
nym gōruc dewrwr deurud warthflāōn . 197*

* The numbers asterisked refer to Plas Hen MS, 15, and those with the dagger to Pen. MS. 118.

- vi. Ny bu warthlef kerd kynuerchin werin a
 rodet arduyant ardinodig . 198*
- 1432 *Hirlas owein . Owein kyueilyabc ehun ac cant .*
- a. Gwaor pan ddyre gaor adotet b
 bugunat kyrn med maor aw|nenet . 198b*
- b. Dywallaó dyr corn ar gynuelyn c
 tec y hydreuynt tra vudyn 199b*
- c. Dywallaó dir corn kanys am can kenuyw d
 pan vy gyuedach uorach vorvran 200*
- d. Dywallaó dyr corn kanys myuyr gēnyf e
 gorddy clen tōneu talgarth yfyr . 200b*
- e. Dywallaó dy venestyr na vynn agheu f
 O goff moridic maor y eifleu . 201*
- f. Dywallaó dyr corn kannym puchant g
 neut oed laon o heul hir vrynn a phant 202*
- g. Dywallaó dyr corn yr kynnifyeit h
 diifŕng carcharaor dyffieit woleit . 203*
- h. Dywallaó dy venestyr ved hidleit melys i
 nyf gōyr namyn duó ac ae dyweit . 203*
- i. Gwyr ny dōng ny dal ny byd orth wir k
 yny mae gōelet gōaranret gōir . A M E N . 203b*
- 1436 *Dadolóch rys vab gruffud . kyndelb ac cant*
- a. Afŕynaf naódu duó diamheu dydaón l
 afŕynaf ar ud naf naódu . 337*
- b. Am rodōy rōyf nef rōyfc awdurdaótu kerd m
 bwlech y gled balch y gledyfaótu . 338b*
- c. Cledyfrud grud gōr a deffry n
 glyó uyget gléu vugeil kymry . 340*
- d. Kymry diffreidyat . kymrōyn y gywlat o
 ŕoegyrr eruit braólit brōyn . 341*
- e. Brōydyr afgen brōyf nenn breifc adef p
 peir prydein profōn yn tāgnef . 342*
- f. Tāgnefōd am naódu anniueróch rif q
 ny wrthyt mab duó dadolóch . 342*
- g. Dadolóch ŕachar ŕacheu gyfarpar r
 ŕeó dragon ŕyó dreigeu 343*
- h. Dreic ehofyn ehang y dernyn s
 gōenuwlat nef gōir adef gōiryn . 344b*
- i. Ardōyreif y dreic fōyr felcic fer t
 yggoleu adef nef yt noder . ameN . 345b*
- 1442 *Y canu molyant y rys gryc uab rys uab gruffud .*
ŕywarch brydyd y moch ac cant
- Crif creadódyr ameraódyr an med u
 a phen vro. a phen goruoled. (l. 14.) ||

MS. 2. = CXIX. **ILYVYR AGKYR ILANDEWIVREVI.** Vellum; $6\frac{1}{2} \times 4\frac{5}{8}$ inches; 144 folios; written in 1346 at Llandewivrevi in Cardiganshire for Gr: ap Phylip ap Trahayarn or Kautref Mawr; bound in calf.

This MS. was reproduced by Professors Morris Jones and Rhys in 1894, and forms one of the works included in the *Anecdota Oxoniensia* series, issued by the Clarendon Press. Mr. Morris Jones includes the notes, in later hands, in his introduction *q.v.*

3b Enöev yfytoryaeu y llyuyr hwnn = *Table of Contents* *p. 1.

4b *Introduction*: mynych yd erchis vygkytdiöybloun &c. p. 2.

5 *Historia Lucidar*: Gweithret y llyuyr hönn aberthynn ar dwy berffön . nyt amgen . ar difgybyl yn gouyn . ac ar yr Athro yn attep. ar difgybyl adyöat val hynn . O dydy glotuoruffaf athro . mi aarchaf ytti attep ymi yn dilefc ar a ovynnaf . i . ytti . ar annyded yduö . ar eglöys alles yminhev ends: Duö ath gyfulaönno tithev oruchaf athro o ogonyant yfeint . a göelet o honat brenhin nef yny nef yn annyded . A daoed karuffalem yn holl dydyeu dy nuched . Amen.

*pp. 3-76. See Pen. MSS.

69b *Yny mod hönn ytreithir val yd aeth meir y nef*: Melito was crist . escob eglöys fardinei yn anuon annerch myön taghouoed crist ends: Ac yn vn duö anwahanedic yn yr oes oeffoed . Amen.

*pp. 77-85. See Pen. MSS.

78 *y llyuyr a elöir YMBORTH YR ENeit yr hönn yfyd drydyd llyuyr or llyuyr aelöir KYSSegyRLAN UCHED*: Traether bellach am dwyöaöl garyat dröy yr hönn y kyffyllder ykreaödyr duö ae greadur dyn ends: Y perffeith garyat hönnö an rodho yr yspryt glan yr hönn yfyd wir garyat yn kyniret annöylferch yrög ytat ar mab . ac auchedokaa yn vn döyöolder ac öynt yu dragyöydaöl oes oeffoed . Amen . &c.

*pp. 86-103. See Pen. MSS.

92b *Gwanecneit kaneit kyunnar . val kannöyll &c.* *p. 104. Pen. MS.

93 *Yma ytreithir o ach debi ac odalym oe nuched*: Dauyd vab fiant . vab keredic . vab kuneda . vab edern ends: Velle y bo canhorthöyör yntev ac y grymoccoao y eiraöl ynynheu geir bronny y göir greaödyr ar gaffel trugared raclab. *Dybededic yö hyt hynn o dalym ouched debi ae wyrthen*

*pp. 105-18. See Pen. MSS.

Dybedadöy yö rac llab o beth onuched veuno ae byrtheu

104 *Gör bonnhedic aoed gynt ymposys yny lle aelöir banhenic gerllaö auon a elöit nyur amfer hönnö fabrina ends*: Beuno vab bugi. vab göynllió vab anua honno oed gefnitherö yveir öyry mam griff.

*pp. 119-27.

111 *Hystoria Adrian ac Ipotis*: Pwy bynnac avynnho dyscu doethineb . ac ysprydoloyon orchestonn . göarannöaöet ends: Yr amheraödyr yna aostyngabd ar tal ylin adiölöch aoruc yduö hollgyuoethaöc yr hynt honno . Agöedy hynny ymhoelut aoruc ar weithredoed gobröyaöl . ac aluffennev gann öneuthur gogö**nnyant ac arddunyant yr mabred ac enryded yduö or nef . *Ac yny mod hönnö yterunnha ymdidan idrian amheraödyr ac Ipotis* vab ysprydaöl duö. Amen.

*pp. 128-37. See Pen. MSS.

119 *Val hynn ydigaönn y tat . ar mab . ar yspryt glan vot yn vn duö . nyt amgen noc yn öir dipedrus*: Pwybynnac avynnho iachlau yeneit ae gorff . Reit yö idaö kynnall fydy gyffredin eglööys ieffu

grit . . ends : Ac yna y byd reit ybabu talu dylyet oe weithret priabŷ. A rei aordiŷeder or yda aant yunched tragyŷydaŷl . A rei ereill ar ydrŷc aodiŷeder ac ar y cam aant yr tan tragyŷydaŷl . A hynny a grŷdir yn ŷir. *pp. 138-40. See Pen. MSS.

121 *Yny Mod hŷnn ydyŷgir ydyn py delŷ y dylŷ credv y duŷ . A charu duŷ . A chadŷ ydegeir dedyŷ . ac ymmoglyt rac y feith pechabŷ marŷabl . Ac erbynnyeit Seith rinŷed yr eglŷys yn emrydedus . A gŷmceuthur feith weithret y drugared yr gobrŷyab nef idaŷ yntev ends : Athros pob aghyŷnerthus gŷaun gŷbediab ar duŷ y drugarhav vrthaŷ. *pp. 141-6. See Pen. MSS.*

125 *Ilyma pŷyll y pater ae dyall val ydybeit hu Sant : Hv Sant o seint victor ymparis adybeit owedi ypader val hynn . Gann ymdifet ygallŷi bediab megys meibon ends : Gŷyn eu byt yrei tagno-uedus yny callonnev . kanyŷ yrei hynny rac ŷyneb agerir yn teyrnas nef rac bronn criŷt arglŷyŷd lle y mae llebenyd tragyŷydaŷl heb tranc aheb orffenn . Amen. *pp. 147-51. See Pen. MSS.*

128b *Pwmp rinŷed offerenn sul ynt yrei hynn . kynntaf o honunt yŷ . bot yn hŷy dyhoedyl aruod pob offeren vyth abarandŷyŷch &c. *p. 151*

129 *Brewdŷyt pabl : Dyŷ sul dyd detholedic yŷ . ynŷr hŷnn y caŷŷant yny dyd hŷnnŷ yr eneideu auont yny poenev orffŷys yn dibŷeu- trŷy leŷenyd ends : nynhev a dylŷhem haeddu y vodyant ef val y caŷŷem buched tragyŷydaŷl yn teyrnas gŷlat nef. - *pp. 152-6*

132b *Ilyma yr achos ydeuth bar duŷ ynŷch plith . A methyant ar-ŷyŷch llanur ac ar vedŷch oda o achabŷ na chedyŷch dyŷ sul yn ŷanteid bendigedic ends : oe rybudyab am weith ŷulyeu ac ŷyleu. *pp. 157-9*

134 *Rybud gabriel angel at veir yŷ hŷnn pann difgynnabŷd ieŷŷu grifŷt yny bru hi . Ef annvonet Gabriel angel ygann duŷ ydinas o ali-lea yr hŷnn aoes yenŷ nazared at wry ends : Ilyma labuorŷyn yr arglŷyŷd . bit ymi herŷyŷd dy eir di . amen . *p. 159*

134b *Ilyma euegyl feuan eboŷt[ol] : Ilyma ŷynnŷyr euegyl feuan eboŷtol herŷyŷd y dyŷyll ar ŷynhŷyr arodes duŷ yr neb ae troes o ladin ygkymraec ends : Canys ydynolyaeth ef ae eneit aroddet yr holl radeu . ar holl bybŷteu yr hŷnn ny rodet yneb eithyr idaŷ ehun ahynny yn hollaŷl. *pp. 160-2.*

136 *Dangos py bed y dyellir ytat ar mab . ar yŷpryt glan vn duŷ . Kynn bo perffeithach duŷ no chreadur or byt . a hynny offyrd heb rif arnunt &c. *pp. 162-3*

137b *Ilyma dechreu yŷtŷorya gŷlat feuan vendigeit . Ilyma lŷuyr aauones brenhin yr yndia y amherawdyr constantinobyl feuan offeirat o gyuoeth anerth duŷ yn arglŷyŷd ni ieŷŷu grifŷt ends : Pob miŷ yny vlŷyŷdyn ef auyd ŷeith brenhin yn gŷaŷŷanaethu yni Ar yn bort ni y bŷyttaant beunyŷd ar yn deheu deudec archeŷcyb ac ar y llaŷ aŷŷeu vgein eŷcyb . aphedriarch or lle ymae bed thomas eboŷtol . ar gŷr yŷyd yn lle pab || rest wanting.*

MS. 3. = XX. POETRY, the Romance of OWEIN & LUNET, Mediæval Theology, GENEALOGIES, & the SEVEN WISE MEN OF ROME. Vellum; 5½ x 3½ inches; 70 folios, some of which are rubbed, dirty, and partially difficult to read; there are also lacunæ in the middle of the MS.; first half of the xvth century; strongly bound—oak boards.

* These pages refer to the Oxford printed text.

For transcripts of this MS. see Peniarth MS. 120 pages 47-90, and Plâs Hên MS. 15 folios 114-32.

- 1 *Illyma yr mod y treythir o eglynyon yr eryr*
 Es ryfedaf kann byf bard a
 Anudon am dir a brat arglôyd
 a dinaño dy laô gar
 dyd braôt bydaôt ediuar †78
 Ae velly y teruyna eglynyon yr eryr.
- 3b *Eglynyon yr eryr [read yr eiry]* See Red Book, col. 1028.
 Eiry mynyd gwyñ pob tu b
 gnaôt pob anaf ar anoeth †7
- 6b *Illyma r Gorwynnyon* See Red Book col. 1033.
 [G]orwyñ blaen onn hirwynnyon vydant c
 gôae a dôc daffar o laô †81
- 9 *Illyma dechreur gnaôdeu.* See Red Book, col. 0131.
 Gnaôt gbynt or deheu d
 nyt edeu hirbôyff hirbla. †90.
- 10 Kalangayaf calet graôn e
 or kant odit kedyndeith. †82 See Red Book, col. 1031.
- 10b *Illyma dechreu y bityeu.* See Red Book, col. 1030.
 Bit coch crib keilyaôc . Bit amnyanaôl f
 Bit lôth²chwaunaôc . Bit ryngaôc cleiryach †82
- 12 *Illyma eglynyon y clyweit ar diherebyon* †
 A glyweisti agant kynôyt g
 (gôest un h)ôde no deu adaô || †83-5.

Folio 16. *A fragment consisting of the final sentence*: ||honunt y gan duô ual y gobrôyaôd . Mi agredaf kaffel or feint buched o gonet nny nef ý gyt a duô yn dragýwydaôl . yr honn a rodo duô y minneu y gýt ac bynteu

b. *The Romance of OWEIN and LUNET—a fragment*: Yr ameraôdyr arthur a oed yghaer fion ar byfe fef yd oed yn eited diwarnaôd nny ftauell . ac y gyt ac ef owein vab vrien ends: ac odynd ti aweli yftrat megys dyffryn maôr . ac yg(henol) yr yftrat ti a weli preñ maôr (a glai)fach yô y vric nor dim (glai)af . ac y dan y) preñ hônno . y mae (fynnaôn ac yn y)myl y fynnaôn y mae|| †86-90

Folio 22. *Illymar mod ý treythir o bryt y mab*: Y mab mab meir wyr(y)dôe oed ual yn oet deudegmloyd . (ac) yn gymhedraôl y dôf a dyat y o hyt a phrafter brth y oet . Pen gogyngroñ gôdeid idab . A gwallt pengrychlathyr penyrloôb eureit vel y arnaô yn vn furyf a pheî gellit (fol. 26) . A hyñ off a oedynt nny gylch ef yn kanu gôaôt idab Ac yftryr y waôt a genynt hyt y gaffei y braôt y deall oed hyñ.

Diolchôn ion ytt dy rodyon yñy veibyôn vaboet dirrym . . .
 y gyfundaôt teir perŝonnaôt tragyydaôt vndaôt ylgôner a[men.]

A hyñ yd oed y meibyôn merthyri gwerydon nny ganu yn waifat ends: galô yn garedic ar yr yfpryt glan gan garoli neu hopyaô dy gallon idab oe loff ewyffys ferchaôl garyat.

Dyret yfpryt creaôdyr byt . bydoed eurnaf .
 yn caffoneu an dôy vronneu vrcinyaôl hynaf
 Ymanôyldan . yr yfpryt glan . glein aubyaf . AMEN

† These numbers refer to the pages of Pen. MS. 120, which contains a copy of the text.

‡ Transcribed by Ev. Evans in 1758. See Plâs Hên MS. 15, folios 114-120.

Folio 30. *Ilma dechreu eboſtol y ſul yny mod hñ.* Ilma yr achas y dab bar duò yn ych plith a methyant ar ych llaur
ends : ac ny byd trabludyeu goſalus yny gwerin . a mi a vydaſ ganhorth-
 byr vduant . A gbybyðoch mae mi yſſyd iaøn arglòyd . ac nat oes
 arglòyd nainyn mi . Kanys mi a dialaf pob dròc a gofeileint y òrthyòch.
 Amen. Compare MS. 2, fol. 132b. *69

Folio 32. Mi yò peder eſcob antioes . a dygaf myn gallu duò yr hñ a
 greòys nef a daear ar mor &c. *70

Folio 32b. A miniature *Mappa Mundi* from Egypt in the East to
 Ireland in the West.

33† *Ilmar mod y treythir o ach kynabc fant* : Kynabc mab brachan
 m. chorinnic m. eurbre gýdel o iwedon . Mam vrachan oed Marcheſſ
 merch teòdric . m. teidfaſt . m. teidtheryn . m. thathal . m. annòn du
 vrenhin groec. *Enweu y meibyon ereitt y vrachan* : Drem dremrud &c.

b. *Ilma enweu Merchet brachan weithon* : Góladas verch vrachan
 mam cattòc fant *ends* : Ilud verch vrachan yn ruthun ygólaf
 vorgant.

34. *Ilma weithon ach cattòc fant* : Cattòc . m. gwynñiò . m. gliòs .
 m. filur . m. Nor . m. ab *ends* : yr anna hoño a dywedei wyr
 yr eiffit y bot yn gyfynnithderò y veir vorbyn.

34b *Enweu meibon* : Ewein vab keredic . Pedroc fant . &c.

35 Tebiaøn . ym . mciriaøn meirioñyd . Run . Rywinnyaòc &c.

b Teòdòr . m. Griffri . m. Eliffe . m. theòdòr . m. Gruffud . &c.

35b Morgant . m. Eweint . m. howel . m. Rees . m. Aruael . &c.

36 Gereint . m. Erbin . m. kynabòr . m. tudwaòl . m. Gòrwaòr &c.

b Ayrcol laòhir . m. tryphun . m. Ewein vreife . m. Cyndòr &c.

36b. Gòrtheyrn gòrtheneu . m. gwidaòl . m. Gòdoloeu . m . gloyò
 gòlltir &c.

37 Rodri . m. Meruyn vryeh . m. Gòrhyat . m. Elidyr . fandef &c.

37b *Ilma enweu meibon rodri mabr* : Cadefſ . meruyn . anaraòt &c.

38 Rees gryc . m. Rees mòynuaòr . m. gruffud . m. Rees &c.

38b Ilywelyu . E. forwoerth . m. Ewein gòyned &c. &c.

40 Howel da . m. kadefſ . m. Rodri mabr . m meruyn vryeh &c.

40b *Ilma enweu brenhined y brytanyeit* : Eneas yfòbyðbyn .
 Aſcanius . Siluius . Brutus . Locrinus *ends* : Cadwaladyr
 vendigeit.

41b Brenhined yrei aueant or amfer hñò aſtan yngkymrý . ý garadaòc
 o lan garban vying kyt weròr &c. In later hand.

42 *Yny mod hñ y treythir o chwedleu feith doetheon rufein . o weith
 llwelyn ofeiriad* : Diaſchleifyaøn a oed amheraðdyr yn ruſein . A gwedy
 marò ena y wreic a gadu vu mab o etiued udant . ynteu a dyynnaòd
 attaò feith o doethon ruſein *ends* : Ac yna o varn yr amherað-
 dyr ae wyrda y hoſget corff yr amherodres . ac o varn y goruchaf vradòr.
 Sef oed hñò duò arglòyd kyfyaøn trugaraòc ac amdiffyn y gwirion rac
 daòc . ae dúc y vlaenwed goruchel ac y diwed enrededus gogonedus.

* These numbers refer to the pages of Pen. MS. 120, which contains a copy of the text.

† *Ibid.*, pp. 71-77, and Plàs hèn MS. 15, folios 121-32, contain transcripts of folios 33-41b.

‘Ae velly y terayna chwedyl feith doeth rufein o weith llewelyn.
See *Red Book* cols. 527-555

70 A list of English kings from William I to Henry VI, written subsequent to the year 1471. In this list Henry I is described as “Henry dda.”

MS. 4 = lvii. **THE LAWS OF HOWEL DA.** Vellum; $6\frac{7}{8} \times 4\frac{5}{8}$ inches; pages i-viii, and 1-308, having 20 lines to the page with rubric initials to the sections—wanting some folios; *circa* 1400—apparently in the same hand as Peniarth MS. 32, as well as of a considerable part of the *Red Book of Hergest*; strongly bound.

“Collegio Jesu Oxon Owenus Owen Monensis donavit A:D: 1657” (i); “Colated by Aneurin Owen June 1827” (ii); “John Gwyn” (v); “Hoelus eognoamento bonus filius Cadelli D. G. Rex Cambriae totius Cambras suos legibus et consuetudinibus male usos esse perspexit ends: deique implorarent gratiam qua Regis animus ad Cambriae leges et consuetudines sui spiritus illuminatione institueretur” (vii): in a 17th century hand. Numbered formerly “106” and “(84).”

The variant readings of this MS., which is the J of the *Ancient Laws and Institutes of Wales*, have only been partially given in that work. The MS. text corresponds with *Vol. i.*, pages 338-340 l. 15; 344-414 l. 17; 416 l. 4-492 l. 20; 414 l. 18-416 l. 3; 492 l. 22-528 l. 8; 532 l. 1-572 l. 28; 574 l. 6-616 l. 6; 246 l. 26-252 l. 11; 314 l. 24-322 l. 10; 110 l. 19-112 l. 15; *Vol. ii.*, p. 100 ll. 23-26; 92 ll. 12-25, 2, v; 4 ll. 3-10; 48 ll. 9-16; 46 ll. 20-23; 64 ll. 10-13; *Vol. i.*, p. 698 ll. 8-15; 700 ll. 3-5; 596 ll. 20-23; 602 ll. 16-17; *Vol. ii.*, p. 152 l. 3-164 l. 2; . . . *Vol. i.*, p. 140 l. 29-188 l. 5; 200 l. 10-214 l. 15; *Vol. ii.*, p. 50 l. 13-52 l. 12; 372 l. 30-378 l. 6; 350 l. 31-354 l. 2; . . . ; 44 ll. 3-6; 58 ll. 10-20; 64, lix, & lv; 98, iv; 60, xlvi; 44 ll. 17-24; 46 ll. 13-18; 48 ll. 1-3, 20-22; 50 l. 13-52 l. 6* * * 56, xxix; 58 ll. 1-6; *Vol. i.*, p. 112 l. 17-124 l. 18, & 125 ll. 3-9; *Vol. ii.*, 76 l. 31-86 l. 25; 96 ll. 14-21; 86 l. 26-88 l. 9; 68, lxxi; 88 l. 9-92 l. 11; 112 l. 14-114 l. 10; 94 ll. 3-11; 92 ll. 12-25, 29-32; *Vol. i.*, p. 688, xii; *Vol. ii.*, p. 92, cxliii; 122 ll. 4-28 (=MS. p. 403 l. 10).

1. Howel da o rat duó mab kadeff brenhin kymry off awcles y gymry yngkamaruer o gyfreitheu adeuodeu . ac o achaó hynny y dyuynnaó attaw o bop kymót oe deyrnas chbéggyr aaruerynt o aburdabót ac yngneidaeth . a holl eglóyfwyr y deyrnas aaruerynt o deilyngdaót bagleu . megys archeffgeb mynyó . ac efgyb . ac abadeu . a phrioreu hyt y lle aelwir y ty góynn ar daf yndyuet . Y ty hónnó a beris ef y adeilat o wyal góynnyon yn ffetty idaó brth hely pan delei y dyuet . Ac brth hynny y gelwit ef y ty góynn . ar brenhin argynnuffeitua honno tróy yr hoff rawys y wediaó duó tróy dyrweít perffeiith . ac y erchi rat a darpar yr brenhin y weítua kyfreitheu adenuodeu kymry . Ac or gynnuffeitua honno pan deruynabót y garaóys y dewiffiaó y brenhin y deuddec ffeye doethaf oe byr . ar vn yigloheic deethaf oe wyr aelwit yr athro blegywryt y lunyaethu ac y fynyóyraf idaó ef ac oe deyrnas kyfreitheu ac arueroed yn berffeiith . ac yn nefías ac y geflit att y wirioned a fawnder . ac y dechreuaó eu hyfgrienuu yn deir rann . &c. ends: Y gyfreith a dyweít eiffoes vot yr yngnat yn br dewis tra vo nny vraótle . ac kadarnhau y vraót ac peidiaó abi a dily.

303 l. 10. *In a later hand.* Tri pheth a dily braóóur o vreint tir y wneuthur kyn barno dim nit amgen gwarandaw y daddleuwyr bob eilwers hyd pan ddarffo argaeu or ddadlwryaith a deiff o bob parth.

Eil yw gwarandaw ar y pleideu yn gwrthneuw brawdwy ends ;
O dyry brawdwr varn lyb ddubundeb y hoff brawdwr kydrycholygon
kolber ef val y mynno . k . fef yw hynny kamlwr am anoflec ac ny
ddyly y braodwr hwnnw vod yn y varn . amen.

MS. 5 = xxiii. ELUCIDIARIUM & KYSEGYRLAN VVCHED. Vellum ;
7½ × 5½ inches ; ? early xvth century ; wanting beginning, middle, and
end ; very many pages have been retraced, evidently by Sir Thomas
Willems ; in old leather covers.

Ex dono Guilielmi Powell

1 *Historia Lucidar* : || ef ydefnyddyeu ac yn yr rei ereill pob peth
o vwyn y defnyddyeu . Y dydd kynntaf dydd tragywyddolder Sef yw
hynny llenuer ysprydawl ends : Y mein ereill garw ||

The text is practically in verbal agreement with Jesus College MS. 2*. Where
the readings of the two MSS. differ the later MS. makes the better sense as a
rule. Sir Thomas Willems has added the end of the text on the bottom
margin of pp. 110-11.

111 [*KYSEGYRLAN VVCHED . . y ran gyntaf a draetha am y
gwedyev gocheladwy &c.*] See Pen. MS. 15, p. 36.

|| Traether bellach am bop vn ar neilltu drwy dangos hyfpyrbyd am
pob vn onadunt ac eu keingeu yn gyntaf am valchder yr honu yfyd
dechreu y bop dróc *Saraet* yó gñeuthur kam ac arall ar eir
neu ar ðeithret yn anghyfareithaól Amegys ymegir balchder
am pob vn or gñedieu ereill A megys ymac pob vn or gñedyeu yn kyf
yó kemheu velly ymae balchder yn gyf yr feith bríóyt

119 Traether bellach am y kampeu ysprydolygon yfydd yn wrthóyneb
yr gñedyeu Seith yfyd or campen hynny yn erbyn yfeith Ac ef aellir
eu dyall ar vn geir seith lythraóc megys yfeith bríóyt Sef yó ygeir
hónnó *kuchade* †Traether bellach am dñbaól garyat dróy yr hñu
y kyfylltir y kreaodýr duó ai greadur dyn ends : y ryntunt
aduó nyt oes ||

MS. 6 = cxli. A KALENDAR, PYMP OES Y BYT, YSTORIA DARED
BRUT Y BRENHINEDD AR TYWYSSOGION, &c. Paper ; about 8½ × 5½
inches ; 150 folios, deranged in binding, and imperfect in many places ;
repaired throughout ; vellum boards with leather back.

This work, which forms a sort of continuous *History of the world
from Adam to A.D. 1471*, was possibly compiled by Guttyn Owain
in whose hand it seems to be. The authorities are indicated by the
following passages :

Pwy heddiw a vedrei ddatgan y . xij gweithret a naeth Erkwllf gadarn . . . oni
bai i rroi o Glandiomanus mewn kof, nev pwy a wyddiat aehos i Eneas ysgwyddwyn
f yunado achaer droea . . . pe Daret, Dcittes . Omyr a Gwido nis ysgrivenessynt .
A phwy a goffav ddyvodiat Brutus i ynys brydein, Nev vyoed * * * Beli a
Bran . Custennin ac Arthur i or[esgyn ynys brydein]n . Pe Gildas ap Caw ac
ystoriawyr [ereill nis ysgriven]esynt * * * * * (fol. 124) * * * * *
. Pan oedd oet . . krist m. cccc. lx xj . . . Jr mwyn yrrai sydd dlawt o
lyfrav a ehwannoe i wybodev f tynnwyf hynn o lyvyr byehan o ladin ynghymraec o
lyfr[av] amravaeloa ystoriawyr Y rrai a wnaethant ysbyssrwydd a disgriat yr ynys .
yr orav ar enwokaf o holl ynysedd yr eigiawn . nid amgen Oracius† . Plinius .
Ysidorus . Solinus . Gildas ap Caw . Beda . Albryt . Gwallder o ryt yehen . Gruff.

* See printed edition, pp. 5 l. 6 to 76 l. 25.

† *Ibid.*, pp. 84-103 l. 9.

‡ Missoript for *Oracius* = *Orosius*.

Mynnwy. Gerald archddiagon llanddaf. Wiliam Malmesburi. Harri archddiagon Hyntynton. Johanis yn y poli craticon. Randwlf yny poli cronica Ac ereill mw y &c. (fol. 124^b).

1 *A KALENDAR for the months of MAY to OCTOBER giving the following saints' days.*

||*MAI*: 1, *Gwyl Phylip a Jago**; 3, *G. y Grog*; 13, *G. vael a a Sulien*; 19, *G. St. Dwnstan*; 21, *G. Gollen*; 25, *G. St. Denis*; 26 *G. St. Awstin*; 27, *G. velangell*; 29, *G. Erbin / g. gyssegwr y wadn*

MEHEVIN: 1, *Gwyl Degla*; 3, *G. Gwywein*; 5, *G. Bonifas*; 11, *G. Barnabas*; 13, *G. Sanan*; 15, *G. Drillo*; 16, *G. Giric ac Elidan*; 22, *G. wenwrewy ac alban*; 24, *G. Jewan vedyddiwr*; 25, (*G. sain loe*); 29, *G. Bedyr ac eurgain*; 30, *G. Bawl abostol*.

GORFFENHAF: 2, *G. Vair / Gwyl Swittan*; 3, *G. Beblic*; 4, *G. Marthin*; 7, *G. Domas archescob*; 13, *G. Ddoywan*; 14, *G. Armon*; 17, (*G. gynllo*)†; 18, *G. Sain kelein ai chwaer a beris i ladj kwenrida i henw a chwaer arall | karai vyrgen y llid*; 20, *G. Saint Margret*; 22, *G. vair vadlen*; 25, *G. Jago abostol*; 26, *G. Anna vam vair*; 27, (*G. y 7 gysgadur i henwaw yw . Maxen . Malcus . Marthin . Denio . John . Seraffion . Konstenteinus*); 31, *G. Armon*.

AWST: 1, *G. Bedyr*; 5, *G. Oswalld vrenhin*; 8, *G. Jlloc*; 10, *G. lawrens*; 15, *G. vair*; 24, *G. Bartholomeus*; 29, *G. Jewan*.

MEDI: 1, *G. sant Silyn*; 2, *G. Sulien*; 8, *G. vair pan aned*; 11, *G. Ddeinioel*; 14, *G. y Grog*; 16, *G. Edyth*; 17, *G. sant lambert*; 21, *G. vathev abostol*; 23, *G. degla*; 24, *G. vwroc*; 26, *G. vevgan*; 29, *G. vihangel*; 30, *G. sant Jerom*.

HYDDVREF: 1, *G. Silin a garmon*; 2, *G. Domas o henforth*; 5, *G. ganhaval*; 9, *G. sant Denis*; 13, *G. sant Edward*; 16, *G. vihangel vychan*; 18, *G. luc Evengylwr*; 21, *G. y gweryddon*; 22, *G. wynnoc a noethon*; 28, *G. Simon a sut*. ||

fol. 4. || Oed yr adda hwnn oi ddechrau hyt i ddiwedd DCCCCXXX . . . Noe hen Gwedi gorffowys i long ar vynydd athalans yn armenia . Ac anvon y vran yn gennad on hono i geisio tir A mab i hwnnw v Eneas ysgwyddwyr . Ac am hwnnw y treithir ynystoria Brutus . . . Ac i [lawmedon] y bu vab aelwid priaf vrenin troyaf am hwnnw y treithir ynystoria Daret frigiust†

fol. 6^b. A fragment of *Historia v oes y byd*: P[an] nad oedd dim cithyr duw ehv yn dair person ac yn vu duw . Yna nny de[ch]reu y creawdj duw nef a daiar . Canis yna yddaiar yna a oedj orwac a dielw athywyllw oedj ar wnech yr eigion honn yw yr oes gyntaf ac ynthi y bu ij vil ec. xlij

fol. 11. *Proloc yw hwnn yn ystoria Darret yr honn a draetha gwir am distrywedigacth . Troya . ac val y llas gwyr Groec a gwyr troya . Cornelius yn anvon annerch at Salustius bengrych ends*: Alexander a laddawdd palamedes ac Antilocum ac Achel ac Ajax i gefynderw ac Ajax ai lladdawdd ynte Ajax a doeth yn vvw or maes ac yn ddiannot ef a vv varw

fol. 36^b. *Y llyvyr hwnn a elwir Y BRUT nid amgen noc ystoriaeu brenhinedd ynys brydein ai henwaw or kyntaf hyt y diwaethaf*: Pan

* The saints' names italicised are written in red.

† There is no room for the saint's name opposite the 17th, but a + indicates that the 17th is St. Cynllo's day.

‡ Folios 7-10 were evidently misplaced by the binder—they should come immediately before *Ystoria Daret*, fol. 11.

ytoeddwn yn vnych yn treiglaw meddyliau lawer ac am lawer o bethau vy meddwl a ddigwyddws yn ystoriaeu brenhinedd ynys brydein Ac val yr oeddwn yn esmalhav am hynny . y rodes ym Gwallter Archddiagon rryt ychen . llyvyr kymraec ac ynddo gweithredoedd brenhinoedd y brydein (60) Prydein yw henw yr orev or ynysocedd A elwit waith arall gynt . Albyon . &c.

This version of *Brut y Brenhinedd* contains the *Vaticinium*, the stories of *Lludd* and *Llevelys*, of *Mazen Wledig*, and of *Merddin*, or at least parts of these tales and prophecies. Then follows (fol. 48b) without a break in the MS. a sort of paraphrase of *Brut y Tywysogion* &c. with continuation down to 1471 or later—the end is missing. After the paragraphs, quoted above from fol. 124b, we have a “treatise” on the following subjects [*Compare Pen. MS. 163*]:—

fol. 125. Kyntaf *henw* vv ar yr ynys honn oedd Albyon . . . achaws y creigiev gwynion a welit o bell gan lan y moroedd nev yntev o henw Albyon verch danaws &c.

fol. 126. Gosodiat yr ynys hon sydd rrwng y gorllewin ar gogledd &c.

126^b. Ragorol yw yr ynys honn o *ffruythlonder* &c.

128 Llauer o *anrwyddodav* . . . kyntaf . . . twll sydd nuy ddaiar lle a elwir pec . Ar saeson ai geilw ef *ty* dievyl or pec . Ac o hwnnw y daw gwynt *Illyn* . *llymonwy* ac yntho 60 hynys . . . ymhob ynys y mae karec vchel vavr . ac ymhob karec nyth eryr &c.

129^b. *Rrannav arbennic*: Gwedi marw Brutus 7 rranwyt yr ynys . . . rrwng i dri mab Loerinus . . . Albanactus . . . Camber &c. . . Clawdd offa . . . trevi tv vchaf ir clawdd . . Cristionydd . . Crogen Jddon &c. . . *anrwyddodav* (131) &c.

fol. 132^b. *Tair ynys ystlyssawl* . . . wycht . . mon . . manaw &c.

fol. 133^b. Dyfnwal moel mvt *pedeir priffordd vrenhinol* &c.

fol. 134^b. *Tair prif avon* . . . Temys a Hafren a Hwmyr &c.

fol. 125. Gynt yddoedd 28 o *brif ddinesydj* Caer ludd &c.

fol. 137^b. Gwedi goresgyn or saeson holl loegyr a gyrv y brytaniet drwy hafrenn 7 gymryl hwynt ai *rranasant hi yn siroedd* &c.

fol. 138^b. Dyvynwal Moel mvt gyntaf a roes *gyfraith* ir brytaniet . . . ar gyfraith honn a vv enwoc a hynot gan lawer hyt yn amfer Wiliam bastart gwedi hunny Marsia . . gwraic kuhelyn vrenhin a wnaeth gyfraith gyfion o ddoethineb a chyfiownder yr hon a elwir *kyfraith Marcia* . Ar ddwy gyfraith honn a droes Gildas ap Caw o vryttanec yn lladin . Ac wyth o siroedd lloegyr a vuant yn i chadw yn hir Rydychen . . Warwic . . Gaer vranon . . Gaer loyw . . Henffordj . . ymwythic . . ystefford . . . Caer lleon Aluryt vrenin lloegyr a droes y kyfreithiev hynn o ladin yn saesnac ac ai gelwis Marchin leg [*i.e.* Mercian law] : &c.

139^b Brytanieit a gynhaliasant yn gyvan *goron* ynys brydein . . hyt pan ddoeth vl cassar &c. *ending with the Saxon heptarchy.*

143 Tair eisteddva *archesgobion* aoedd gynt . . llundein . . . fork . C. lliôn ar wyse &c.—*end wanting*

fol. 145. || rraid yw ym west Ar jethiav ereill lle bo hi diffygiol Megys yddym mewn pethew ereill

Ac y mae pob Jaith ar i gilydj Ac yn gyntaf ni a draethwn pa amser apha chos gyntaf *yr ymarverwyt o Arvev* . Yr ail pa liwic sydd weddus 7 dwyn A pha liw sydd bennaf . Y trydydj pa ryw arwyddion a ddygir mewn arvev a pheth a arwyddokaant ac yn ddiwaethaf dysgv disgrio a dosparth Arvev

Arvev gyntaf a ymarverwyt o honvnt wedi dwfr diliw pan ymddangoses y bwa nevol pedwar lliwioc . . a elwir ennyys koch . . rrujd

gwyrdŷ . . . du ends: Eryr sydd eūyn megis bronhines mysc adar eraill . ac edyn haelaf or byt yw canys y praidŷ a ddalio nis bwyty ehvn oni bydŷ dirvavr newyn ||.

In this treatise reference is made to (1) *De Sensu et sensato*, (2) Ovid's *Palleta omnis amans hic est color aptus amanti*, (3) *Franciscus*, (4) *Vincent of Beauvais's Speculum historiale*, (5) Alan de plancttu [*Natura*].

MS. 7 = xxii. A **KALENDAR**, and a **MEDICAL TREATISE** described as a text from Aristotle to Alexander the great and at least a part of the text (pp. 140-159) is in close agreement with that of the **MEDYGO** *MYDVEI in the *Red Book of Hergest* (cols. 941-947). Vellum; $5\frac{1}{8} \times 3\frac{1}{4}$ inches; 166 pages; late xvth century; bound.

The MS. is also numbered (2056 =) 37 and described as "*Tractatus Botanicus*" in a modern hand. For a transcript of the text see Pen. MS. 120, pages 285-313.

1. *Illyma rofyn yuengineth *odyic medygon my[d]nei a - [ph]rofadwy eu bot yn wyr n[yl] amgen no rywallon ved[yc] ay veibyon sed [sic] yntev yrfa[i] hynny kadwgon [a] grufut[h] ac einon hyn o lyuyr a dyl[y] pop medyc y wybot yn [gyf]redyn ay gadw ganthaw yn da rac ovyn pallv o geluydyt megys dalla[w] y klaf oe wall &c.*

3. A **KALENDAR**, containing the following Saints' days:—

IONAWR: Gwyl faran, 13th; Gwyl Pawl oyd veudwy, 19th; Gwyl Paoldyd y doeth i gret, 25th; Gwyl annes wyr[y], 28th. **CHWEFRAWR**: Gwyl sanfrayt, 1st; Gwyl veir kanwle, 2nd; Gwyl wervvr, 3rd; Gwyl grigori Pap, 10th; Gwyl dyfnok, 13th; Gwyl Pedyr yngader, 22nd; Gwyl mathios eboftol, 24th. **MAWRTH**: Gwyl ddewi, 1st; Gwyl grigori Pap, 12th; Gwyl Padric, 17th; Gwyl veir gehedef, 25th. **EBRILL**: Gwyl rechel efcop, 4th; Gwyl dyd, 5th; Gwyl beuno abot, 21st; Gwyl marek euangelyfwr, 25th. **MAY**: Gwyl Phyllyp yaco, 1st; Gwyl y groc, 3rd; Gwyl ieuau eboftol, 6th; Gwyl vrban Pap, 19th; Gwyl dominic, 25th. **MEHEIN** [sic]: Gwyl m chnedif, 2nd; Gwyl decla, 3rd; Gwyl gwyvn, 4th; Gwyl barnabas eboftol, 11th; Gwyl trillo keneu, 15th; Gwyl elidan, 16th; Gwyl *guenerewy*, 22nd; Gwyl ieuau vedydiwr, 24th; Gwyl Pedyr aphaul, 29th. **GROFNNAF**: Gwyl yglaw, 2nd; Gwyl tomaf archifcop, 7th; Gwyl margret, 20th; Gwyl vayr vaden, 22nd; Gwyl yago eboftol, 25th. **AWST**: Gwyl Pedyr, 1st; Gwyl ofwallt, 5th; Gwyl lauref, 10th; Gwyl ypoly verthyr, 13th; Gwyl mair gyntaf, 15th; Gwyl bartholomeuf, 24th; Gwyl ieuau pan las pen, 29th. **MEDI**: Gwyl fancilin, 1st; Gwyl vayr dywathaf, 8th; Gwyl ddeyinel, 11th; Gwyl y groc, 14th; Gwyl lambart, 17th; Gwyl mathew eboftol, 21st; Gwyl vwroc, 24th; Gwyl vihaygel, 29th. **HYDVREF**: Gwyl renna grmon, 1st; Gwyl kynhauaf, 5th; Gwyl denyf, 9th; Gwyl Edward verenin, 13th; Gwyl m[i]hagel vechan, 16th; Gwyl lucas eungelyfwr, 18th; Gwyl *symon . i . iudaf* eboftol, 28th. **Mis KALANGAEAF**: Gwyl roll feint, 1st; Gwyl y meirw, 2nd; Gwyl kybi, 5th; Gwyl marthin, 11th; Gwyl kadwaladyr, 12th; Gwyl mechyll, 14th; Gwyl cecilie vyrwrf, 22nd; Gwyl clement pap, 23rd; Gwyl feint katteg, 25th; Gwyl andraf eboftol, 30th. **RA[C]FIR**: Gwyl grwft, 1st; (Gyl feint nicolaf), 6th; Gwyl vair yngayaf, 8th; Dyd llaf llewelyn, 11th; Gwyl luci vyrwrf, 13th; Gwyl tomas eboftol, 21st; Duw nodolic, 25th; Gwyl yfityfant, 26th; Gwyl ieuau eboftol, 27th; Gwyl vilubion, 28th; Gwyl domaf archefcop, 29th.

Then follows (pp. 18-162) a *Medical treatise* attributed to Aristotle and "turned from Arabic to Latin." Portions only are given

of the treatises *De conservando sanitas* and *De secretis secretorum et regimen regum* (cf. Bodley MS. Rawlinson A. 273 &c.). Certain passages are reminiscent of the teachings attributed to Hippocrates and Galen, and the latter portion agrees with part of the *Medygon Mydvei*. It is doubtful if the MS. is complete, and at least some of the folios have been misplaced by the binder.

18. *Illythyr aristotulef yw hwn*: alexander vawr o gadwadigaeth korff dyn agauaf yntev yntemyl yr haul gynt gwdy yfcriuennu olythyr aur adroet oieth a | arabic yn lladic &c.

48. Aristolules y alexsader Mawr o dirgeledigaeth korff dyn Gwybyd di vot llestyr y plant yngylch yr ych megif krochan yn berwi ffiw gwyn nit da yw lliw ryvel yn arwyd eiffliev berwat ar yr ych yw &c.

66. *A treatise on the properties of plants, fruits, meat and drinks as food and medicine*: y pioni gwresfloc a tych yw nny drydedd radd goftwng mygedorth a fferi vrin a blodev awna ef a weryt galedi &c. &c.

103. korff dyn a gynafodir o bedwar gwlybwr lyn sanguis Colera Melancolia fleumaf—y kyntaf yw gwres a gwlybwr ac vn natur ac ef vyd yr awyr &c.

MS. 8 = lxi. DARES PHRYGIUS and the HISTORIA OF GEOFFREY OF MONMOUTH. Paper; 8 × 6 inches; 139 folios, wanting the outer margins and repaired throughout; xvith century; sewn in limp vellum.

For a transcript of this MS., see Jesus Coll. MS. 17, the text of which is printed in the *Myvyrain Archæology of Wales*. Both the 'Dared' and 'Brut Tysilio' belong to the *Compiled Versions*.

Fols. 1-31, l. 7. *Illyma dechrau o vluen y ssids o troyaf* a Ryfeloedd a vy ynechrav y koronigl kanis peleas vrenin a oedd yn y kastell a elwit pelopeus *ends*: Sef oedd rrifedi tylwyth antenor pym kant a dwy vil aeth nny longav yntc // Achidac elenys ai vam ai chwiorydd yddaeth dav kant a thair mil o ddynion ac velly y tervyna *ystoria dared* yn vyrr am y ssids o droya. Cf. Pen. MS. 162 p. 13.

Fol. 31, l. 8-135. Bryttaen oreu or ynnyssed yr honn a elwid y wenn ynys yngorllewyn eigion &c. [*Brut Tysilio*] Gwedy kael y gaer y ffoes eneas ac essgannys y vab gydac ef ac addoethant mewn llongav hyd yngwlad yr aidual yr honn a elwir gwlad rry-fain // *ends*: edelstan y gwr kyntaf or ssaeson a wisgodd koron y dyrnas Ac o hyny allan y kolles priawd genedl yr ynys y henw ac ni allasant y gacl o hyny allan ond yn wastad dioddef kaethiwyd y ssaeson arnynt // Aithr tywyssogion a vy ar gymry bob ailwers. Cf. Pen. MS. 162 p. 63.

Myfi gwallter archiagon rryd ychen a droes y llyfr hwnn o gymraec yn lladin ac yn vy henaint y troes i ef yr ail waith o ladin ynghymraec
Illyma dibed koronigil y brittanniait

Liber dauidi Powell de aberyrstruth in Com. Monmoth yom. —1610. (135^b); To my loving frind dauid Powell per me Dauid Johns (137^b); Dauid John Rotherch is my name &c. (138); Edward william is * * * of Edward Rob * * * sohole [or sohold] of Trev [? Alun] (139).

MS. 9 = xv. PUMP ILYFR KERDWRIAETH herwydd *Davydd ddi*, athro, a IFUGRAU YMADRODD gan *William Salesbury* (partly in his hand). Paper; 8½ × 5½ inches; mostly in the autograph of *SIMWNT*

VYCHAN and earlier, apparently, than 1575; strongly bound in oak-boards and sheep-skin.

Formerly numbered "(75)" and 30 (=2049). "Ex dono Rogeri Langford" occurs inside of the front cover. At the foot of p. 259 the note signed "D. I." is in the hand of D. Johns, vicar of Llanvair Dyffryn Klwyd, according to Pen. MS. 160, p. 159. The name "Dd. Maenan," in a later hand, occurs at the top of p. 247.

The text of this MS. is the prototype of that printed at Llandoverly in 1856 by the *Welsh MS. Society*—see *DOSPARTH EDEYRN DAVOD AUR, &c.*, pages xli—cxxxviii. For transcripts see Pen. MSS. 158 & 159.

Pages 1-3 contain miscellaneous matter found in the body of the work, and 199-229 are blanks.

5-197. *Lyra ddysg i adnabod herdduriaeth herdd davod: herwydd llyfr D. ddū athraw*. Beth yw llythyren: ends: Tair Rann faith y ssydd: Rann veddyliedie Rann ddywededic, a Rann ysgrivennedic *ffnydd nev Tervyn y pumed Llyfr herdduriaeth* (see pp. xli—cv).

197-8. Etto y mae llawer o bethav ar ni ddoeth kof i traethv or blaen &c. (see p. cvi, l. 41—cvi, l. 17)

Page 230. *Englyn Proveft wyth bannoc i ddangos bod wyth o vogaliaid nev o eilwad yw kael | wrth hynny ydd ydys yn dyall bod yr : y : a dau Sain : vn eglur . ac vn tywyll wrth y man y bo hi yn sſveyll val y mae | ystyr | Ac wrth hynny y dylai vod dav ymravael dorriad arni : y : y :*

Dechrau koel chwaraav kat

Dyro ssais hir dros y sset

Deiroes oll dw a roes yt

dd nanmor

b. Ystyrio gair dw: ystori // gwir dad &c. *Simwnt vachan*

231. Mewn ymadrodd y mae tair . Rann Nid amgen: Enw: a llef ymgylfred &c. (see p. cvii l. 18—cxxx l. 25).

247. *Yma y Soniwenn am ffügrar ai rranav: Y Rai a ymchwelawdd Wiliam Salbri o ladin ynghamberaec* (see p. cxvii l. 26, &c.).

SCHEMA ssydd ryw ssikrawch ar air Nev araith Nev ssynnwyv yn rragori ar ddevod y kyffredin Ac yn dair rran y parthir sef *ffügr bai Rinvedd* &c. ends: Dydamec* vydd pann ddyker essampl allan o ryw ystori wrth yr hwn yr annogir y naill ai gwnevtlavr peth: nev yntav yw ymochlyd val hynn

Howel a wnaeth mab maeth medd

Dyn afiach iawn dau vaich wyf

292. Hypozeugma id est subiunctio &c. (as on p. cxxxviii).

MS. 10 = xvi. WELSH-ENGLISH-LATIN DICTIONARY—imperfect. Paper; 8½ × 6 inches; pages 125-458—wanting beginning and end; probably earlier than 1592; bound in old vellum.

"Liber Collegij Jesus Oxon . Ex dono Oweni Owen Monensis Obsonatoris et Promi Aulæ Cervinæ 1657." "Lexicon Cambro-britannicum [2050=] 31 (76)" "In Dr Pughe's opinion this is Dr Davies's draught of his Lexicon. J. Blackwell" (p. 125).

* Glossed *Paradigma*. The Greek and Latin glosses throughout are in the hand of William Salesbury, as well as some other additions, including p. 292. The printed text (pp. cxii-cxxviii) incorporates everything as if all came from the same pen. Lines 1-40 of p. cvi are not in this MS.

The handwriting is more like that of Sir Thomas Wilkins than of Dr. Davies, but it is more probably the work of some third person. The alphabet is peculiar, and the order approximates that adopted by modern philologists, and is as follows * * *
 L, R, N, M, S, C, G, Ch, H, P, B, F, T, D * * *

The following peculiar characters are used :—

7=ll, 8=Rh, O=Ch, 9=ÿ, L=ei, l=ff, i=th, o=ch, σ=đ, 8=ÿ

The Dictionary now begins : * * * * *
 7yma . here . × ꝑe yma
 7ymysten . sparehawke . Nisus . . .
 ends : Dajineb . blindenes . cecitas

 Dajt . vnderstanding . intellectus .
 Dajtus .

* * * * *

MS. 11 = xvii. LEXICON GRÆCO-CAMBRO BRITANNICUM in NOVUM TESTAMENTUM, Ubi omnium Vocabulorum Themata exquisitè indicantur et Grammaticè resolvuntur. In gratiam Sacrarum Literarum et Linguae Cambro-Britannicæ Studiosorum. Operâ & Studio Da^d Morgan de Cymmer In Agro Glamorgaⁿ (p. iii). Paper; about 8 × 5 $\frac{7}{8}$ inches; pages i-vi, 1-362; bound in old vellum.

The Gift of the Rev. Dr Pardo Principal of Jesus College Oxon, 1759 (p. i.).

Begins : Ἀβαρῆς ἐως ὁ ἦ anllwythog . 2 Cor. ii. 9.

ends : Ωφελεῖμα τος τὸ llesol buddiol Til. 3. 8.

MS 12 = cxxxvii. POETRY by various authors. Paper; 7 $\frac{3}{4}$ × 5 $\frac{1}{2}$ inches; 342 pages, repaired throughout, written *after* 1573 (p. 202) in several hands—pages 5-169 are apparently by one hand and pages 202-271 by another (contemporary) hand—there are besides several other hands and among them that of Richard Pennant (pp. 191-201) who owned the manuscript; in old binding (except the back), with clasps.

- 1 Index to subjects and authors in the order they are in the text.
- 5 *Ʒ S. Sallwi o Rvg*: Sion cryr y gwyr i gyd sion wrol . . . *a*
 Tra gweler y ser treigla air Sion *S. Tudvr*
- 9 *Ʒ O. Tudvr yngharchar*: Gwyddom dewi a goðdef . . . *b*
 yn rhydd i benn mynydd mon *D. ap ðn ap gr:*
- 11 Klowais doe im klvst deav . . . *c*
 na hayer mwy yn hir mon *Folo goch*
- 15 *Mar: syr D. Owen*: Pa ryw ddyd sydd prüdd iawn son . . . *d*
 pair wlad nef in prelad ni . 1558 . *Gr: Hiraethog*
- 19 & 86 Gwac fi kedwais gof kadarn . . . *e*
 ai / n / fyw / r / fvn ne yn farw finav *Tudvr Aled*
- 21 Ewch feirdd o ddimbech i fon . . . *f*
 lloi gant vu lliw ag yntav *Dio ap Ʒ. ddrj*
- 24 Edward ai, wyr ai drwy dan . . . *g*
 chwant tad ychen kochion teg *lowdden*
- 27 *Ʒ Sr R. ap. Tq*:—E. wnaeth y fran i nyth fry . . . *h*
 bowyd och iaith bid ywch chwech *Ʒeu: dewlwyn*

- 29 *Jr llong*: Y ty wrth west ar tri tho *a*
koedwig dent keidw Jago di *Rys Nammor*
- 30 Tair annereh atad Reinallt *b*
eryr y twr er y tarw *Tudr Penllynn*
- 36 *Jr Elissav ap gr*:—Kaf vn heb ddim kof anoeth *c*
ar ffyniant a orffenon *Rys Pennardd*
- 39 *Jr S. ap Mred*:—Odair i rifo dewrion *d*
os a fymendith i sion *Robin ddv ap sienhin bledrydd*
- 43 Maer henwyr ai meirw rheini *e*
tri ag vn trwy i genad *Gytto or glynn*
- 46 *Jr Juan ap Rob*:—Y bar vchel heb rychor *f*
etto del i ti Dalaith *J. ap Tudr penllynn*
- 48 *Jr D. ap sianchyn*: Kann nos daed kynnes dadail *g*
kae hir y koed ir ar dail
karegog lys kraig y glynn
dy gastell ydiw r gelli
derw dol yw dy dyrav di
a swyddog ir gog ar gwydd
wyth goed a dwv ath geidw di *Tudr Penallyn*
- 51 Mawr ywr dysg yno maer da *h*
i fenni i raf finnav *Gytto or glynn*
- 54 *Atteb*: Ryfedd ydiwr arfeddfyd *i*
o daw Rag hir drigo hwnn *Ho: D. ap J. ap R.*
- 57 Da mewn kyff dewi mynyw *k*
a dar byd nid a ir bedd *D. lhydyd*
- 60 *Mar: Elissav o Jal*: Bid rhy wann boetri ennyd *l*
y penn oedd fo penn oedd fyw *Lewis Mon*
- 63 Milwr a gar moli gwydd *m*
kael evro y bwcklai arall *Gytto or glynn*
- 67 Doeth y mab ysbryd a thad *n*
gwledd i mab arglwydd amon *D. ap Edmund*
- 71 *Mar: Edw: ap D.*—llawer nos llew /r/ wayn isaf *o*
fo dwv nef aed yni wart *Gytto or glynn*
- 74 *Jr W. gr: or Penrhyn*: Er hynn aros yr hanner *p*
llaw grist i groessi llew grym *J. ap. gr: leia*
- 77 *Jr llenud*: Pyngkie afrwydd drwyr flwyddyn *q*
yn dowyll ini dev oed / . *D. ap gwilim*
- 79 *Mar: Sian Bwcklai*: Beth a dal byth adeilad *r*
yn ifank i wlad nefoedd *Wm: llyn*
- 83 *Mar: Mred: ap Tudr*: Dyn wyfi yn dilyn vn faun *s*
yn llys dwv mae / n / well istad *Tudr Penllynn*
- 89 *Jr S. evryn i ofyn kwrwgl*
Myddylio i ddwyf pan wyddiant *t*
a gwir ddychan fydd rhann rhai *J. v'n ap J. ap adda*
- 92 *Atteb*: Ystod hir ystad hoewrym *u*
eled i gerdded ag ef / *Mredyad ap Rys*
- 95 Y bardd Jowndrefn bwrdd windrawl *v*
Rys [Grythor] yn hwr Pris dop / r / rhodd *W. Kynnwal*
- 98 Y bardd gwynn ebrwydd ganiad *w*
i gyd i rhof gidaf Rys *John Tudr*

- 102 *Ʒ ofyn telyn* : kariad merched am kvriai *a*
ni wrddwv oedd waeth na ddod ddy *Sr D. trefor*
- 106 *Ʒ ddw, Mair &c.*—Klyfychv / n / gaeth awnaeth ym *b*
lowri ai gall lawer gwyl *Tvdv Penllyn*
- 108 Y ferch wenn fvr y chwaneg *c*
Y gorffenno gav r yr fyynnou *T. Aled*
- 113 Y gwr vweh benn gorvweh byd *d*
Yma dldw nef maddav i mi *Dr J. Kent*
- 116 Pwy ywr gwr piav / r / goron *e*
dan nawdd bob enaid a nef *Gr: gryg*
- 117 Yn fil a haner dav ddeigain pvmp hefyd *f*
y kynhavaf gwaethaf i gvd *1585 . Anon*
- 118 Da llvniwyd dvl Ʒownef *g*
y mab rhad a gad or gair *D. ap gwilim*
- 120 llyma yr hawl lle may rhaid *h*
Ʒng ar hynt ir angor hen *Dr J. kent*
- 123 Y tad or dechrevad chwyrn *i*
yn rhydd a chwbl a fo / n / rhaid " "
- 126 llowrodd aroes i foessen *k*
di angall yw y dengair " "
- 129 Krdaf i naf onefoedd *l*
a mair ag nid rhaid ym mwy *D. ap gwilim*
- 132 Byrr arfeddfydd brithfyd bran *m*
drwy gvr Ʒ fawr drigaredd *D. Nanmor*
- 137 Daear gynt or dwr a gad *n*
fry yr elom yw fro / r / Eilwaith *Hw arwystl*
- 140 Drych yw / r / byd di rychor barn *o*
onid drw dvw nid da dim *Sr Owain ap gtm*
- 143 Er yn bai ar yn bowyd *p*
nawdd a thrvgaredd i ni *Dr John kent*
- 146 Digam y gwnaeth dvw gymwyll *q*
mab brenin mwy ai prynno *D. ddv o hiraddvg*
- 150 Egor nef wrth lef araith lafar dyn *r*
knokiwn nev gvrwn fo Egorir *John Tvdv*
- 155 Be da edd fai y byd a fv *s*
a ne in enieidie yn ol *J. ap Rob: ap Rys*
- 159 *Ar y mor* : hvn . i w . yr eden ni bv i aden &c. *gr: pilin t*
- 160 *Mar: S. salesbury* : O dvw dad pa fyd ydyw *u*
y gwelom bawb i gilydd *Sion Tvdv*
- 165 *Mar: Syr S. Salbri* : Dvw a rottes drwy weddi *v*
i fro dvw oedd fry i doeth *W. lleyn*
- 170 Y heirdd a fyent i bod *w*
Y maen Raid am ofyn rrodd
medrv wythran ymadredd
am ssynwyr am herssenawl *1. 24 ||*
- 171 Rhien gwr hen a garaf *x*
ym wrando am yr vudyn *D. ap Edmunt*
- 174 Anes evron sion fynglwrs heuwi hael *y*
yw . r . llen a Ry llaw aunes *L. G. Kothi*

- 178 *Mars Elin v3 S. Wyn*
Mawr dwr mawr mordwy / r / morocdd a
o law nef i elin wenn / *John Philiyp*
- 182 *Ʒ gymodi Rolant Mred: o fon a Lewis Penmon*
Cesar hacl sias arw helynt b
byth in oes na bythio mwy *J. Tuder*
- 186 *Ʒ ofyn Ʒfan llwyd o Ʒal*
Tramwyais trwy ymowyd c
y llwyn y maker y llew
a ddylyn hyd i olêw (1.66.) ||
- 191 || lading heb air kolledig d
yr 'kair' tra fo to kerrig *Sion Tuder*
- 194 *Ʒ ofyn Telyn: Y grymmyswalch gair moysen* e
at Rwyg iarll yt deiroys gwr *W. Ulyn*
- 198 Erres iawn er ys eunydd f
draw / n / cŷstys oydran nestor *S. Tuder*
- 201 *Ryc: Pennant piav / r / llufr hwnn.*
pwy bynnag an difyddio or llyfr hwn / ag ai dycko g
mêlthith i fam iddo n / rhwydd ag na bo hylwydd iddo
- 202 *Ʒr Escob Hughes: Pwy ydiw arglwydd pedeirgwlad* h
ach esgyn yn arch esgob *Hugh Kourmwy*
- 206 *Ʒ Rob: ap Rys: Y llen bo ir avr lliw yn y brig* i
dev ddengoes kyn dydd angav *Ric: ap ho: ap eigian*
- 209 Y verch a gerais yn faith k
teg oedd pod ravog iddi *D ap Gtm* ne *Deio op ifan ddo*
- 211 *Ʒ ofyn march i Rob: ap R. "gwr llen a gar holl*
wynedd." Awn atat ith wlad ath wled l
siars byw ap syr Rys i bwyth *Lewis Morganwg*
- 214 Y milwr doeth mal avr da m
dwr i waith fry dyw ith frawd *S. Philipp*
- 217 May . r . eryr byw mawr ar bank n
bid ir wyneb dair einioes *Rhys kain*
- 221 *Ʒ Rys ap howel ap R. o fon:*
Y Dyn ni wyr ond vn faith o
bodowyr aer bedair oes *Lewys Daron*
- 225 Tristach yw kymry trostyn p
naill ai dw ain llawddiawl *ŷn ap Grttyn*
- 227 May llef oer val llifeiriant q
i fon y trig fenaidd traw *Gütto or glynn*
- 230 Avr yngharad law arian r
dair oes i roi devrydd win *L. G. kothi*
- 233 *Mars: Syr T. goch hynn i farw i ofyn i ddillad*
ai farch: Ʒres i kawm hoff ras kenych s
lle brav i fynd llwybŷr o fendith *John Tuder*
- 238 *Ʒ Harri Salbri: Y dyn ar had da / n / y rhyw* t
dwnf i bwyll dw fo / n / i borth *O. Gwynedd*
- 242 Mi a wn draw myued i rwyf u
cinioes fawr yn ynys fon *Rhys goch glyn dyferdwy*
- 244 *Ʒ Dr Elis Prys: Y prelad happ wrolaith* v
kawm ytt garw llwyd knot gwyr llen . 1537 . *Gr: Ifog*

- 248 Am wawr lan yr wy mor lew . . . : . . . a
 yn weddw ith gaer vnwaith gwen Gr: ap Jevan
- 250 *Ʒ ofyn syrkin o groen maelrhon i berson Derwen* b
 Syr Robert gair syr bwrt gynt
 yn gyd a hwy nag oed hon Gr: Hiraethog
- 258 *Ʒ S. Pilstuen: Y gwalch rhwydl dan gyleh rhyddavr . . .* c
 dyre vwch werth y drych avr J. Tudr
- 261 *Ʒ o. kymod Dr Elis P.—Pa ryw ddadl prudd ydywf . . .* d
 dy ras ir dwr ar Ʒesv // Mathew Bromffild
- 263 Y fvn ore llvn i llaw e
 avr yn ol yr anwylyd Syr D. Owen
- 266 *Ʒ Pirs Conwy archiagon llan elwy* f
 Mawr fv enw am ryw fonedd
 a throï . n. honn athro . n. henwr Tudr aled
- 269 Y gwr llen ag iarll wyneb g
 Draw Ʒesv bo dros i benn Lewis Daron
- 272 *Ʒ o. kessig: Pwy ar ofyn y prifeirdd* h
 geirda yr hawg ir gwyrda ai rhydd S. Tudr
- 276 *Ʒ Ho: amhadog: Y gwr ir a gwar arian* i
 trwy egni bythl trig yn ben Jnko brydydd
- 279 *Mar: Cadwaladr ap Mred: o vedhelert* k
 Mawr kri oer marw kyw / r / Eryr
 krist ai dvg ef / Ʒ / nef nawdd W. Kynwal
- 283 *Ʒ o. Telyn: Y llew hir bwrw / r / llv herwyr* l
 dragwn gwyr drigain oi gwerth " "
- 287 *Ʒ To: Prys: Y llew Ʒfangk Gallvawe* m
 hydd tal pen mowredd tylwyth " "
- 291 Pa wyr glan pwy piau glod n
 beynydd i gowydd ai gaingk To: Prys
- 298 Kvr thost a fydd kariad dyn o
 hennwch a chymrwch i chwi " "
- 300 Anap oedd na wypai wr p
 byddwn hyd i gwun yn gall " "
- 305 *Owdl: Y byd acth yn gaeth lle gwedd* q
 aeth gwaeth oer gyriad ath gaeth oer goron " "
- 310 Och och achanoch och vnwaith amddydd &c. " " r
- 311 O ddūw n Rad oedd anrhydedd s
 gwna vn oed i ganv / n / Ʒach " "
- 315 Ryfeddod mewn rhwv foddion t
 hynny y sydd o fewn y sach " "
- 319 *Atteb: tomas prys ddvrgrys ddewrgry* u
 y ty n gwit tann y garn Rys Wynn
- 324 *Atteb: treiglais a Rodiais ar hyd* v
 ni i affaith tan vffern Tho: Price
- 329 *Dychan i R. Wyn: Adda hen o ddūw hanocdd* w
 ith ddydd ni chei fyth heddweh Huw Machno
- 334 Bydd ddistaw athaw oth eiriav / digon &c. Anon x
 b. Dysgv kymysgv ko mwyn ymkanv &c. T. P. y
- 335 Kenais gerdd kynnes i gant z
 kyd a chlod i hael Tho: Price

- 339 Rywioygalch mewn rhagor a
brig, holant aber gelav 1. 26 || (See *Cat.* vol. i. p. 40, o.)
- 341 || korff ar fodd karw ffyrf addwyn b
rhoed duw yt yr rhent o iork Gr: ap *Jeuau*
- 342 Ba ruw ddelw bur a ddolem c
os klwyfai wres klaf yr iach 1. 26 ||

MS. 13 = XC. THE POETICAL WORKS of DAVID BENWYN.
Paper; $11\frac{1}{4} \times 7\frac{5}{8}$ inches; folios 4-286; early xviith century (see Colophon); bound in leather.

- 4 || A gweddi rhaini ag ynte Rheiniel (*stanza 22*) d
gwaed duw wr mwyusüt y gatwor mawnsel.
- b. *Odl i Mr William Morgan or vanachlog*
Awn at hael aürfael walch arfoc yn hawdd e
ywch braint nar man saint a vydd yr m || (*stanza 21*)
- 5 || Ach vathaü diaü * * * * * haü (*stanza 13*) f
yn daisyf oll nyd oes ver
- 6 *Odl i Sr Edward Mawnsel*
Y marchog rhywiog aer Syrr Rhys mawnsel g
vn da ym vn swyld oud y mawnsel || (*stanza 15*)
- 7 || O vledri enwi i aniau (*stanza 5*) h
a y aürddewr hael ar y ddaear honn
- 8 *Odl Mr. Edward Morgan or vanachlog*
Awn wyr maith mawndaith at ail morda naf i
etto yw dda atto y ddawn
- 9 *Odl i Mr Gams o Aber Braen*
Yr hydd trwy gaürydd trigaroc ym ocs k
ar grair braü o gylech y aür garw brigoc
- 10b *Odl i Ma^r Matho Herbert*
Dydd daed Arthür bür heb wg, ion haelwych l
att hawb yw dwyn yt bob dydd
- 12 *Odl i Mr Wiliam vachan o lan Rhydol*
Galwer pen gürer vn gwrol hoenys m
ath hoyw iwe iarll yth alwer
- 13 *Odl Mr Georg harbart*
Kant dydd da yna gorywch iawnwart mwstr n
dydd didraw varie dydd da ürwy vwriad
- 14b *Odl Wiliam Siankin o Landydwg*
Awn at haelafael ai ofynu welwch o
i alw am hap wiliam hacl
- 16 *Illyna odl o voliant i vorganaid gwent*
Darllenais vnais enwi dewisgamp p
darllenais da ywr llinwaed
- 17b *Odl y sir Wiliam Harbart o Saint Siliann*
Y marchog donniog aür dent, sy orau q
yma ar chweigaint or marchogion
- 19 *Odl foliant i M [Wiliam] Jefans o Landaf*
Af af i landaf at ail dyfan, elw r
i Aron llandaf aüraid

Dyma ddiwedd yr odlü ar kywyddon syn halyn

- 20b *Ʒ iairll penfro*: Y iairll a bw iairll y byd a
 difeth radd düw vo oth rhann
- 21 *Kywydd i Esgob Ilandaf—Wiliam* [? *Blethin*]
 Y vatharu wych vyth er neb b
 yn ion a a/ani y nef.
- 22 *Kywydd i Syr Wiliam herbart o gaerdydd*
 Y marchoc dürioc dewrwyth c
 i vyw hwnn a vo henaf.
- 23 *Ʒ Syr Edw: Stradling*: Y marchog a mairch a gwyr d
 dwy oes ywch mewn dewis hedl
- 24b *Ʒ Mr Tomas Vachan ar Dwn Refn*
 Pwy sy oraü passeryr e
 vnais i hwun einioes hir
- 25b *Ʒ Mr William harbart o Sain Silian*
 Yr harbart eryr hirbarch f
 darian sir daernas vwch
- 26b & 70 *Ʒ Mr Mils Morgan o Dredeger*
 Y gwr o gyff goräü a gaid g
 iechyd ach byd wrth ych bodd
- 27b *Ʒ Mr Edm: Morgan*: Pwy yw r vn oll an pair ni h
 aür llwyth a litha /n/ iarlls.
- 28b *Ʒ Mr Emwnt Morgan pen oedd yn Sirif i erchi keffyl*
dros W. Tomas ap meuric vchan
 Y gwr a dal ag aür dent i
 da walch vyth diolchaf yd .
- 29b *Ʒ Mr [Edwart] Kemis o gefn mabli*
 Af i weled a voler k
 at gynnal i tai gwynnion
- 30b *Ʒ Syr Thomas Mawnsel kyn i wneithyr yn vurchog*
 Y Mawnsel aür mewn sel iaith l
 ath vawrgost byth o vargam
- 31b *Ʒ Mr Anthoni Mawnsel o Lan Trithyd*
 Y mawnsel braü mewn sel brynt m
 at gynnalh y tai gwynnion .
- 33 *Ʒ Mr Thomas Mawnsel kyn i wneithyr yn varchoc* n
 Yr hebog o aür hoew barch
 yma aür gorff y margam .
- 34 *Ʒ Mr Thomas Baset o dre Simwnt*
 Trawaf at hael trwy vet hwnt o
 ui bwys at lwyth Basset lin
- 35 *Ʒ Mr Wiliam Evans o Landaf* p
 Y gwr doeth : o sir gaer dydd
 Noe ne hün yn vn a hwnn .
- 36b *Ʒ To: Lewis or Vann*: Y vann deg a vendigwyd q
 at ddügiaeth-etto ddegocs
- 38b *Etto*: Y Sieri vwch y sir aeth r
 oll oll byth wellwell i bych
Ʒ Mr Edward Prichard o Lan Kaeach
- 39b Y karw vn nerth kair a nýdd s
 y llew pen vy hen a llwyd
- 41 Af i dy naf hwnn yw Nüdd t
 vn yw rhoed Ʒesü n wr heu

- 41b *ƒ Meils Morgan*: Y llew odwyeh a lledwe a
er mair ai mab ir mor mwy .
- 43 *ƒ Mr Roser Wiliams o Lan Gybi*
Af at hael o vowyd da b
einioes hydd vnais i hwenn
- 43b *ƒ Mr Wiliam Proser or Werudddy*
Y Siryf aür sy ar vaink c
a gwrrdda i wawd gerdd i werth
- 44b *ƒ Mr Wiliam Pris o Lan ffwist*
Y gwr doeth goräü hwy d
am y chwesir mwy eh aisäü
- 45b *ƒ Mr Wiliam Powel o Lan Soe*
Pwy sy o went passai wyr e
wellwell o heddiw allann
- 46b *ƒ Mr Rowland Kemis or vaendre .*
Af ir vaendref nef yn iaith f
ai vwyndro yny vaendref
- 47b *ƒ Mr Edward Harbart o Gric Howel .*
Af ynwaith enwaf annedd g
iairll oesoc a iairll esau
- 48b *ƒ Cristor fflemin*: Y llew vniawn llei eawir h
hydd iachys yn heddw
- 50 *ƒ Mr Sion Awbraü*: Yr Awbraü hael braü hynt i
dewr wr rhwydd duw ar i rhan
- 51 *ƒ Siankin ffranklen*: Yr hebog ai wyr hoewbarch k
ynaf ywch ac ny naf wall
- 52 *ƒ Mr Siors Pavi o ddyffryn aur*
Y kawr rhwydd lle kair ryddaür l
i ni yn hwy no noe hen
- 53 *ƒ Andro Sion or Drosdref .*
Y ofwy /r/ iaith af ir wyl m
i Andro vwyn drin i vyd .
- 54 *ƒ W. S. ap Mred*:—Awn at aür waleh natüriol n
gemyw aür ai gymares
- 55 *ƒ Hoel Wilim*: Hywel wyd wr haela dim o
Ywch i bwyth wyeh obeithwr
- 56b *ƒ To: Sion Andro*: Yr eginyn ar gannwr p
ddwy oes a honn ddewis hwyl .
- 57b *ƒ Watkin Tomas o Lanyllddy*
Y gwr braü a gair oi bric q
yd ai alw bair dalü bwyth
- 59 *ƒ Domas Powell o Lwydarth*
Awn at vn gwr hwnt i gyd r
yn pürwaleh ny llei /n/ perid
- 60 *ƒ Hari Watkin o Abertawe*
Y gwr braü goräü o gant s
ar gyleh y dref ir gwaleh draw
- 61 *K. dros Hari Watkin i gymortha*
Ym gwyräf mae ymgeraint t
di delh rhont duw dalo i rhain

- 63 *K. i gannol tre'r bont vaen*
Arverais oll ar vawr waith a
eto ailwaith i kelir .
- 64 *Ʒ Langynwyd: Y plwyf gorau nvy on iaith b*
yr hwnn hynt i rhann hwyntau
- 65b *Ʒ Vorganwg, Myrtwy a Bruchainiog .*
Y tair sir henwir hynod c
nod awen vyth nid ai'n vardd
- 68 *Ʒ Water Tomas o Vrynbiga i erchi ffonn .*
Y gwr o went gorau wnn d
ywch rhwn a dalo ych rhodd
- 69 *Ʒ W. ap S. o Went: Y gwr o gorff gorau a gaid e*
a rhanno yt hir einioes
- 71 *Ʒ erchi keffyl i Richeart Tomas Gr: goch o Lyn Nedd.*
Yr vn llew brau arian llys f
i ddaü werth o cherdd ddiwall
- 72b *Kywydd i Risiard Wiliam o Lan Gattwg .*
Af wythoes i yw weithian g
dros hwnn dair oes a honno
- 73b *K. heddwch rhwng Mr Thomas karn or wenni a M^r-*
Risiart Basset or bewpyr, a rhwng Mr Robt
Thomas o langfihangel a Mr R. Basset.
. Ywlad oraü hoew dirionn h
draw rhyddynt a dror heddwch
- 75b *Ʒ heddychu Syr W. Herbart o Sain Silian a W. Blethyn*
Esgob U. daf: Y gwyr gorau gairw gwiwrent i
a dror heddwch draw rhyddün
- 77 *Ʒ W. Morgan o Vachen: Y llew iefank oll vfydd k*
drwy rhinwedd draw ar aned
- 78 *Ʒ W. Morgan o L. tarnam: Y gwr mawr gorau am win l*
yth dario i waith dwyronn
- 79b *Ʒ Mr Huw Sion Ilywelyn o Lanwenarth*
Af at wr hael yn hael ni m
di warth ai byd wrth i bodd .
- 80 *Ʒ Mr Wathyn Lychwr o Lan Dydwg*
Af at wr ai vyd di wg n
at gann hap i Watkin hael .
- 81b *Ʒ M^r (S^r) Risiard Baset or Bewpyr*
y Based hael. bas at hynn o
deigainoes yt y gynnal .
- 83 *Ʒ Mr Water Wiliam o Gelli gaer i erchi keffyl*
Af at vlaenor y vory p
at gann hap i wathyn hael .
- 84 *Ʒ erchi keffyl i Jefan Siankin Bian [i.e. ab Jvan] ap madog.*
Af at Jefan naf yn wych q
yn hoew lwyr Jefan haelwych .
- 85 *Ʒ erchi telyn rhawn: Ysdydier os da ydwyf r*
kawr dewis kair i dau werth
- 87b *Ʒ To: Lewis or Vann: Y llew rhampant glew dai glod s*
a sy weddys oes Addaf

- 89 *ƒ Siors arg: Kemys: Y gwr o Went gorau waed . . . a*
dewr hael vo kaidwad ar hwnn .
- 90 *ƒ Edw: Lewis or Vann: Y gwr dewr gywair darian . . . b*
ath daeoni ith wyneb .
- 91*b* *ƒ Mr Morgan Meirik or gotrel*
Af yr kotrel hyd elawr c
i walch y kotrel ai wyr .
- 93 *ƒ Dr Lewys o Venni: y dokdor irddedik dad d*
tario sy hap tair oes ywch .
- 94 *ƒ Mr Wiliam Sions Siawnflor o Lan Daf*
Y llen ir llawen araf e
Wiliam vwch benn i welu
- 95*b* *ƒ Gr: Nicholas a Sioned i wraig.*
y llew ir brau oll or brig f
hwnn y bo a honno byth .
- 97 Dyn wyf ni wnn ydiw n well g
Chwerw yw braw rhwng chwaer a brawd
vn wych heb wad yn iach byth
- 97*b* *ƒ erchi hleddy i Edw: ap Risiard dros Edw: Wiliam*
Deall i rwyf dyll y rhoth h
ynn or vnwaith yn llonydd .
- 99 *K. dros Sion Il'n daelwr i erchi kymorth o ddefaid i wyr*
Ilan gynwyd: y plwyf gorau nwyf on iaith i
or hwnn hynnt i rhanu hwyntau
- 100*b* *K. dros Il'n dd: ap howel o aber pergwn (o'r Clun eithinog)*
i erchi gwin: Hywel wyd wr haela dim k
ywch i bwyth wych obaith wr .
- 102 *ƒ erchi nai y bardd yn rhydd yw borthorion .*
Y gwyr a dal o gaer dyf l
wedd oer iawn weddwr ywch
- 103 *ƒ Lewis Baker: Y gwr llen a gan y llü m*
eithr achos a thrwy iechyd .
- 104 *ƒ Mr Lewis o Rhyw r Perre*
Y llew brau ar iawn llwysbrynn n
i chwi a Mari a men
- 105*b* *ƒ erchi March (i Thos ap Edw. Lewis or Vann).*
Y gwr enwog ar aned o
wyt ddüwiol yt weddiwr .
- 107*b* *ƒ W. S. ap Roser or Wern ddü*
Llew aürfaeth y llü irfawr p
i rhoi n vwyn ir hena vü
- 109 *ƒ erchi milgi (dros W. Stradling i Lewis ap Sir Sion).*
Lewis gorywch rhyw lüoedd q
i gyd a gawn gyda gwin
- 109*b* *ƒ erchi dagr (i Roland Watkin).*
Pwy r haelwych vel pai Rhwlant r
da obaith yw dau bwyth hwnn .
- 110*b* *ƒ Mr Philip Morgan o Wern y klepa*
Gwr wyf a gwiw refyn s
droses i hap dair oes a hwnn
- 112 *ƒ Esgob Ilan Daf: Yr esgob doeth rhwysg heb dol t*
a dygo / n / cnwedigol,

- 113*b* Y pedwar maib pedair mll *a*
 i galwn iairli a glau ynt .
Val dyma'r Barnadaü yn dechraü ag yn gynta
- 115 *Bar: Wiliam iarll penvro*
 Y byd aeth yn waeth am vn ƒor arnam *b*
 krynü bailch koranaü hyd .
- 118 *Mar: Syr Edward Mawnsel, 1585 .*
 Klywch lef hyd y nef ydiw /n wg klywch gamp *c*
 mwy mwynaf dewrwalch nae mewn nef dirion
- 120*b* *Mar: Syr Wiliam Morgan o benn y koed.*
 Holl dair gwent kwynent kwynan rhiolwyr *d*
 oi nwyf modd alwent i nef meddylier
- 122*b* *Mar: Mr Edward Lewys or Vann*
 Kwyno kwyn briwo kan braw marw-olaeth *e*
 kenedl holl gymrü n kwyno
- 124*b* *Mar: S. Gamais : Mae mawr wylaw draw*
 a mawr drais, vü r mwstr *f*
 oi arwyl eisoes oer i wylasonn
- 126 *Mar: Risiard Gwyn o Lan sanwyr.*
 Mae klips ym ynn tir ond tynn, mawr wae in *g*
 klap sy oer lais klyps ir wlad
- 128 *Mar: Mr William Baset or Bewpür*
 Klywch rhyw odwrdd gwrdd i gyd klywch ganü *h*
 koelweh i nef klywch anaüd
- 130 *Mar: Mr Tomas vychan or Donn Refn a phen Bre .*
 Aml gwynwch wylwch gann ddialedd mawr *i*
 anial serch yn wylo sydd
- 132 *Mar: Mr Rholont am Horgan o vachein*
 Kenweh glych kwynweh am ail Kyñan rhywl *h*
 kawm wir ble kwyn oer i blaid
- 134 *Mar: Elsbed llywelyn o dre Glement*
 llwyr wae ni a chri pwy na chryn or dydd *l*
 llei alw Elsbed llywelyn .
- 135*b* *Mar: D'r Lewys o venni : Y dairgwent i doe oer gwypm m*
 a gweddi dragwyddol .
- 137*b* *Mar: Rhys ym heurig :*
 Yn byd gwae ni gyd yn vn goodwig vaith *n*
 kann gwae ni ddynion kleifon ywn klwyfaü . 1586 .
- 139 *Mar: Mr Wiliam Mathau (o Lan daf) .*
 ƒ gyd wyr y byd oer heb aü wylwch *o*
 iaithwn gwyn waithiann i gyd .
- 140*b* *Mar: Rhys Tomas o Lan isen*
 llwef am Rhys ap Rhys yn parliaü a glywch *p*
 oi nwyf a rhoed i nef Rhys .
- 141 *Mar: Hari Morgan : Krist wynn efo vnn ai vaner ddüwiol q*
 yn awdür gorau ny drigaredd
- 142*b* *Mar: Mr Wiliam herbart o Golbrwg .*
 ƒ rydym heb rym ar wg yma i gyd *r*
 heb rhwn i ddoethwyr heb rym i ddaithonm
- 144*b* *Mar: Mrs Herbart o Golbrwg .*
 Af draw i gwynaw o Vorganwg : raid *s*
 i bü awr drist oi bwrw draw .

- 146b *Mar: S. Herbart* : Oeh oeh mawr gannoch y mrig ynys draw . . . a
y oehi vyth ywch i vedd .
- 148 *Mar: Mr Wiliam Gams o Aber Bran*
Kwynwn aml wylwn mae lai lai yn parch . . . b
vn da trig hiraeth yn düw trigarog
- 150 *Mar: Rys Mawnsel*
Kwynwech am aer trwech trwy ochaü kün kall . . . c
kenedl holl gymry kwynwech .
- 151b *Mar: Mr Philip Morgan o Wern y Klapa*
Awn oi ddwyn a rhwyn ym iachaü i gyd . . . d
yn ol llew gwinfaeth awn oll i gwynfann
- 153 & 164 *Mar: Siors amhorgan, ail vab W. M. or vanächlog*
Ar ddüw nef mae llef ym hob llann mwstr sydd . . . e
i nüw yn abl fon yn vn oi blant
- 155 *Mar: Mr Edward Mawnsel*
Kwyn a sydd baiüydd trwy benyd kwyn aer . . . f
y oes hir i maestr Rhys a sydd
- 156b *Mar: Mrs Sisyl Mathaü*
Gwae ni hyd y byd am wybodaü dawn . . . g
bü oi dwyn eisioes byd yn ysionn
- 158 *Mar: gwraig Mr Tomas Mawnsel o vargan*
Gwelwech dros wybr nos beth awnant oer glips . . . h
a nywl sy Margam a nos .
Marwnadeu Mr Wiliam Morgan o Dredeger
- 160 Pa rhyw vnych glych pa glochydd kwynwech . . . i
Manna yn ddigon mynych .
- 162 Pa rhyw glych mynych o wevn mynwy Sir . . . h
i nef vnwyd yn vnych . 1582 .
- 165b *Mar: Mr Eminent Morgan o vedwelde* .
Mae kwyn hir yn tir ddwyn tarian yn iaith . . . l
ackwy ynial y kwynir
- 167 *Mar: Mrs Mawd Turbervill or Rhyd*
Kreawdr gwaith hoewfaith hefyd kroew wawr barch . . . m
ythwylaw a thüwolwaith
- 169 *Mar: Mr Wiliam Siankyn o lan dydwg*
Trist i gyd yw r byd pawb edwyü, wylwech . . . n
yn troi ystyr yn tristyd
- 170b *Mar: Risiart Tomas Gr: Goch o Lyn nedd*
Daith tristyd yr byd droi yr bedd / düw wyr . . . o
doeth drostaw daith o dristyd .
- 172b *Mar: Mr Herbart o Sain Silian*
Kreawdr naf lliwiadwr nef a llawr yn llas . . . p
gwr llid heb i güror llawr
- 174b *Mar: Mr Sion Aubre o Sir vrecheinog*
Y Sir aeth yn waeth waitthian ai henwi . . . q
amser yw am y Sir aeth .
Ag velly y tervyna yr odlaü varwnodaü ag y kalyn y kygyddaü Marwnodaü
- 176 *Mar: W. iarll wsedr* : Am iarll gwent y maer llü gyd . . . r
tair oes y Edwart wrol . 1589 .
- 178 *Mar: W. Harbart* : Am vn herbart maen hirboen . . . s
elwid y nawr y wlad nef

- 1796 *Mar: Mr Kristor Twrbervil*
Mae oer gwyn mawr a gwg a
Duw wnaeth i enaid y nef
- 1806 *Mar: Mr Rob: Stradling: Koelwch odfardd klywch adfyd . . . b*
vwnw nef yddi enaid
- 182 *Mar: Moris Mathaü: Gwae ni ingwedd gann angau c*
a rhanno duw yr enaid
- 183 *Mar: Mr S. Vychan: Yr eryr mawr ar wyr mwy d*
y anaiü twyll am y tad .
- 185 *Mar: Mr Siors Morgan ai vab*
. . Am wr ai vab mai oer vyd e
aür ddynion ir ddaü enaid
- 186 *Mar: Reinallt Dafydd o Lan Daf*
Klywais achwyn klos vchel f
arwydd kall iraidd y kaid
- 187 *Mar: Sion ap Sion Tomas o Lan Dw*
Kwynwnu bawb kynnen a bar g
heddiw y Sion haedde serch .
- 188 *Mar: Tomas Gryffydd o Aber Duer*
Kwyno ddwyf klwyf am wr klaü h
gwedd drwy rhinwedd yr enaid
- 189 *Mar: D. ap Hophyn To:—Gwae sydd oll gwis ddeallü i*
aeth or blaen ewythr y blaid .
- 191 *Mar: Prys o Lanisawel: Kwynwn bawb kawn wyn a bar k*
yfudd daith vo yddy dad. 1587.
- 192 *Mar: Gr: ap J. ap Morgan: Am lew draw mae wylö drwg . . . l*
oraü nwyf æth yr nef wen .
- 193 *Mar: Ho: ap Cadwgan a J. i vrawd: Y brodyr braüa edynt . . . m*
awr ddinag ir ddaü enaid.
- 194b *Mar: D. ap Ho: Kadwgan:*
Y Lyn Rhoddnai hynn heunwaf n
. a wedda bod ydaw byth
- 196 *Mar: Tomas Jefan Risiart o Lan Grallo.*
Am Domas i mae damwain o
di amaü i wüw tomas.
- 197 *Mar: W. Gybnw o L. hari: Aeth nywl am yn pennaeth ni . . . p*
dylü ddwyn enaid Wiliam
- 198 *Mar: D. S. Moris: Mae oer alar mawr wylent g*
yno i enaid y nawnef .
- 199 *Mar: Wm Hari a laddwyd—gwas i Mr Risiart Basset*
Y Basset ail mab Esonn r
Harri hael hir wehelyth
- 200 *Mar: S. W.—Da i arbed da ywr byd dig s*
vnaf was hæp nef i Sion
- 201 *Marwnod Sion Ilywelyn o Gaerwige*
Ochwn byth ywch nny byd t
ynaf weddi nef vddynt .
- 201b *Mar: Mr Wiliam Mathaü iefank or Adyr*
Ba ddyn a ddywaid ba ddaü u
yn llawen y ddüw n. llywydd

- 204 *Mar: To: D. Morgan: Doe gwelais dig y wylent . . .* *a*
a nef i Domas on iaith
- 205 *Mar: i Sawndwr Sion: Bardd wyf heb awr ddiotal . . .* *b*
y nüw ai enaid y nef
- 206 *Mar: S. ymredydd: Gwyr y byd bob gair heb aü . . .* *c*
a brynawdd y bor enaid
- 208*b* *Mar: Mr Wiliam Lewys o Sain Pür*
Am lew gwent maer wylaw gwys *d*
wr hael a düw gatwo y rhann.
- 210 *Mar: Siors Gr:—Daeth law mawr daeth wylaw mwy . . .* *e*
moes droi r son i Maestr Siors hael
- 211 *Mar: W. Hophyn: Am Wiliam y mae alar* *f*
y lywenydd y loewnef
- 212*b* *Mar: To: Ho: Wathyn: Y wlad aeth ai phenn y lawr . . .* *g*
vn yw yn awr nny nef.
Agvellü y terfün, Marnodäü r gwyr; ag y kaliün Marnodäü r gwagedd.
- 214 *Mar: Elsbeth Mawnsel gwraig Mr Cristor fflemin*
Am vn aeth y mae ynn oes *h*
awni o hap nny hol. 1583.
- 217 *Mar: Mary Karu g. Mr Edw. Prichard o gelligaer.*
Ond bychan anian ennyd *i*
na vü /r/ vn nef yr enaid
- 218*b* *Mar: Annes Kemys: Am Annes i mae ennyd* *k*
yn ddilys yno y ddelonn
- 219*b* *Mar: Mrs Siwned Mathe (o Henstab).*
Mawr yw kwyn val meirw yn kair *l*
a hithaü /n/ wir aeth y nef.
- 220*b* *Mar: gwraig Mr Philyp Mawnsel*
Am wraig o waed mawr ag aeth *m*
a bür vnaf bo ir enaid
- 222 *Mar: Sian y Vann: Klywais ochi klos achwyn* *n*
parth da sydd porth düw y Sian
- 222*b* *Mar: gwraig Morgan Meiric:*
Mawr yw kwyh am wraig genynn *o*
a vo i Vorgan ai vab
- 225 *Mar: g. o Bark y Dyl: Am wraig aeth y mae oer gwyn . . .* *p*
ar vnwaith nef yr enaid.
- 226*b* *Mar: Silian Bolston o ben daulwyn*
Ond tost yw angau yn tir *q*
a wddon oll i ddüw nef.
- 227*b* *Mar: Ann Vychan: Mae vn ny gro myn y grog* *r*
vnaf mwy a nef yw mam
- 229*b* *Mar: dwy ferch Maestr Bodnam*
Y ddwy on iaith o ddüw nef *s*
iawnaf weddi nef yddyn
- 230*b* *Mar: Sian Gibwn o ben daulwyn*
Och gannoes ewch y gwynaw *t*
ai bücho vawr a bychan
- 232*b* *Mar: gwraig Mr Rhwlont Morgan o vachen*
Y Sir olüdog a sydd *u*
o oesoedd heb awr isel

- 233 *Mar: Mrs Basett or Bewpyr syn hanlyn*
 Düw dy nawdd da yw dy nerth a
 byw oes at wr Baset hael
- 235 *Mar: gwraig o Lan Jsen ai daii vab.*
 Düw gwynn dyma vlwyddyn vlin b
 oll ai daifab lle difai
- 236 *Mar: Gristi Wiliams : Wylais doe penn glywais dwrdd c*
 llenn vyth dros wyneb llann vair
- 237 *Mar: Sisyl Wiliams gwraig Edw: Kemis.*
 Am wraig aeth y mae oer gwyn d
 a Sisyl i lys Jsesü
- 238b *Mar: Mrs Ann iwng gwraig yr esgob.*
 Wylwch bob rhai hyd elawr e
 y enaid Ann Jwng vniawn.
- 240 *Mar: Mrs Elsbet Matha o Lan dydwg.*
 Am iarles i mae oer llef f
 y hwnno nef yw henaid.
- 242b *Mar: gwraig Mr Tomas Morgan o Vachen*
 Am wraig gall mawr yw kwyn g
 aeddfed oedd hawddfyd iddi.
- 243b *Mar: g. o Aber Braen : Och wiw ddüw achwyn y ddys h*
 gwae ni yw na bai vyw vyth
- 245b *Mar: Sr Tomás Stradling o S^t dynwyd.*
 Dig ydym o düw gadarn i
 yw arail aeth ar y ol.
- 248 *Mar: Syr Water Herbert*
 Och am aur bost ywch mawr byrth k
 yw ddar enw ddüw yr enaid
- 249 *Mar: Mr Roger Williams o Langübi*
 Trewis dial tros dwywent l
 ganü / n / iach a gwae ni ny ol.
- 251b *Mar: Mr Water Vychan or donrefn*
 Y mae llef draw mae llif drwg m
 vn wybod da neb at honn
- 253 *Mar: W. Sion ap Roger or Wern ddü*
 Y mae anap y mywy n
 a rhoi nef ir hwnn a aeth.
- 256 *Mar: Mr Tomas Bawdrem or Splott.*
 Ba wylofain ba lifoedd o
 a ni vnwn y nawnef.
- 258 *Mar: Risiard Jorwerth brydydd o Vorgunwg*
 Ba ofalfyd by vilfardd p
 vn gystal yny gwestiwun.
- 260 *Barnod i vab esgob Hlandaf.*
 Sir am vn ny siria mwy q
 naf alwad nef y Wiliam.
- 261 *Mar: Ilwelyn Lewis o Rhyd Lafar.*
 Mawr wedd draw mae arwydd drwg r
 oi rieni yr enaid
- 262b *Mar: Wiliam Kemys o Lan Leirwg.*
 Am vn gwr draw macu gürr drwg s
 y Wiliam Kemys welwch.

- 264 *Mar: Hari Prichard o ddyffryn Lai*
Oer heb oed hir yw r byd hwn a
el y naf y lywenydd
- 266 *Mar: Tomas Wiliam Dafydd o Went*
Dyrys iawn di ras enyd b
a rhoddo nef rhwydd iawn was.
- 267 *Mar: Howel Hopkin Tomas o Lan dyfodwg*
A mi / n / treigl mann tragloew c
y dai nef düw yny ol.
- 269 *Mar: Tomas Dafydd Morgan o vryn biga*
Doe gwelais dig y wylent d
a nef y Domas on iaith
- 270b *Mar: W. ap Risiard Siankyn o rhyd y mairch yn
Llan ofor: Y sir deg sy oer hyd wy e*
a wnel Mastr Matho yn iarll.
- 272b *Mar: Edward ap Sion o Dre Glement*
Mae llif draw y mae llef drwg f
koffa y enw keiff i enaid
- 274 *Mar: Mr Matho Stradling o Saing henydd*
kwynwn vyth kan och a vü g
ar vnwaith nef yr enaid
- 276 *Mar: Dafydd Phylip o Went.*
Kwynwch dair gwent bob kannwr h
yn vyw iach yny vo n iarll.
- 278 *Mar: Siors Water or pant glas.*
Daith law mawr daith wylaw mwy i
Moes droir son i maestr Siors hael
- 279b *Mar: Sir Wiliam Tomas o Lamedr*
Am eryr (llu) mawr ywr llef k
oi iawn ofal y nefoedd.
- 281b *Mar: g. o Gemis: Am wraig aeth y mae oer gwyn l*
a Syfyl y lys Jesu
- 283b *Mar: Mr Siors Herbart or As rach*
Klywch gwynaw klych a ganant m
aür llew ar vaes iarll aür vydd.

.. Ag velly y terfyna y llyfr hynn o waith Dafydd benwyn prydydd o vorganwg: ag o gwelwch gam ysgrifenedd yndd na diffygion amgen / tybygwech er y vod cf yn brydydd na doedd ef ysgrifenedydd nag ysgulhaig or gorau / na minau yn gallü yn hollol wella yr ysgrifenyddiaeth gan vod y papre or gerdd y hoppiais i hwnn oddurthyn yn dygwll ag yn llapre er mwyn hynny llei gwelwch vion mi ddeisyfaf nawdd drosön yn dau

MS. 14 = cxxxix. POETRY. Paper; $7\frac{3}{4} \times 6$ inches; 508 pages; early xvith century; bound in calf.

This MS. is a direct copy of the *Book of the Vicar of Woking* (p. 491), which is in the Cardiff Free Library, and the binding of the two MSS. is the same. The arrangement in the copy, however, is alphabetical except that the poems beginning with O, P, R, and W have all been omitted, and nearly all of those beginning with N and S, as well as some others.

The following poems are from some other MS.

- 492 Y wraig wen / o ryw gwynedd n
aet hiroedl y ti a harri

Ow: ap Sion

- 495 *Ʒ erchi bwa i brior rhüddlan = Elis | llwyth gr: | llin robin*
 Pwy yw erür / gwür / ai gwin *a*
 ai lithiodd / ar i llatheñ *Hüw ap D.*
- 498 fo fû / r / dyfalwr dü / ar düedd draw *b*
 fedrü / myned yn fûdredd *Gr: llwyd ap D. ap En:*
- 499 Ý keidwad / rliag gwayw adwyth *c*
 am rhoi wedü / ymhradwys *Gr: ap Ʒevan*
- 501 Dyfnog wr / dwfn a garaf *d*
 wrth raid / ym enaid yma *D. ap ð ap Madog*
- 505 Gwr wyf / nid traid gorafün
 gydoes a hi gyda i saint [Ho:] *ap D. ap Ʒ. ap R.* *e*
- 508 *Y bwkled*: Dwyn roed / i ni yr ydwyd *f*
 mredüdd hüw / ymrüd oedd ||

MS. 15 = cxi. POETRY by Tudur Aled, Lewis Mon and others. Paper; 7 $\frac{3}{8}$ x 5 $\frac{3}{4}$ inches; 554 pages; written in the first quarter of the seventeenth century by the same hand as MS. 14 above, and bound alike in calf.

- 1 *Gr: Wd ap elisau*: Düw a roes llwyn / dros i llail *Tüdür aled g*
- 4 *D. amhred: ap hot*: Ynghaer addwyn / frig rhüdd-aür „ *h*
- 7 *Hot ap gr: ap R.*—Pie rhent / ryffüdd ap rüs „ *i*
- 10 *Mar: D. llwyd*: Tros Ʒal / i torres heülwen „ *k*
- 13 *Ʒ 4 mab Elis eütyn*: Briwyd help / ar i brüd hyñ „ *l*
- 16 Pa dir / ir impiwyd aeron „ *m*
- 19 *Ʒarll dwlle*: Ʒarll edward / eür lliw adain „ *n*
- 23 *Mar: dam sian stradling arlwyddes or Penrhyn*
 Digassog / ni dug Ʒessü *o*
 a wnai fedd / y nef iddi *Lewys daron*
- 27 *Mar: D. ap D. o bowys*: galar maith / gwelir am vn *p*
 mynd oi dref / i nef a wnaeth *Lewys ap Edwart*
- 31 *Ʒ W. Edw: or Wajyn*: William / o dwr / adam / draw *q*
 no chyniewaf / yu ch neüadd *Anon*
- 35 Bardd wyf ag yn byw ar ddaü *Tüdür aled r*
- 38 syr bwn / nerth dragwn / wrth drank / y dyrnas „ „ *s*
- 42 *Ʒ syr W. Gryffydd or Penrhyn*
 Pa wyr a gais / hwppior gwynt *t*
 meirch ag yn ben / marchogion büd *Lewüs mon*
- 45 *Ʒ syr John a syr Thomas Salbri*
 kenais gerdd / lle kawn was gwyth *u*
 . Ʒeëhüd hwñ / yweh at henaint *lewys morganwg*
- 49 *Ʒ ddeon assa ag i archiagon ag m^r robert i ffeirad am*
wneijthyr kam gyfraith ar tlawd a breibior lleill
 mae gwyr / yr magü arian *v*
 tri diawl / el ar tri dyn *Ʒ. gr: ap D. ap Ʒhel*
- 51 Ni atto mair / hwnt ai mab *Tüdür aled w*
- 53 *Ʒ Rossier salsburie o tywëni*
 Pa wr yw gylch / pie r / gart *x*
 beri th warr / büarth eüraid *Lewys mon*

57	Ple keisiwn sieswn / i saint	<i>T. aled</i>	<i>a</i>
59	Y fŷn aeddfwyn / fwyneiddfawr ai fannedd / ei ir fynwen	<i>Rhobin ddŷ</i>	<i>b</i>
62	Mae vn fwyn / ai min o fel derem hwy / ne dorri ymheñ	” ”	<i>c</i>
64	<i>Mar: ir arlwyddes sian or Penrhyn</i> llawen fŷth / ny allwn fod bŷd dŷdd barn / bod heddiw bo	<i>Lcwys mon</i>	<i>d</i>
68	<i>ŷ Rob: salbri: Pwy ywr dŷr / pwy ywr dewr doeth . . .</i> i chwi air dyn / gwych ar dol	<i>Lewis morganwg</i>	<i>e</i>
71	<i>Mar: D. ap Gwilim,—a fragment</i> Athraw iawn ddŷg vthr ynddaw &c.	<i>Jolo goch</i>	<i>f</i>
	<i>b. ŷerchi main melin: Y dewrion doeth / draw yn dan . . .</i> gyrrar llong / i garior llwyth <i>O. ap S. ap R. ap hoŷ koetmor</i>		<i>g</i>
75	<i>ŷ groes oswallt: Af ir wendref / ruein draŷl</i> yw chadw gŷd / ŷechŷd ag oes	<i>Tŷdŷr</i>	<i>h</i>
79	<i>ŷ Gr: v'n o ragad: Arfaŷ ddoe / ar fedd owain</i>	<i>Tŷdŷr Aled</i>	<i>i</i>
83	<i>ŷ ŷ. ap ŷn: Y dewr ai wallt / wedi r waŷ</i> eithr inni / athro ym wyd	” ”	<i>k</i>
85	<i>Mar: D. v'n: Trŷan / mor wañ / ywr einioes</i>	” ”	<i>l</i>
88	<i>ŷ Ris't llwyd o lwyn i maen, kwntable k. oswallt</i> llawn fŷ irder / llañ forda	” ”	<i>m</i>
90	Rheinallt / ith eilw rhi anedd	” ”	<i>n</i>
94	<i>ŷ Thomas Mred: ap ŷ. llwyd o fon</i> Mae kymrŷ / yn tynnŷ / tid	” ”	<i>o</i>
96	<i>Mar: ŷ. ap howel o Lan gedwin:</i> Pa wlad a syrth / plaid ni sai kroyso dŷw / medd krist ŷenan	<i>Lewys mon</i>	<i>p</i>
100	<i>ŷ Robart ap rŷs person</i> Pwy n dwyn gras / penna dan gred mae yt draw chwant / meitr achob	” ”	<i>q</i>
102	<i>Etto: Y gwr llen / ag ŷeirll vnoed</i> dyn yth gylch / ond vn ath gar	<i>Howel ap rcinallt</i>	<i>r</i>
107	<i>Etto: Mae hap rolant / yn prelad</i> gair holl gred a lloyger ydych	<i>Hŷw ap Dd:</i>	<i>s</i>
110	syr rees feirch / sain siorŷs farchawg	<i>T. aled</i>	<i>t</i>
114	<i>Mar: R. o fon: Pa brŷd / i kwmpia prŷdain</i>	” ”	<i>u</i>
118	<i>Mar: sion ap elis o rywabon</i> Pa ymeylŷdd / piañ maylawr yni fedd / a nef iddaw	<i>Lewys mon</i>	<i>v</i>
122	<i>ŷ D., abad maynan: Pwy sy ben / powys o barch</i> gofŷn i pen rhŷn wr pwyth	” ”	<i>w</i>
125	<i>Mar: fickar morys o lan ddoywan</i> Doe ffrwynwyd / i fferenwr faeth ir oen aŷr / fyth i nef	” ”	<i>x</i>
128	<i>ŷ Mr Pierse archiagon konwy</i> klyw son / erklais ai hañes wyth gañ hoedl / ith gynhedlaeth	” ”	<i>y</i>
132	<i>ŷ syr W. gr:—Mor llawen / yw r llŷ ŷeaink</i> dyred ddŷg / i drydedd waith	<i>T. aled</i>	<i>z</i>

- 136 *ŷ syr Thomas salbri Ʒfank o lyweni*
Troes vn dyn / at ras hen dad T. aled a
- 139 *ŷ abad II. egwestl: Yr erür llwyd / ar war llen* b
ag antiria / ganit hirwen Lewys mon
- 142 *Mar: syr thomas Salbüri o liweni*
Gwae holl gred / trymed / tromwedd / am echwyn „ „ c
- 148 *ŷ Robart salburie o lyweni*
Ni büdd / tra fo düdd / a dwr / na thes „ „ d
- 154 *ŷ Edw: trefor or waiün*
Edwart dewr / a düer wayw tan „ „ e
- 157 *ŷ D. llwyd: Powys lwyd / pwy sy wladwr* „ „ f
- 161 *ŷ syr Roger salbri: Aer llyweni / Ʒarll wyneb* „ „ g
- 165 *ŷ Rob: ap rüs: Pwyn kynnal / pen iaü kanon* „ „ h
- 169 *ŷ Hüw ap S. ap Mred: ap hot ap Mad: ap Ʒ. ap Ein: ap gr:*
Düw ar grog / enwog / iownwaith / dywyssog i
yr ai ddüw / i roi ddiwedd Lewys Daron
- 173 *ŷ S. ap Mad: ap hot: Mae siri / grymüs eryr* k
eürer hüw / flaenori rhain Howel ap reinallt
- 176 *ŷ S. amhadog: Mür gwyr mawr oi geidio* l
kañ oes i hüw kenaü sion Lewys daron
- 179 *ŷ Ʒ. ap einion ap gr: o fionydd, nai syr hot i fwyall*
Ʒefan ddewr o fewn i ddawn m
yn gydernüd / yw büd / büth Ʒevan waed da
- 181 *Mar: Hot ap madog brawd S. ap mad: ap hot*
Maer angäu oll / mawr i wank n
Ʒ goffaü / a gaiff howel Lewys mon
- 184 *ŷ Hot ap mad: ap Ʒ. ap einion ap Gr: taid S.*
Y gwr ir / a gwarr arian o
trwy eigion büd / trig yn ben Ʒngko brydüdd
- 187 *ŷ S. gr: sarsiant: y siri glan / assür gledd* p
dros i büd / dy wrsib el lewys ap edwart
- 191 *ŷ Sion konwy o botryddan*
Pwy fü aer / yn passio vn q
dewis hael / dwy oes i hwñ „ „
- 194 *Mar: thomas salbri o faes mynan*
tro düw yn llwyr / torriad vn llüs r
rhodd / a ddewissodd / Ʒessü
- 198 *Mar: deon salbri: Troes düw nad / doe trist ini* s
a rhoi nef / yr hwñ a aeth „ „
- 202 *ŷ syr sion goch person llanfair*
sant ai fawl / hwnt dros foelyrch t
kennad anial / knyw dynnai Ʒ. ap tädür penllyn
- 204 *ŷ syr W.—Mac vrddol / a ganmolaf (lines 1-30)* u
- 207 *ŷ Dädür aled ag i Lewys konwy*
Bwriad / a' whaethoch i beri or kas v
ych deü wedd / ychwi dewi morüs ap howell
- b. *atted: Morüs / nid vstüs / nod ysten gadair* w
yn frychaü oll / ör frech hen Lewys konwy
- 208 *Etto: Gwatta / diwadna / a dy wydnedd / morüs* x
acheü dü fayr ywch dy fedd Tädür aled
diwedd llyfr

- 211 *Jr büd*: Or vu bai / ar yn bowüd *Dr. Sion i kent-a*
dechreu llyfr
- 214 Rhiain i gwr hen a garaf *b*
 Yfnwfrando / am yr vndyn *D. ap edmwnt*
- 216 *J. J. edwards*: Seythü rwyf / saeth i rofiaw *c*
 rhanned düw / ar enaid hwü *sion tüdür*
- 219 Blyssiais vn / blassüs annerch *d*
 ar enaid aet yr vn tal " "
- 220 Olwen gülael / lan galon *e*
 darfü wen fwyn / derfyn foes " "
- 223 Yr eos fwyn aeres falch *f*
 düw madde / bob dim vddyn *thomas prüs*
- 228 Beth yw bardd / hwythau berwddüs *g*
 i rüdd dyn / a raddiodd düw *Ow: gwynedd*
- 232 *Jr arghwyddes elin stanlai*
 Tair merched / heb welcd bai *h*
 a dal düw i elin wen *Hot ap reinallt*
- 234 *J Rydderch ap D. ap J. ap ednyfed o fon*
 Pa lef eidol / palf lydan *i*
 ar ffyniant / a orffeüych *Sion brwijnog*
- 237 *Mar: Morüs ap llwyd W., prydüdd, aberystwyth*
 llas doe fardd / wyllüs düw fü *k*
 yw ddial / nis maddeiaf *ifan tew brydüdd*
- 240 *J S. pilstwn o emral*: Y llew drwyddaw wallt rhüddaür *l*
 a their oes yt, ath wyr sion *Howell reinallt*
- 242 *Jr kornwyd*: Mae eincoes rhai / ymynwes rhwyd *m*
 Yn nüw eincoes / y ninaü *Gr: ap J. ap ün v'n*
- 244 *J Edwart eyton*: Y llyü y mae / fal llanw mor *n*
 wedü yn beüuedd / ai keidw yn benaeth *W. kynwal*
- 248 *Mar: annes v3 robert o ddyffryn aled, gwraig fredüdd*
 Oes oer oer / is yryri *o*
 nef wen / a fo i annes *sion tüdür*
- 252 Y gwr gwiwdeg / ar godiad *p*
 poed hir ywclr byw trwy fechyd *Rhüs kain*
- 256 *J sienhyn ap J.*—karw serch i kywiriaid *q*
 dy gar / a ddiolch dy gwn *Rrüs goch glyndyfrdwy*
- 258 *Mar: J. Dafüdd ap robart o Wersyllt*
 Y dewr angäu / dü wrengyn *r*
 da iawn / fo düw yw enaid *Rhüs kain*
- 262 *J Edw: ap Edw: ap S.*—Neithior / wrth gyngor / i gaid *s*
 ai rho i ynill / hir einocs *simwnt fychan*
- 266 Y barwnwalch / ir breiniol *t*
 i ddenü beirdd / yn i byw *gr: hiraethog*
- 269 *J syr rüs gryffüdd or penrhyn*
 Och loison / oerion / gan irad ar wyl *u*
 nowmil o eissiaü / mew'n aml loession *Hugh pennant*
- Marwnadcu Sion Tüdür, 1602*
- 273 Dau grí a wnaeth dagraü yn ol *v*
 i mae ar grist / mwy ywr gras *simwnt fychan*
- 277 *J mae oerfel / am eurfardd* *w*
 duw Jessü / ai dewissoedd . 1602 . *lewys düw*

- 281 Dŵ a roes nŵl/dros yn iaith a
i brydŷ i nef/bardwn iach *Hugh machno*
- 285 Gwynedd deg/winvŷdd digoll b
yn iach ail/sion ywch eilwaith *sion mowddwy*
- 288 Yn grog gynt/bu hen gri kaid c
yngolwg yr engylion *Robert ffans*
- 293 Gwae fanfeirdd/mewn gofyn fŷd d
kenwch a chressew wch sion *sion ffylib*
- 297 Dŵ a werfid/dayaren e
krist ai saint/kroesawed sion *Edwart ap raff*
- 300 *Mar: fithel wyn o ystrad alen*
Oes/draw am oes/loes drom iawn f
hir foe des/y nhref Jessŷ *sion tŷdŷr*
- Marwnadeu syr J., ne Jevan llwyd o fodidrist, 1586.*
- 304 Di rrym y bawb/derm y bŷd g
a fo ny llŷs/ffan llwyd *Rces kain*
- 309 Dŷdd oer ddŷ/ar dŷedd ial h
fath i neb aeth/fyth yn ben *sion tŷdŷr*
- 313 Krist weled/kysiaŷ di-lwydd i
i radd ai wledd/vrddol *sion ffylib*
- 318 Bŷd oer sŷdd/bŷ draws vddŷn k
hynod sant yw enaid sŷdd *W. kynwal*
- 320 Dŵ a roes far/dyrras fŷ l
ff law ddŷw fraisg hylwydd frŷ . 1589. *Edw. brwynallys*
- 328 Y bŷd oer/o' bŷdairhañ m
enaid y wyr yno del *Robert Jefans*
- 331 Gwae filoedd/gofio alaeth n
drwy gariad ir drigaredd *Hŷw machno*
- 335 Krist ior/kroesa dy werin o
i sion i aer/sy/n/i ol *Edwart ap raff*
- 340 *Mar: Lewys llwyd: Da i gid/i gwnaeth dŷw gadarn p*
a fydd maith/ny dderfŷdd mwŷ *W. kynwal*
- 343 *Mar: S. eŷtŷn: Pawb ai vdfa/pob adfŷd q*
tan aŷr/sion eŷtŷn arall, 1582. " "
- 346 *Etto: Lynn dŷ echrŷs/llawn dychryn r*
i berffaith/nef heb orffen *Robert ap harye*
- 351 *f ffan llwyd o fal: Tramwyais trwy fŷ mowŷd s*
aŷr llwyth ynŷr/lleth aned *W. kynwal*
- 354 *f S. eŷtŷn ai wraig: Hawdd fŷd yñ hydrgler eryr t*
tra towyn ser/eŷtŷn sion *Edwart Maelor*
- 357 *Etto: Y llew gwar/galluog iawn u*
duw/n/rhwydd/ar llwydd/dan wellaŷ *ffan llafar*
- 360 *Mar: S. eŷtŷn: Wyled bŷd/weled y bedd v*
hir oes a hap/ywr aŷr sion, 1613. *sion kain*
- 364 *f mr peers gryffyth or penrhyn*
Pwy wyr glan/pwy piaŷ r glod w
beynŷdd i gowŷdd ai gaink *thomas price*
- 368 *Brŷd: O farglwydd/pa sawl blwyddŷn x*
i-gwlen/ddiben/i ddŷdd *gr: ap D. fychan*

- 371 *Brüd*: Och na wn/o chawn ennüd *D. gorllech* a
enwog iawn/a wna i gwaith
- 373 'Nid ta/lliw onid tu *gyttor glyñ* b
- 376 Dyroganwyd/drigeinoes *Sr S. trefar* c
kan ai yw swydd/kan oes iddaw
- 378 *Rob: ap rüs*: Y mab ae enw/ym hob ynüs *Sion heri* d
kyfyt dy ras/kar feitr aür
- 380 *W. ap W. ap gr: ap robin*
Pa stor gwlad/post aür gledd *Lewys ap edwart* e
gwas gwyeh a gaiff, gwisgo aür
- 383 *Mr Edwart*: Pwy a rwym gaer/priam gynt *Lewys mon* f
kai nos a düdd/kann nos daed
- 386 *W. v'n o fon*: Y gwr/ai dü ar i garreg *tüdüer penllyn* g
euror gwyn/erür gwynedd
- 389 *S. pilstwn*: Piler eidwal/ple r ydwyd *tüdüer aled* h
no gord dü r/ne gawt deri
- 390 Pwy o ran gwaed i pren gwin " " i
- 393 *Dychan J. delynor*: Pwy ywr gwrol/pür gariad *Jfan penllyn* k
nim dawr/o faelawr/yn foes
- 396 *syr Edw: pilstwn*: Y gwr or mars ar gair mawr *Jfan delynior* l
mwy yn ich oes/na mynwch weñ
- 400 *Mar: Hot ap gronwy*: Wylais achos marwelaeth *L. G. kothi* m
a gar enaid mab gronwy
- 402 *Mar: Syr S. wyn Jfank o wydr*
Byrrflin/henafgwr barf lwyd *ffowck prüs* n
a dawn/nag südd'hüd yno
- 406 *Edw: kinastr*: kar troelüs/or kwrt treülwin *W. Uün* o
a ro düw/ir wen deg
- 410 *S. lewys ap O.*—Y pren ai wüdd/pürion aür " " p
tro fal iarll/trwy fil o wyr
- 413 *S. Pilstwn*: Beirdd ydym/yn braü ddoedyd *Mathew bromffild* q
a thair oes yt at wyr sion
- 416 Af ddüw süll/foddüs aelwyd *gyttor glyñ* r
o goed da/ef a gad hwn
- 418 Mae grym sir/grymüs eryr *Howel reinallt* s
eürer hwñ/flaenor i rhain
- 420 Y syn ganaid araf a gwynaf *Raff ap robert* t
difai ddyn/dy feddiannü
- 423 *Sion, aer konwy, (o botryddan)*
Pwy biaür glod/pübür glan *Anon* u
sion/oraü sion/ar i sudd
- 426 Beth a dal gair pen eür ddyn *Rys or hen gaer* v
dyro ym einoes/dra mynych
- 427 Pompaü sion/fal pümp o ser *T. Aled* w
- 431 Yr el fawr/wrol o fon *Sion brwynog* x
dawn i wlad/dau yn i le
- 435 Y mae wrsib/a mawr son *Gr: hiraethog* y
diaü i pair hwñ/daü oi pris
- 438 Rho düw hael/rhydaü helynt *Jola goch* z
y düdd/prentissiaid ai dwyn

441	<i>J dri mab Owain gyfeiliawg</i> Pürwn gerdd / gydar vn gaink trylwyn / rhwng y tri alarch	<i>sypyn kyfeiliog</i>	a
444	Howel ewybr / hil <i>Jeüan</i> o beth tratheg / bwyth tritharw	<i>Jfan brydüdd</i>	b
447	<i>Jr eira</i> : Henaidd / a diddig hyn wyf deüddün na bwyf hiün na hwynt	<i>Itu goch amheyrig hen</i>	c
450	Prydr wedd / priod ar wr bwyth ddwywaith / i betheiad	<i>J. ap Itu fychan</i>	d
453	Tri llü / aeth o gymrü / gynt	<i>gyttor glyn e</i>	e
457	<i>Jr llong</i> : Ai hawdd ym / roi hawddamawr or mor hwñ / mynwñ y' mod	<i>Rüs nanmor</i>	f
453	<i>Jr eira</i> : Mi gysgaf / nid af / o dü	<i>D. ap gwilim g</i>	g
460	<i>J ofyn tarw</i> : Teyrn / gwyr ystrad towi o gwn ne feirch / genyf i	<i>bedo ap ffylip bach</i>	h
464	<i>Jr afon ogwen, wedü llifo, am lesteir y bardd i</i> <i>gocchwillan</i> : Y niwedion / ni wedünt fy mendith / i bliith / i blas	<i>gwilim ap sefnyn</i>	i
465	Y gwr da / o gywirdeb	<i>gyttor glün k</i>	k
469	<i>J ofyn baslart</i> : Rhag kyfing dirfing / derfysg ysgwyr hon / ysgorio hüdd	<i>Rrüs goch or yri</i>	l
472	<i>J o. pain a ffaynes</i> : Rhwyd y gwin / rhydeg y ner i pwyth yntwy / pethaü ynt teg	<i>kynfrig ap D. goch</i>	m
475	<i>Y seren</i> : Am i lliw / i mae llawer ag arfaü, kwbl or gorfod		n
478	Gwrda gwyh llewych / llawir tal glin / gryfüdd gethin / goeth	<i>Tüdürr penllyn</i>	o
481	Herod wyf / hoyw rad afael	<i>Gr: hiraethog p</i>	p
484	<i>Yr igein mil saint</i> : Mi af / y linio fy medd ym ddiwedd / a maddeyant	<i>Hot ap D. ap J. ap R.</i>	q
487	<i>Etto</i> : Awn i enllif / rhif yn rhod ain hyñ / ond nef ym henaid	<i>Thomas gelli</i>	r
489	<i>J einion frenin sant</i> : Y krefyddwr / kryf addwyn dy ras gar bron düwr <i>Jessü</i>	<i>Howell reinallt</i>	s
491	<i>kowrda sant</i> : Y mab a roed / mwya browdwr llaw ddiw / dros y holl ddayar	<i>Howel reinallt</i>	t
493	<i>y 7 gefnder saint</i> : Dewi / a chybi / achubant beünüdd ar saith a weles y ser &c.	<i>Anon</i>	u
494	<i>J tydecho sant</i> : Mae gwr llwyd / yma gar llaw y düchan / at dydecho	<i>D. llwyd ap Itu ap gr:</i>	v
497	<i>J doget*</i> : a fynno gweirio / gwared / yn ddi dri oi boen fanwyl ban fynno	<i>Jevan llwyd brydüdd</i>	w
501	<i>Mar: elin llwyd</i> : Oes mawr oed / is y mür ia aeth hwnnw / fyth ai henaid . 1560 .	<i>W. kynwal</i>	x
504	<i>Mar: y D^r gwyn</i> : Dan ofal / hüdd anifyrr Ny für vn / nef ir enaid . 1574 .	<i>„ „</i>	y

* "frenin a merthyrwr sal y gwelais ef yn sgrifenedig yn y LLYFR GWYN Y RYDERCH."

508	<i>Mol. Gr. ap gtm</i> : Rhad efüdd / rho düw dalfaink	a
	on nys gwna / nys gwna dyn	<i>Rüs goch or yri</i>
512	ƒ <i>syr W. gr. or Penrhyn</i> : Wiliam pen a lamp ynnü	b
	vwch aros / eüro ch wyrion	<i>Robin ddü</i>
514	ƒ <i>Mr W. gr. or P.</i> —Gwych wiliam / ag vchelwaed	c
	eryr eüraid / or yryri	<i>hynfrig ap D. goch</i>
517	ƒ <i>Sr W. gr.</i> —Mynüdd yr haül / maen ddür hawg	d
	onid vn / a daü wyneb	<i>Lewys mon</i>
520	<i>Etto</i> : Yn pen meistir / piaü n mwstraw	e
	natto düw / nat di el	" "
523	ƒ <i>W. fychan aer y penrhyn</i> : Ydeilio / o hydolineth	f
	pen kenedl / pen aig gwynedd	<i>gyttor glyn</i>
527	ƒ <i>syr W. gr.</i> —Y gwr gyda g aür gadwyn	g
	saf oddiar / sy fyw o ddy	<i>Lewis Mon</i>
531	ƒ <i>S. pilstwn</i> : Y twr llwyd / ar torr llyddan	h
	oni chwitiaf / na chotwy	<i>ƒfan amhadog</i>
534	<i>atth a moliant syr W. grüffüdd</i>	
	Y rhowiogwalch / aür hügoll	i
	a wnel y gwr / yn ol gwin	<i>ƒfan delynior</i>
536	ƒ <i>syr W. gr.</i> —Tros gred / y troes gair y wr	k
	gyrr ytti holl / gred ty hü	<i>lewys daron</i>
540	<i>Etto</i> : Mae ackt ar drüm / ector draw	l
	mwy no sarff am ynüs wyd	<i>hyw llwyd ap D.</i>
543	' <i>yr penrhyn</i> ' : Hydol / ywr büd a hedaf	m
	i siambriäen / sü' sylfaen serch	<i>ƒfan amhadog</i>
546	<i>Etto</i> : Prins mawr aer / parawns ai medd	n
	siambriän / yn gabden / pob gwart	<i>gr: ap tüdür ap hot</i>
549	ƒ <i>W. fychan</i> : ƒfor i glod fū ior glän	o
	ti a erü / gael teiroes	<i>D. ap edmwnt</i>
552	<i>ƒr penrhyn</i> : Blodeüawl yw / o blaüd lan	p
	oeswr yw / i alw syr Wiliam	<i>kynfrig ap D. goch</i>

MS. 16 = cxxviii. The BOOK of ROBERT DAVIES of GwiSSANÈ, containing a *Collection of Englynion and Poems*. Paper; $7\frac{1}{2} \times 5\frac{3}{4}$ inches; pages i-xxii, 1-294, and 1-256; 'Scriptus A.D. 1628,' bound in white vellum.

i, v-xix. Indices according to subject (in a later hand).

xxi. Englynion (in a later hand) by Edm: Price, D. ap Edmwnd, Rich: Kynwal and Edw: Maelor.

PART I.

1-250 contain a large number of *Englynion*, &c., selected and copied direct from Mostyn MS. 131. The contents are sufficiently indicated in the report on the Mostyn MS.

251-71* *Ilma lle ir adsgrifenydd Englynion / o / waith Gr: ap ƒenap ap llewelyn fychan yn-gfylch amriw achosion / a / ddigwyddodd yn ei amser ef . fal / i / tystia pob Englyn wrth / i / ddarllen — / a / than / i / llw ef / i / hön.*

* The copyist attributes the *authorship* of pages 251-71 to Gr: ap ƒ. ap Ll'n Vychan simply because he finds his original in Griffith's handwriting. The contents of these pages are by a variety of authors, as attested by Mostyn MS. 131 and others.

271-75* *Ilma megis llythyr Cymbraeg / a / scrifennodd Gr: ap Ʒ. ap Ll'n fychan yn / y / medra / i / ddallt / i / gannol ag / i / eifyn kyfran / o / athrawiaeth &c.*—Fymddiried = gwbl ymgleddgar gydymaith fy nifawr orchymyn / o / dwymneiddrwydd myddylfryd kalon yn gredigawl attoch megis yr ymdduith fy ffyddfrawd &c.

275-94 Englyuion "Duwiol" and the contrary: a few are by Sion Tudur, Tudur Aled, and Robert Clidro, but most are anonymous.

PART II.

1	<i>Ʒ saith weithred y drigaredd</i>		
	Blin yw tralod rhôd ar hwn		<i>a</i>
	/ i / dlawd / a / gai yn dy law		<i>Anon</i>
5	Prydv / a / wna mwya mawl		<i>Yolo goch b</i>
10	Y gwr / o / gaer nid gair gav	<i>Ʒfan brydydd</i>	<i>hir c</i>
12	Doeth yw mâb ysbryd a thâd	<i>D. ap Edmwnt</i>	<i>d</i>
16	Dvw ior ar bôb daiaren		<i>e</i>
	yng - olwg dw ai angylion	<i>W. Mathew</i>	
19	Dayar gÿnt ar dŵr / a / gad		<i>Huw arwystl f</i>
21	<i>Balchder</i> : Deall ydwyf dvl hydwyll y byd		<i>g</i>
	ai ward rhoes drossom yn werth	<i>Morgan ap Huw Lewis</i>	
24	Deigein mil / a / mil / o / waith main // gleission		<i>h</i>
	o glwysi sy / m / Rydain &c.		<i>Anon</i>
25	Mae sôn fal Moesen ne fwy		<i>S. Tvdwr i</i>
29	Prvddlawn iw / r / korph priddlyd		<i>S. Kent k</i>
34	Arglwydd tâd aroglwedd tég	<i>Ps. 86</i>	<i>S. Tvdwr l</i>
37	Arglwydd garedigrwydd dawn	<i>„ 6</i>	<i>„ m</i>
39	Gwyn / i / fyd syberwyd sÿdd	<i>„ 32</i>	<i>„ n</i>
43	Yr arglwydd gariadrwydd grâs	<i>„ 38</i>	<i>„ o</i>
47	Klowch / i / gÿd bobl / y / bÿd bach	<i>„ 49</i>	<i>„ p</i>
48	<i>Ʒ ofyn wyn i wÿr traws fynydd tros To: Datgainiad</i>		
	Yr eos fwyn nid erys nêb		<i>q</i>
	dros fwynweilch wÿr traws fynydd		<i>„ r</i>
52	Gwae ni / r / beirdd gan air / y / bÿd		<i>„ s</i>
55	<i>Ʒr Tablerwyr</i> : Doethym / y / dÿdd diwaethaf		<i>t</i>
	didrwt / a / myned adref		<i>„</i>
58	Angall yw yngwall hayach		<i>u</i>
	a / dall / i / gyd yw / r / bÿd bach		
	an ledio yn ôn / i / wlad nêf	<i>W. Kynwal</i>	
60	Y drindod rhag / y / nodav		<i>v</i>
	kael oes gyfiawn / a / wnawn ni	<i>Rys Penmarth</i>	
63	Blin yw / r / byd blaenor / y / bâr		<i>w</i>
	yno oi ssesiwn oes oessoedd	<i>W. Kynwal</i>	
67	<i>ar y ffordd i Jerico</i> : O frodvr oll fawr råd rÿm		<i>x</i>
	ynghroes Dvw ag ang - Rhîst oedd	<i>S. Philip</i>	
72	<i>Ʒr Phenix</i> : Mowrhawn gerdd am ran gwirdddw		<i>y</i>
	ir llawn barch or llôn / i / bv		<i>„</i>

* The copyist attributes the *authorship* of pages 271-75 to Gr: ap Ʒ. ap Ll'n Vychan simply because he finds his original in Griffith's handwriting. The contents of these pages are by a variety of authors, as attested by Mostyn MS. 131 and others.

- 76 *ƒr Sakrament*: Duw gwn vdfa gan adfyd a
 prvdd iawn oedd fôdd lle in prynodd frv *Rob: ap Harri*
- 79 Y bÿd trist ar bowyd traw *W. Llŷn b*
- 82 Dyn wyf ai friw dan /i/ fer ais *T. Aled c*
- 83 Da o beth fydd devbeth fwÿn „ *d*
- 85 Gwaith onnorphen sy genv e
 ym fedrv /i/ chelv / ai chael *Rÿs Goch*
- 86 Y fôn wriog fwyn arael *ƒ. Devlwÿn f*
- 88 Y fôn hoywddoeth fonheddig
 yn vnair /i/ down yna *Bedo Aerdrem g*
- 90 Pand hir na welir ond nos *ƒer: fynglwÿd h*
- 92 Pwy ar dafod pÿr difai „ „ *i*
- ƒ Harri Parri or maes glas*
- 94 Yr eryr mawr ir yw /r/ modd k
 a orphennoch ar ffyniant *S. Tvdvr*
- 98 Y / mae /n/ dÿst ym mynd ysdôr l
 boed hir /i/ bo Harri *Simwnt fychan*
- 101 Y / gÿr gorav gwÿr gariad m
 keidwad wÿd Dvw kadwed d'oes *W. Kynwal*
- 104 *ƒ ofyn kasseg*: O fon /i/ dôf /i/ ofyn n
 welld /a/ dwfr /i/ wÿlld /a/ dof *Sr Dafydd*
- 107 *Degum*: Dynion /a/ wnaeth Dvw enÿd o
 o / gwnair /a/ gaiff nêf ai gwnêl *Rÿs dv brydÿdd*
- 110 *Balchder*: Ond rhyfedd mewn taer ofyn p
 am fadde /i/ gam foddion *W. Kynwal*
- 114 Egor nêf wrth lêf araith lafar // dÿn *S. Tvdvr q*
- 117 *ƒ Mrs. P. or maesglas*: Y karw rhwydd /i/ kair rhoddiawn . . . r
 ar /i/ fin /a/ ro finav *Rob: ap Elis*
- 119 *Atteb*: Yr ewig wen rowiog wedd s
 allo bÿth ai fwyall bôl *Hvw Thomas*
- 123 *ƒ Mrs. Parri*: Y brîg koed /o/ bark Edwin t
 Ymryson am /a/ roesai (l. 48—left unfinished)
- 125 *ƒ ofyn milgi*: Mi /a/ wn glod /i/ berson glân u
 meline kaer am /y/ ki *Rob: kldro*
- 127 *Medddod*: Wrth rodio mvdv weithredwr v
 keissiwn nêf man kysson oedd *S. Phylip*
- 131 *Mar: To: ap Harri /o/ Berth /y/ maen yn Ll. hassaph.*
 Treuais yn fraw garllaw /r/ llan w
 fÿth weled moi fâth eilwaith *Lewis ap Edwart*
- 134 Serch ar vn ferch ir anfodd x
 oedd na chaid /y/ ddÿn wych hon *S. Tvdvr*
- 136 Y fôn orav /i/ llôn /ai llaw „ *y*
- 138 *ƒ erchi milgi /i/ Hvw ap Elis ap Harri /o/ Skeifioh*
 Awn /y/ beirddion in byrddiaw z
 dylech gael diolch /a/ gwawd „
- 141 *ƒ ofyn gown*: Awn /i/ wynedd yn vnion „ *a*
- 145 Perigl ryfel ryfelbwn b
 eiriach /i/ dda /i/ arall *S. Kent*

- 148 *Mar: S. D. ap Benet / o / Dre / r / Abad*
 Perigl bŷw pa arogl byrr a
 yn iach fŷd awn vweh / i / fedd Rowland Lewis
- 152 Kernais annoeth kwrs ennyd b
 keisio mwy ond kasshav merch Sr D. Owain
- 154 Gwac yr òn / a / giriav / i / wyneb e
 glyfaredd / a / gloyw forwyn D. ap Edmwnt
- 156 Y forwŷn wŷch ar fron wen d
 ofned Ddvw f'enaid ddvael S. Tudvr
- 158 Y ferch wehaf or chwechant e
 gwneled f'encd fi yn iach S. Keri
- 160 *ŷr K. bronfraith: Fal dyma ymddiddan dedwydd f*
 ond fel chwaer hvdolieth Row: Lewis
- 162 *Mar: S. eos: Y drwg lleiaf or drygwaith* D. ap Edmwnt g
- 164 *Mar: Harri Parri or Maes Glas*
 Kwyn hŷd Affrig kav / n / Dyffryn h
 tād / a / máb ty di ai mèdd Edw: ap Raph
- 168 *ŷr Ysgyfarnog: Am / i / n / aros ar noswŷl i*
 rhydd hwyl ar morthwyl ir mŷr Rob: ap Elis
- 171 *Atteb: Y gwyr hael / a / gâr hela k*
 frevgerdd am afriowgwawd Lewis ap Gr: ap ho:
- 174 *ŷ erchi gŷydd: Rhobert ap Rys daclvs dôn* S. ap Tudvr l
- 176 I / Reinallt mae kledd ar groenyn // yn grâff L. G. Kothi m
- 180 *ŷ R. ap Il'n ap kadwgan o is Derwen*
 Rhŷs or fel ynŷs flaenawr // ir wern n
 o / bv fab / i / wraig // na bwŷf heb Rŷs D. Nanmor
- 182 *ŷ Domas Prŷs / o / Lanelwy*
 Tomas llew Dvlas dialwr // kyfion o
 Tomas llew dvlas yn lle / i / deloch Lewis Povel
- 187 Y fŷn ar ael winefain p
 ddvw yn fach na cheisiwn ddŷn fyth Bedo Brwŷn Uvsg
- 188 Perchen fv Mair wenn / i / rannv // ar bawb q
 ŷessv au parchodd ŷessv fo / n / perchen S^r Ph. Emlyn
- 190 My fi yw / r / gennad ' / a / 'nfoned attad r
 ymfî ni ddof mwy bŷth ith rybŷddio Y marw ai kant
- 193 Gwenfrewy Dvw frŷ gwaed / i / fron // mor debig s
 i gelyn / a / friwodd / y / glân wenfrewy J. ap ho: ap tŷn v'n
- 196 Eira mynydd gwynn tir pant See Myvyrian i. 545-7 t
- 200 krair kred kêd kynnydd ŷolo Gôch u
- 207 Trigarog frenin yw / n / tri kyffredin D. ap Gt'm v
- 212 Gorvchel Ddvw / a / wedia gorvchel glôd ymhôb da Taliessin w
Cf. Myvyrian, i. 95-9 Text varies considerably
- 219 Madyn Lwynog yn agos // i / ledrad x
 dydd / a / fedr dy wddwf fadyn R. goch or yri
- 225 Eira mynydd blin yw / r / byd See Myvyrian i. 543. y
- 228 Y forwyn / a / fv / n / dwyn dvw
 yn fawr ar yr òn forwyn Adda fras z
- 230 *Y Brevddwyd: Am fi nosswaith or gaia a*
 sydd yn karv Dvw yn / i / galon S. Tudvr

- 246 Rhodded er noddod /i/ ni // lawn obaith *a*
 Dvw dy nawdd /a/ dod noddod *Gr: ap ƒ. ap tñ fychan*
- 249 Gweddio ag wylo im gwelw // y / nôs *Katrin b*
 at wir Ddvw yn awr dda *v3 gr: ap ho: Ll. ddiniolen*
- 253 ƒ *Emli*: Twy 'mron tor kalon /i/ trv kvli // mawr . . . *c*
 daw chwervon nodav dychrynnedig (l. 100) ||

MS. 17. = ci. 'A selection of a considerable portion of the POETRY of the *xvth*, *xvith* and early *xvith* centuries. Paper; $14\frac{3}{8} \times 8\frac{3}{4}$ inches; 766 pages; neatly written, *circa* 1630; in old leather binding, rebacked.

The MS. was formerly numbered "2071=52. (20)." *Ex dono Griffini Lloyd A.M. hujus Coll: Socij 1680* (inside front cover). The titles of many poems are in the hands of William Maurice of Llansilin; others are in the hand of the Rev. W. Wynn.

1 *a*, Teulu Cybi; *b*, Pedigree of St. David; *c*, y saith gefnder saint; *d*, some account of ƒvor Bach Lord of Senghennith; *e*, also of Howel ap Meredith ap Mad; ap ƒestin ap Gwrgan

3 A modern Index to some of the authors.

4 Clowch lid ag ymlid Cûd-gamlan clych gwrdd &c. *d*

b. Gwr grym garw groyw-grym goergrûgriw, gris-groes &c. *e*

c. Cariad cûr eliad creylon dirgeliad &c. *f*

d. paid paid gwir enaid gwrandod paid dal *g*
 paid er hyn yw pader honno &c.

e. fortunâ amicâ amicum in vico &c.

Mr. Sergeant Grâffûdd
oedd y datceiniad

f. presbiteri isti non prestant bene &c.

CYWYÐEUV SION PHILIPP.

5 *Luc X.*—O frodur oll fawr rad rum *h*

7 *Ps. 51.*—Trigarha ddûw da ddaed wedd *i*

10 ƒ *ofyn march*: Y llen ifank llaw nefawl *k*

13 *Y Crjð*: Gwae fardd claf gyvwrdd clefyd *l*

15 ƒ *ofyn march*: Y dyn mal blodevn mai *m*

18 *Llatai*: Y gleissiad lliw r goley ser *n*

21 ƒ *ofyn clôg*: Dûw yn donio dyn dianael *o*

24 ƒ. *Gr: V'n o Gorsygedol*: pa bennaeth iownfaeth wunfyd *p*

Marwnadeu

26 *Edw: Stanley*: Y byd dig siomedig serth *q*

29 *Humphrey Stanley*: Och fronn fynych friw ennyd *r*

32 *Elisa ap W. W'd*: Braych a llaw hylaw baeledd a dorwyd *s*

34 *N. Robinson, escob B.*—Troes dûw awr drom trist ywr dreth *t*

37 *Ric: ap R. v'n*: kanv i bvm dwyn co yn y byd *u*

39 *Morys wyn o wedir*: Ble ir aeth yn llwniaeth an llawenydd *v*

43 *W. Llŷn*: Och feirdd cymrv heirdd y rhawg [byth *w*

45 *Gwen Salesbury*: Dwyn enaid a chorff dwyn annedd tlodion *x*

48 *William ap Tydwr*: Hawdd gwynwn heddiw gannwr *y*

51 *Mari V'n o Gorsygedol*: Och ddiwedd dyn och ddydd dig *z*

- 54 *Sr E. W'd o Jal*: Krist weled cyrsiav dilwydd *a*
- 56 *J. Wynne Ll.D.*—Och frenin ysgyrion os gorwedd doctor *b*
- Cywyðeu ac odleu moliant i*
- 59 *Rol: Pugh o fathavarn*: Rolant o treiant reiwl eurlaw /n/ tir *c*
- 62 *Escob Hughes*: Arglwydd ychel swydd ywchlaw saint cymrv *d*
- 66 *Edw: Lloyd ô Lanyyns*: Y llew rhvdd vn lliw ar haf *e*
- 68 *Gr: V'n o Gorsygedol*: Or brig ffrwythedig wrth hadv gwnfyd *f*
- 71 *Etto*: Calon iach einion a chynan clod graff *g*
- 74 „ Mae gwr vm hygar yma *h*
- 75 „ Dechrevais waith diochr sad *i*
- 79 „ Y llew gwinevgall llawenn *k*
- 82 „ Gryffydd galon nvdd glain nod, gwyr gwynedd *l*
- 84 Rho dâw bwrs rhvgl gwrs hoglgod *m*
- 87 Y gwin tros eigion y trai *n*
- 89 Nos da ytt win os dottiai wyr *o*
- Cywyðeu serch*
- 91 Y fvn aelgwyr fain wylgall *p*
- 93 Y larieidd ferch ael rvddvain *q*
- 94 Yr wylan deg ar lann dwr *r*
- 97 Troelvs fy yn treillio oes ferr *s*
- 99 Y fvn o liw feinael wenn *t*
- 101 Y wenn fvn winav fanwallt *u*
- 103 vanwyl wenn feinael winav *v*
- 104 Siwrneiais er yn jevank *w*
- 106 Y fvn ara fain irwenn *x*
- 108 Y wawr ddwyrain rvdd evrwallt *y*
- 110 Yr olav glaer olwg lvs *z*
- 112 Y lloer gann eirian aravl *a*
- 114 Gwae ddyn ddigwydd i eni *b*
- 115 Y fvn ar ael ychel avr *c*
- 117 Kofvs oedd cefais addaw *d*
- 119 Y fvn addfeingoeth ddoeth ddadl *e*
- 121 Y ddyn weddw addwyn oeddych *f*
- 123 Y dîwiessav dewissawl *g*
- 126 † *Theodor Prise, canon of Winchester*
Pvr i kaid in rhaid anrhydedd parod *h*
am ras dawn a rhyw lle ir ymroist in rhaid
- 128 † *Humphrey Davis* bickar Darowen*
Y llen sy /n/ dyall inni *i*
troi /n/ llyfrav yn iav a wnaeth
i gymraeg oi mawrogaeth
gwelo ir rhain gael hir einioes
- 131 *Mar: Mred: Lloyd o Fathavarn*
Kylfe rhodd kaf wylo rhawg *k*
nef radwen i vyredydd

* *ysgrifenydd y llyfr* added in a late hand.

- 134 *J. R. ap Hugh o faes y Pandy*
Prenn sy val prins yw foli a
dûw i fab hûw a fo porth
- 137 *J ofyn march i Owen Niclas*
Y dyn ir hael dawn a rhodd b
at air bvn vt tri oi bwyth
- 140 *J Theodor Price: Dûw or gwirfyd rhagorrawr* c
gartre vm gwr vt travwyf
- 142 *J J. ap D. ap W.—Dûw yn donio dyn dianael* d
ar simwr i rys wamal *Sion Philipp*
-
- 145 *J H. Davis: Y llen eirioed llyna Ras* e
oes akw ywch eisak el *Edw: vrien*
- 148 *Ps. 6—Arglwydd ddûw hylwydd hoyw lÿ* f
del cael iddyn dal cwilyddys *D. Johns vicar LL.D.C.*
- 149 Paham i maer byd llown fryd llv g
a fedro beidio ar byd " "
- 151 *Cas bethav O. kyveiliog: Llyma gas oi dirassedd* h
gida i dai nai goed ai dir " "
- 153 Y fvn gannaid fain gynwys i
serchawglonn fel hinon haf " "
- 154 Pa da fai i byd a fy k
a nef in heneidie yn ol *Gr: ap J. t'n vychan*
- 157 *Jr Deon Salbri: Ba wr ymbais abram hen* l
rhoed tvw ytt yr hett o Jork **Gr: ap J. ap t'n v'n*
- 159 Ba ynill o bai annerch m
derfid wenn dorfod vnwaith " "
- 161 Y ddyd lanwaith gyweithas n
a chadw vm foes feinioes ferch " "
- 162 *Mar: S. Eos: Drwg i neb a drigo yn ol* *D. ap Edmunt* o
- 164 Hawdd ir dihvdda fav " p
- 165 Bwriais fry briwais y fronn " q
- 167 Mwyfwy son mae fy swllt " r
- 168 A gac /r/ ferch a garaf i " s
- 169 Karv /r/ wyf is cwrr yr alld " t
- 170 *J O. Glyndwr: Eryr digrif afrifed* *Gr: llwyd ap D. ap eign: u*
- 172 *Syr D. Hanmer: Syr Davydd ehûdrwydd hawl* v
a dûw ar ai gadawo *Gr: lloyd ap D. ap eign:*

CYWYÐEU AC ODLEU TUDUR ALED

- 174 *J gymodi Hum: ap ho'l ap Sienkin o ynys y*
maengwyn a Morgan ap W.
Y keirw mawr lle kair y medd *Tudvr Aled w*
- 177 *J ofyn march i Vicar ystrad Marchell*
F'wy sy benn yn passio byd x
- 179 *J ofyn march i 4 mab Elis Eyton*
Bwriwyd help ar y brvd hyn y

* Tudur aled a'i cant medd eraill,—in a later hand.

181	<i>ŷ ofyn Gown</i> : Folo goch pob elw a gai	a
182	<i>ŷ ofyn march</i> : Kledd dayar wynedd ai drych	b
184	<i>ŷ Berson Ilanvilling i ofyn Gwalch</i> Pwy a rann gwaed y prenn gwin	c
186	<i>ŷ D. Lloyd</i> : Powys lwyd pwy sy wladwr	d
188	<i>ŷ ofyn Bwa</i> : Y tri mab at yr ymwan	e
190	<i>ŷ ð. ap Madoc</i> : Dewrder rhoed i wrda rhawg	f
191	<i>ŷr Escob D. O.</i> —Y penn i rhoed pan ar lwynn	g
193	<i>Mar: Sr Thomas Salesbury aer Ilweni</i> Gwae holl gred trymed tromwedd erchwyn	h
196	<i>Mar: Hoŷ ap Jenkin</i> : Ilwyn oedd vm mewn lle ne ddav	i
198	<i>Mar: Rys ap Mred: o Blás ŷolyn</i> Trwm fy lif trem fel afon	k
200	<i>Mar: O. ap Meirig</i> : Arfav dŵw ar Fodeon	l
201	<i>Mar: D. ap Eneon fychan o Lanclwy</i> Trwan mor wann ywr einioes	m
203	<i>Mar: Rob: ap John ap ŷthel o Degengl</i> Y gwr mawr fo a gar morwyn	n
204	<i>Mar: D. Lloyd</i> : Tros ial i troes hevlwenn	o
206	<i>Mar: Jane Stradling g. Syr W. gr: or Penrhyn</i> Trigaredd gwynedd ar gogoned ddŵw	p
208	<i>ŷ ŷarll Tankervil</i> : ŷarll sion gwayw vnion egingyu emprwr	q
210	<i>ŷ Roger Salbri</i> : Aer llyweni iarll wyneb	r
212	<i>ŷ D. ap Mred: ap Howel o Benllyn</i> fyngharw addwyn fwng rhyddavr	s
214	<i>ŷ 5 mab o Leweni</i> : Pe rhon torri prenn tirion	t
216	<i>ŷ Sr R. ap T.</i> —Saint ŷorys ai wayw / n / taraw	u
217	<i>ŷ Hoŷ ap Gr: ap R.</i> —Piav Rhent gryffydd ab Rhys	v
219	<i>ŷ ferch</i> : Govalv heb dv heb dal	w
220	<i>Etto</i> : Gwae wr a wnai gaer ne wal	<i>Tudyr Aled x</i>
221	<i>Mar: J. Lloyd o L. ynys</i> : Gwnaeth dŵw tad ai deg radav . . y i sion wir sy / n / y nef	<i>simwnt vychan</i>
223	<i>ŷ vicar Towyn</i> : Saphir vaen nis ffeiria vi z ffynno yw langorff einioes	” ”
225	<i>ŷ ferch</i> : Y war addwyn ireiddwych a y korff aeth mewn kvr a phoen	” ”
226	<i>Y llong</i> : Annodd vm roi vn hawddamawr	<i>Folo goch b</i>
227	<i>Y llafurwr</i> : Pan ymddangosson ffynon ffydd	” ” c
229	<i>Mar: Sr Tudor V'n</i> : Klowais ddoe vm clvst ddeav	” ” d
230	<i>Mar: IL'n goch</i> : O ddŵw teg ai ddaed tyn	” ” e
232	<i>Sr Hoŷ y Vwyall</i> : A welai neb a welaf	” ” f
233	Y ferch a wisg yn sientli	” ” g

CŷWŷÐEU AC ODLEU WILIAM ILŷN

234	Y byd trist ar bowyd draw	h
236	<i>Mar: vicar Towyn</i> : A welsoch i lys a cherdd	i

237	<i>Mar: Sr O. ap Gtm</i> : Trwm ar ia yw tramwy / r / od	<i>a</i>
239	<i>Mar: S. Puw</i> : Y beirddion llei by vrddas	<i>b</i>
241	<i>Ʒ Huw Nannau</i> : Y prenn a wnaeth duw / n / prynwr	<i>c</i>
242	Ilwyddiant a ffyniant trwy ffydd i Risiart . . ab Huw ab ifan	<i>d</i>
244	<i>Ʒr Escob Morgan</i> : Beth orav byth i wrawl	<i>e</i>
246	<i>Ʒ feib S. Wyn o wedir</i> : y llwyn messur llin moessen	<i>f</i>
248	Karnarfon hên gofion gwyr	<i>g</i>
250	<i>Ʒ Rolant Herbert</i> : Y kiw dv ymysg coed a mel	<i>h</i>
251	<i>Ʒ Siankyn gwyn</i> : Y grymvsWalch gair moessen	<i>i</i>
252	<i>Ʒ tydvr ab S.</i> —Y gwr ymysg avr a main	<i>k</i>
254	<i>Duchan ir Neidr a frathasai geffyl a roesai S. ab Huw</i> <i>o Fathafarn</i> : Mae gwr fyth am gowir farn	<i>W. Llŷn l</i>

CŶWŶÐEU AC ODLEU DAVŶÐ NANMOR

255	Dysgais yn y modd 1 disgyn	<i>m</i>
256	Dûw mawr nef a llawr ef an llas yn llwyr	<i>n</i>
258	Y ddevwr arglwyddiaidd	<i>o</i>
259	Rhys orav yn hir is aeron	<i>p</i>
260	Annodd bod hebod yn ynys ddown	<i>q</i>
262	Mynn fenaïd mae yn fwyneb	<i>r</i>
263	Illo evrwallt lliw arian	<i>s</i>
264	Kirehiad wyf arehiad ofydd	<i>D. Nanmor t</i>
<i>b.</i>	<i>Ʒ H. hoetmor</i> : Howel wyd fyw hael hyd fedd a chynfydd ar i chanfed	<i>u</i> <i>Ʒ. llwyd brydydd</i>

CŶWŶÐEU AC ODLEU DAVŶÐ AB GWILIM

266	Da fy / r / drindod heb dlodi	<i>v</i>
<i>b.</i>	By vilain o vabolaeth	<i>w</i>
267	Trist oedd ddwyn trais cynhwynawl	<i>x</i>
268	Rhidill hydolaidd rhydwnn	<i>y</i>
269	Doe clowais nis ceisiais gel	<i>z</i>
270	Da i rhed i wared oror yr olwyn	<i>a</i>
<i>b.</i>	Kerdda was kerdd ddewiswyrdd	<i>b</i>
271	Yr havl deg ar fy neges	<i>c</i>
273	Dal neithiwyr delw a wneythwm	<i>d</i>
274	Oed am rhiaïn addfeindeg	<i>e</i>
275	Y ferch or fynachlog faen	<i>f</i>
<i>b.</i>	Gwae a garo gwag eiriawl	<i>g</i>
276	Dodes dûw da dvst wyf	<i>h</i>
277	Soniais feinwar am garv	<i>i</i>
278	Prvd swydd prydaïs iddi	<i>k</i>
<i>b.</i>	Y keiliog serchog i son	<i>l</i>
279	Mae gair i mi o gariad	<i>m</i>
280	Hawddamor glwysgor glasgood	<i>n</i>

281	Ʒevan ior gwayw dan gwiwdad		<i>a</i>
282	Y dydd o wnfyd eiddig		<i>b</i>
283	Y kelyn llwyn cyfliw iownllwyth	<i>D ab Gwilym</i>	<i>c</i>
	<i>b.</i> Oes gwayw irwydd ysgyrion		<i>d</i>
	y tarw pennfras tapinfryth	<i>S. keri</i>	
285	Owain braff ai wawy /n/ y brig		<i>e</i>
	merch rys ni ad march ar ol	"	
286	Adwen blaidd yn dwyn blodav		<i>f</i>
	tarw dan bwyth tri eidion byw	"	
287	llwyn o waed ieirll enyd oed		<i>g</i>
	weithian yw tir waeth noi tad	"	
289	Ʒevan ni bo ewin bys		<i>h</i>
	ai meistir wyd ymhowys draw	"	
290	Am waed davydd mae tyviad		<i>i</i>
	oi dai /r/ wyl yd yr elawr	"	
291	Pwyn Ʒarll hir penn yr holl iaith		<i>k</i>
	bon iavr dysg benn ar dy waith	"	
292	Tyrfa wych tra fo iechyd		<i>l</i>
	gair oes oesoedd groes oswalld	<i>Sion keri</i>	
293	Medra om pwyll mvdr om penn		<i>m</i>
	mor deg i hanrheg a hi	<i>Sion ab Howel</i>	
294	Y gwyr a wnair gaer yn well		<i>n</i>
	chwarevwch ag na choeliwch i	" "	
295	Y dabler yn i dyblig		<i>o</i>
	i ffrwyth er cael i ffoythi	<i>Morys ap Ʒ. ap eign:</i>	
296	Ba riw dir i bwria daith		<i>p</i>
	kadwed sion [gr: o Lŷn] ceidwad y sir	" "	
298	Sion gryffydd ais hen graffwalch		<i>q</i>
	oes awch a bar eissie ych bod	" "	
300	Y dyn ir hael dan avr hen		<i>r</i>
	i ddav bwyth o dda bathawl	" "	
302	Kevais golled nim kredwch		<i>s</i>
	yn sikir fo a gyll i sieked	<i>Sion brwynog</i>	
303	Keraiis ferch, kyr sy vawr	<i>W. kynwal</i>	<i>t</i>
304	bardd iowndrefn bwrdd windravl	"	<i>u</i>
305	Da ywnglhof am lyfr ofydd	<i>Ʒ. ap Rhydd: ap Ʒ. llwyd</i>	<i>v</i>
306	Madyn ronwyn yr enwir	<i>R. goch o ryri</i>	<i>w</i>
307	Yr eglŷrbaen ar glaerbais	<i>D. Nanmor</i>	<i>x</i>
	<i>b. Mar: ll'n moel y pantri: A wyr dyn dan awyr do</i>		<i>y</i>
	draig wynedd a drig ynof	<i>R. goch o ryri</i>	
309	Ʒ Syr Gr: v'n: Y marchog blodevog blaidd	" "	<i>z</i>

CYWYÐEU AC ODLEU GUTTO'R GLYNN

310	Davydd mae /r/ beirdd yn dyfod	<i>a</i>
312	Saint cristoffer a fy /n/ offrwm	<i>b</i>
313	Sieffrai a yf ossai ffraink	<i>c</i>
314	kaywyd devrŷdd katerwen	<i>d</i>

315	Tyvodd vn o blant difeth	<i>Guttur Glynn</i>	<i>a</i>
316	Os Gytyn y glynn a sy glaf	<i>Syr R. ap Ho'l dyrnor</i>	<i>b</i>
318	Gwae a gynhaliodd i gyd	<i>Guttur Glynn</i>	<i>c</i>
319	Y gwrda o gowirdeb		<i>d</i>
320	Dawns o bowls doe in ysbeiliwyd		<i>e</i>
322	Y mae glaw am a glowais		<i>f</i>
323	Bron draw lle bv /r/ enw a drig		<i>g</i>
324	Meredydd yma i rydwyd		<i>h</i>
326	Mae eryr ar holl wyr hen		<i>i</i>
327	Yr eryrod eryraidd		<i>k</i>
328	Dav dir ni newidiwyd vn		<i>l</i>
329	Dyn traws fym yn dwyn tros for		<i>m</i>
330	Mawr ywr dysg yno maer da		<i>n</i>
331	Rhyfedd ydyw arfeddyd	<i>Ho'l D. ap ʒ ap Rys</i>	<i>o</i>
332	Mynwn y mod mewn vn mann	<i>Guttur Glynn</i>	<i>p</i>
334	Mae heddiw vm wahoddion		<i>q</i>
335	lle nad teg lliw onid tv		<i>r</i>
336	ʒ gilio rhag i elyn		<i>s</i>
337	Rhobert ywch rhiwiav aber	<i>Guttur Glynn</i>	<i>t</i>
339	<i>Mar: Wmffre ap hot</i> : Son o fod /n/i fedd tros wr tv tryssor towynn		<i>u</i> <i>Gr: Hiracthog</i>
340	Herod wyf hoywrad afael	" "	<i>v</i>
341	Kefais vn cofws wener klaim ar hwnn cael vm ai rhoes	" "	<i>w</i>
342	Y karw ifank a evrir	<i>Tydv'r Pennllyn</i>	<i>x</i>
343	Gryffydd beisrydd bowysrann	" "	<i>y</i>
344	Torais dydd fel vn trist dall	" "	<i>z</i>
346	llwyn gwenwys perllan gwinwydd	" "	<i>a</i>
b.	Meredydd llywydd y llynn llwyd . . . ap h'n . . . ar dy gorff a ro dŵw gwynn	<i>Deio ap ʒ. duy</i>	<i>b</i>
348	Damwain blin ywr byd yma	" "	<i>c</i>
349	Meredydd ddevrŷdd aron ap kynfarch	" "	<i>d</i>
350	Doeth tri arwydd vn flwyddyn	" "	<i>e</i>

CYWYÐEU SION KENT

351	llyma vyd llwm o vedydd		<i>f</i>
353	Tydi ddyn tew dy ddoniav		<i>g</i>
354	Pand angall na ddeallwn		<i>h</i>
355	Meddyliaid am addoli		<i>i</i>
356	Y dyn kyfflybrwydd i daw		<i>k</i>
357	llyma vyd kyd kadarn		<i>l</i>
358	Kreawdr mawr kroyw awdvr mwyn		<i>m</i>
360	Ystŷdio i ddwyf was didwyll		<i>n</i>
362	Y ferch wenn o fraych anna		<i>o</i>
363	Tri oedran hoywlan helynt		<i>p</i>

364	Dvll vairdd deallwn fod	a
365	Vn fodd ywr byd kyngyd kel	b
367	ILawer gwaith i darlleais	c
368	Pryddlawn ydywr korff priddlyd	d
371	Dilys gan anfedrys gav	e
373	Rhyfedd ywr byd rhiw fodd beth	f
375	Y grog hvalog hoelion	g
376	ILymar twrwf lle maer terfyn	h
377	Y benglog di erbynglod	i
379	Y tad or dechreûad chwyrn	<i>Sion kent</i> k
380	O ie ddyrn byw i ddwyn byd nef a nown am i ofn oll <i>IL'n ap Hot ap J. ap Gronwy</i>	l
381	O ior enaid wr auwyl y llw gwyn bo / n / oll yn i gael	m "
382	Mae rhai ni frydera ymhryd ir kyssegr i barck iesû	n "
383	Deall i bvm dwyll y byd i gilio rhag y gelyn	o "
384	Maer wyd ti ddûw tri nid rhaid yn brvder aed yr enaid ion yn dy ran di <i>IL'n ap Hot ap J. ap Gro:</i>	p
386	Mynych fel peder am wenyn a wnel mihangel a mair	q "
387	Kawn dref a nef yn vnwedd gael ynill y goleini	r "

CYWYÐEU SION TUDUR

388	Dis ywr byd os arbedwn	s
390	Y karw ifank arafwych	t
391	Y gwr vrddol geirwir ddysg	u
394	Y bardd gwynn ebrwydd ganiad	v
395	O ddûw dod pa fyd ydyw	w
397	Fyngwinevfarch fwng nwyfvs	x
399	Y karw ifank arafaidd	y
400	Wrth ddarllain kcelvain celfydd	z
402	Mae son fal moesen ne vwy	a
404	Yr aer mawr ar wyr mowrion	b
406	Y llwyn ai wisg oll yn wyrdd	c
408	Olwen gûlael lan galon	d

CYWYÐEU AC ODLEU LEWIS GLYN COTHI

403	Y drindod an cyvodes	e
410	Gwr da gwych llewych llawir	f
411	Ïesv gwynn a wisgo art	g
412	Doethvm ddûwsûl diwatha	h
413	Drwg iawn fydd pob anobaith	i
414	Y seren o efenni	k
416	Dragowydd davydd mwsgedd a brynn	l

- 417 Y penn aeth ymhob bonedd *Lewis Glynn Cothi a*
- 418 Y post hardd hapys dewrddoeth *b*
ar bawb a ffoed hir i bych *Gr: Grûg*
- 419 Anaml i chwardd harwn *c*
ni ryden gynt ar adwy *Gr: ap ŷn llwyd*
- CYWYÐEU DAVYÐ LLWYD*
- 420 Brûd y korff ir brawd kv *d*
ner gleissiad yn wr glaswyn
- 421 Gwae a fwrïodd gof oerwas *e*
ith weled dûw ith wlad ti
- 422 Am y gwr mwya a gerais *f*
dail am dwyll dalm am dvr
- 424 Trom fy /r/ codded ar tremig *g*
ar i ol e fydd llai /r/ wylaw
- 425 Och ddûw nef am waith efa *h*
a geidwr himp gwedi /r/ rhain
- 426 Da mewn kyff dewi mynyw *i*
a da /r/ byd nid a ir bedd *D. llwyd*
- 427 Mae gwr im dirmygv i *k*
arched e heb eiriach dim *ll'n ap Gyttyn*
- 428 Kirchiad yn siarad y sydd *l*
oes dalm ai clyw ystlym cler *D. llwyd*
- 429 Davydd llwyd ofydd y llv *m*
gwyn i fyd y byd or bedd *ll'n ap Gyttyn*
- 430 Klaf wyf eissie cael y ferch *n*
ar fol bola bayol byd *D. llwyd*
- 431 Kenad wy a wna kynen *o*
ws erw i was o vrien *ll'n ap Gyttyn*
- 432 Teyrn ymysg trin a mael *p*
a chyredd swydd ni chwardd sais *D. llwyd*
- 433 Y gaer braff ar gwrr y brynn *q*
einioes ytt wenwys ottiel *O. ll'n moel*
- 435 Gwayw vm yn y giav oedd *r*
ith warchad byth a erchais " "
- 436 Mae /r/ ystock im restiaw *s*
kedwid dûw keidwad hael " "
- 437 Y karw ar lawnt kaerav /r/ li *t*
ni bo /ch/ iaith heboch ithav " "
- 438 A wyddant hwy pwy om pwynt *u*
a thri gair oi thrigaredd " "
- 439 Darfy /r/ byd enkyd an kan an gwleddoedd *v*
gladdy *hw ab ifan*
mwy nid oes vm enwi dav
yn y byd vn wybodav *kadwaladr ap R. Trefnant*
- 440 Pwy an piav penn powys *w*
na llai /r/ did evrlliw ar dwn " "
- 442 Pwy /n/ aer gwyth pwy /n/ wr y god *x*
ith ofyn ymathavarn " "

443	Ilwrodd a roes i foysen dysgwn ag evrwn pob gair	<i>D. ddv o hiraddûg</i>	<i>a</i>
445	Kannocs am farll i kwynwn tragwyddol i trig iddo	<i>Hot ap sy Mathewe</i>	<i>b</i>
446	Pwy yn yn gwlad ywn pen yn glir gwir loes i gwr a lywsi	" "	<i>c</i>
447	Anoetha dim a wneythwm heb ladd lleidir bleiddiaf llwydion	<i>Bedo ab ffylib bach</i>	<i>d</i>
448	Teyrn gwyr ystrad towi o gwn ne feirch genyfi	" "	<i>e</i>
449	Y ddyfyn fwyn addfwyn faenawl o bwyth ir carl boethi /r/ coed	" "	<i>f</i>
451	Y ddyfyn lwys baradwys liw ynghaer ddail anghowir ddyfyn	" "	<i>g</i>
451	Y ddav giw oedd wyav gynt	<i>Ilowdden</i>	<i>h</i>
453	Edwart ai wyr ai drwyr tan	" "	<i>i</i>
454	Kvrwn gerdd gidar vn gaink	" "	<i>k</i>
455	Gwyr y tir ai geirie teg a gore rhydd y gwyr ai rhoes	<i>Bedo Brwynllysg</i>	<i>l</i>
456	Gwenn dlos ag anadl issel trigarha na watwor yn hir	" "	<i>m</i>
457	Ilawen fyth ni allwn fod	<i>Lewis Môn</i>	<i>n</i>
459	Hen ddelw honn a ddolynt	" "	<i>o</i>
460	Pwy yn y gwin pen i ganed	" "	<i>p</i>
461	Pie stil powys dalaith	" "	<i>q</i>
463	Nos da ir fran is dofr enyd	" "	<i>r</i>
464	Y ddarn od wych ddarnwayw dvr itti i gloi avr at y glin	<i>Mathew ab Il'n goch</i>	<i>s</i>
465	Howel enaid hil einion pette /r/ byd poed hir i bo	<i>Jfan Tydvr penllyn</i>	<i>t</i>
466	Ilwyth ynyr ai wyr yw ol kawn devro kenav derwas	" "	<i>u</i>
467	Y llew vndvil a howel ath ad wiliam ith dylwyth	" "	<i>v</i>
468	Mab kadr kadwaladr keidw eilydd hael <i>amhadog wladaidd alias Sypyn hyveiliog, alias kneppyn gwrthrymion</i>	<i>D. ddû w</i>	
469	Y gwyr a ddarfy yn vnaid	<i>Howel kilan</i>	<i>x</i>
471	Ysda hûdd chwaredvdd chwyrn	" "	<i>y</i>
472	Y karw dv kowir i dal	" "	<i>z</i>
473	Y dilys walch a dal son	" "	<i>a</i>
474	Ai gwyr kwympo gwr kampvs	" "	<i>b</i>
476	Ilwewlyn oll ai olvd	" "	<i>c</i>
477	Y gwr val gei o warwig	" "	<i>d</i>
478	Y mab ai klas yn aber a byw fo /r/ iach heb varw vn	<i>D. ab Edmund</i>	<i>e</i>
479	Aer evtvn a wyr yta a roir ywch er yr ychen	" "	<i>f</i>

CYWYÐEU AC ODLEU SION KERI

480	Y teyrn oes yn tyrnassv	<i>Sion Keri a</i>
481	Oes gwr gwych a wisg avr gart	<i>b</i>
482	Mawl at wyr aeth mal i trig	<i>c</i>
484	Pwy oll a gair pell i gyd	<i>d</i>
485	Mae hwnt wr a maint foyrs	<i>e</i>
486	Rhys wynn o forys yn farwn ith roed	<i>f</i>
488	<i>f Beuno</i> : Ond da /r/ fynwent ar faenawr	<i>g</i>
489	<i>Hum: kinaston</i> : Mae aerwy gwynn am warr gwr	<i>h</i>
490	<i>S. ab Einion</i> : Mae o einion ymwanwr	<i>i</i>
491	<i>Morys O. o Riw Saesson</i> : Mae i bowys wr ymhob sias	<i>k</i>
493	<i>J. Llwyd o Geri</i> : Pwyn kynnal penn fjav kannwr	<i>l</i>
494	<i>J. ap Hot o Veifod</i> : Y gwr ffrw llwyd gorff Rholant	<i>m</i>
495	<i>H. Llwyd</i> : Hŵw o geri hvg evraid	<i>Sion Keri n</i>

CYWYÐEU JEUAN DEULWYN

496	Rhys a gynnal rhwysg einion	<i>o</i>
497	<i>R. Awbrai</i> : Y llew yn dwyn llenav dvr	<i>p</i>
498	Ysgynawr o is genenn	<i>q</i>
499	Ai fach gwilym ywch gwyli	<i>r</i>
500	<i>f. Llwyd</i> : Y llew ievank da i lliwyd	<i>s</i>
501	Nos dv yw ynys dawy	<i>t</i>
502	Hawddamawr nim dawr ai dwyn	<i>u</i>
503	Draw nid awn wedi /r/ vn dydd	<i>v</i>
504	<i>Mastr Rys ap "Syr Rys hen" ap Thomas</i> Y mab hir am hap vrien oni choffa i chweffwyth	<i>w</i>
505	<i>L'n ddu or annell</i> : Y llew draw ai lldio i rwyd ni bydd yn dragowydd gas	<i>x</i> <i>Jevan Deulwyn</i>

CYWYÐEU AC ODLEU LEWIS GLYNN COTHI

506	<i>fr medd-dod</i> : Nid bwrdiaw lle daw bod dydd	<i>y</i>
507	Gwaer wlad gwae ryw lv o wyr	<i>z</i>
508	Ynhwr baldwyn os dwy nos	<i>a</i>
509	Val enaid a chorff i velienydd rym	<i>b</i>
510	Trillv oll ai trwy holl iaith	<i>c</i>
512	Pond llyr kryg eryr iddo koron, lloygr	<i>d</i>
513	Avr dorchog varchog or vann, ir rossol	<i>e</i>
514	Y neidir vain or glain ar gloynwy rhed	<i>f</i>
515	Sion hyvedr ar farch sion havart alawnt	<i>g</i>
516	Da air o fewn dayar fv	<i>h</i>
517	Krair Kowres kynes kenyd krist gryffudd	<i>i</i>
518	Dart arglwydd herbart baham, na thorres	<i>k</i>
520	Y maes grymyssa o gred	<i>l</i>
521	Mair a roes nef ymrhessen	<i>m</i>
522	Hawddamawr heb vn awr wast	<i>n</i>

523	Breiniol wyd or barwnwaed	<i>L. G. Cothi a</i>
524	Edwart ab Edwart gwart gwyr	<i>Jolo Goch b</i>
526	Ymddiddan bwhwman hwyr	„ <i>c</i>
527	Taw drûan fawd lydan ledr	„ <i>d</i>
528	Doe /r/ pryd hwnn ir oeddwn i	„ <i>e</i>
530	Rho dûw mawr y march blawr blwng	„ <i>f</i>
531	Y blaenaf o bobl wynedd	<i>D. Nanmor g</i>
532	Hawddamor blaenor y blaid	„ <i>h</i>
533	Pand hir na welir ond nos	<i>Jer: fynglwyd i</i>
535	Y llen addwyn llonyddfawr	„ <i>k</i>
536	Mair forwyn mae ar foeroedd	<i>D. Eppynt l</i>
537	Adwaen vn edn yn i wast	„ <i>m</i>
	<i>CYWYÐEU HOWELL D. AP JEUAN AP RYS</i>	
538	Wrth ddechrav am swyddav son	<i>n</i>
539	Y gleissiad mynwgl assur	<i>o</i>
540	Anna a wnaeth i nynt	<i>p</i>
541	Os byrr oed dydd os bryd hen	<i>q</i>
542	Y dyn vn lliw ewyn llif	<i>r</i>
543	Mae perllan ymorganwg	<i>s</i>
544	Gwr wyf nid rhaid gorafûn	<i>t</i>
546	Ilariaidd farwnaidd frynach	<i>Hot D. ap J. ap Rys u</i>
	<i>CYWYÐEU GYTTO'R GLYNN</i>	
547	Karaf vrddol kaer fyrddin	<i>v</i>
548	A oes vnplas yn siampler	<i>w</i>
549	Ai gwledd a wnaeth farglwyddwawr	<i>x</i>
550	Gynt i rhoed yn gynta rhann	<i>y</i>
551	Maer tarw mawr or mortmeriaid	<i>z</i>
552	Mae vn keidwad mewn cadair	<i>a</i>
553	Mi af ir wlad llei maer wledd	<i>b</i>
554	Tair blynedd rhyfedd fy /r/ rhain	<i>c</i>
556	Ʒechyd i wr ychod el	<i>d</i>
557	Pan sonier er yn amser ni	<i>Gytto/ r / Glynn e</i>
558	Ʒ <i>W. D. ap Gr.</i> —Y gwr enwog ir anwyl i wiliam hael wawlym hen	<i>f</i> <i>O. ab Il'n moel</i>
559	Y gwr a gar gwyr ag onn a ro itti wysg o avr tawdd	„ „ <i>g</i>
560	Y karw Ʒevank karvaidd kydwaladr akw i delych	„ „ <i>h</i>
561	Y drych ar dyrav vchel i bû Ʒesû yn i bassiwnn	„ „ <i>i</i>
562	Yr egin o rywiogwaed giw iarll sion ag iarlls went	<i>Il'n Moel k</i>

CYWYÐEU RYS NANMOR

563	Krist arnad yn geidwad gwr gwna son dyn gannoos yn dol	a
565	Y tv wrth west ar tri tho koedwig dent keidw iago di	b
566	Ple ddaeth penn awdvriaeth dwys er dŵw / r / ferch or advr fwyf	c
567	<i>Syr R. ap T.</i> —Kyronigl yw kynr a glowir	d
569	<i>Etto</i> : Edn pasgen wadnav pwysgaink	e
570	Sion fychan hyd forganwg	f
572	Pwy biav gair pybvr i gwnn Marchog o went mair ath gad	g

Rys Nanmor

CYWYÐEU DAVYÐ AP HOWEL

573	Pwy ywr gwr hwnn piav / r / gair hael na neb oi well yn y byd	h
574	Marchog wiliam meirch galath avr y glin ar magl vnwaith	i
575	Kenav sarff ymkanv sieb dewis air byth dos ar bel	k
576	Marek evraid ymrig ceŵrydd cedwid dŵw y ceidwad hwun	l
577	Howel dreigl hil darogan hŵdol merch a hoedl ym yw	m
579	<i>Mar: D. Llwyd ap Il'n ap Gr: o Vathavarn</i> Diliw a gwymyp a dail gwydd am waith ifor mathavarn	n
580	Y gwr hir o gaer harri dynwared y dyn iraf	o
581	Gryffydd o feredydd frav Kaer avr ir kawr o vrien	p
582	Gair angel ir gwr vngod dy benn yw penn ar bob peth	q
583	Mae geiriav nevaddav nvdd a chymer vn om chwemeirch	r
584	<i>Mar: D. ap T.</i> —Trist o vardd i troes dŵw fi oes y pvm oes ir pvm maib	s
586	Pan fo borav gwynn pann fo byrraf nos myfi a wnai hynn i myvanwy hael	t
587	Bywyd hir i vab y tad lliw dy benn yn llwyd i bydd	u
588	Post vnion powys danoch dan harri ddewr daw / n / rhwydd yd	v
589	Prenn i stynnv prins danoch dim nim llvdd onim lleddwch	w
590	Mae / n / pengawd barawd y bank bei ddŵw / n / borth kei ddawn y byd	x

D. ab Howel

Gtm ap J. hen

Rhys Deganwy

Lewys Morganwg

591	Pwy /r/ dŵr pŵr dewr a doeth i chwi air dyn gwyeh ar dol	<i>Lewys Morganwg</i>	<i>a</i>
592	Ɔarll o went ai holl wyr bo ir tv Ɔarll herbert henn	" "	<i>b</i>
594	Pwyr ewyr aeth porth yr og bydwaed tyn kedwid deinioes	" "	<i>c</i>
595	Y tarw or mwnt eryr mon		<i>d</i>
597	Y llwyn ai wysg oll yn avr pader y beirdd pged hir i bych	<i>William Egwad</i>	<i>e</i>
598	Pwy rwv fyd pa rai a farn yn fyw or tir nef ir tad	" "	<i>f</i>
599	Kriais edling kroes waedlyd kyrn avr i fŵrwyth kornor ffraink	" "	<i>g</i>
601	Ɔawn rhoi kerdd drwy angerdd draw	<i>Howel Swardwal</i>	<i>h</i>
602	Y pavn syth lew penn saith wlad kodiad oi haal keidw dŵw lwynn	" "	<i>i</i>
603	Llwyddiant a ffyniant amddiffynwr, gwr i chwi hoedl addaf a chyd lwyddiant	" "	<i>k</i>
605	Y trywyr a bortreiwyd ir tyroedd a ro teiroes	<i>Ɔ. ap Hoŵ Swardwal</i>	<i>l</i>
606	Ɔ mae vtkorn am watkynn i werth ef o wyr a thŵr	" "	<i>m</i>
607	Y nos i kad mab rhad rhwydd oes noe yn i lys newydd	" "	<i>n</i>
608	Pwy oll a ddŵg pell i ddaeth	<i>Lewis Mon</i>	<i>o</i>
610	Pa riw gwymp i wr y god	" "	<i>p</i>
612	Akw torwyd gaterwen	" "	<i>q</i>
613	lle bo rhos felly bo rhaid	" "	<i>r</i>
614	Gwae wlad oer gwilio derwen	" "	<i>s</i>
615	Syrthiodd penn derwen ne dwr a wnai gann hoes yn gwanhav	<i>Bedo Brwynllys</i>	<i>t</i>
616	Y dyn ai had o noe hen ni rof fy lle er fy lladd	<i>Howel Davi</i>	<i>u</i>
617	Tarian gynt dwyrion a gaid nad a byth ir nod i bv	<i>Bedo Brwynllys</i>	<i>v</i>
618	Y barr fal vn mab vrien Yr oed a wna/r/ dŵ yn wyn	" "	<i>w</i>
619	Y gwr i trig ar y traeth rhoed dŵw farr avr hyd dy frig	" "	<i>x</i>
620	Evrlliw a gwarr llew a gaf i ti drweh tidav/r/ ychen	" "	<i>y</i>
621	Madog oedd rywiog ffordd i rai havl wybr ywr devodav/r/ dŵ o vadog	" "	<i>z</i>
623	Y fvn deg a fendigwyd enaid a chorff nid ych waeth	" "	<i>a</i>
624	Tyfodd yweh rhŵdd dai ofwy ddiank o cherdda/r/ ddayar	<i>Hŵw pennal</i>	<i>b</i>

625	Trindod sy /n/ troi o vndyn yr wyr hen a wna /r/ rheini	<i>Húw pennal</i>	<i>a</i>
626	Howel o gwmsel gwinsawr ith vrddwyd hynn a wna dofyn yn bendevig	<i>D. Amhredydd ap Túdyr</i>	<i>b</i>
627	Golúd teg gweled digairdd yt ragor rhwyddynt rhagod	” ”	<i>c</i>
629	Kredv ir iesv rasol a moes y groes i mi i gred	” ”	<i>d</i>
630	Mae gwr mawr i gymeriad eirioed yma ar domas	<i>Ʒ. D. ddv</i>	<i>e</i>
631	Y trowyr o waed troya	<i>Gyttyn Owain</i>	<i>f</i>
632	Blin ydyw gan blanedav	<i>Rhys goch G. dyfrdwy</i>	<i>g</i>
633	Vn dewr a gloed mewn dvr glas llvddia drais llaw ddúw drossod	<i>Tho: Gwynedd</i>	<i>h</i>
635	Harri ab Harri pared yr Ʒessv a theiroes hirion ith ras harri alias <i>Sion ap Howel ap Lle'n ap Ʒthel o von</i>	<i>Sion Brwynog</i>	<i>i</i>
636	Naddv om awenyddiaeth gras dúw ytt varchog Rhys doeth	” ”	<i>k</i>
638	<i>W. V'n siambrlen hen</i> : Dwyn bevnydd dan i benwn vab addaf vab dúw naf ner	<i>Rhys Goch o ryri</i>	<i>l</i>
640	Dilys enkyd lew siankyn drwy aros dy orevraw	<i>Gyttyn Goch brydydd</i>	<i>m</i>
<i>b.</i>	Y seren a fessvrwyd a chynnydd or wreichionen	” ”	<i>n.</i>
641	Y naidr oedd mwy enw a drig diwallo dúw dy wllys	<i>Rhys Pennardd</i>	<i>o</i>
642	Ymrafel ym aml orevfedd i chwarrdd bún och wir ddúw byth	<i>Madog Benvras</i>	<i>p</i>
643	Da ddoeddem y dydd eddiw ar wenn bais yn y wavn baut	<i>Il'n moel y pantri</i>	<i>q</i>
644	Af i wledd gwynedd ag ial kroes dúw ith nerth krist ith nawdd	” ”	<i>r</i>
645	Haerllyg ymrwydr naf hirllwyd llaw ddúw ith kadw búw i lvn	” ”	<i>s</i>
646	Y gwr a roes y gwryd berffaith heb drank heb orffenn	<i>Il'n goch Amheirig hen</i>	<i>t</i>
648	Cyrchais ar frys winllys wiw ced rwydd car clúdlwydd clodwyr	” ”	<i>u</i>
649	Kerais dan búg o vrael or ail nef ar ol y nyn	<i>Ʒ. ap t'n vychan</i>	<i>v</i>
650	Dydd eddyw lle da ddoeddwn mor ffraeth ag ir aeth or oed	<i>R. ap D. llwyd ap t'n Illygliw</i>	<i>w</i>
651	Ilwiog wyf yngorllewyn lliwid dúw e /n/ wr llwyd hen	<i>Ʒ. dv /r/ bilwg</i>	<i>x</i>
652	Y karw gwngoch kraig angerdd bedeir oes hydd bid air sion	<i>D. ap Ʒ. Ilwyd</i>	<i>y</i>
653	E gad gwart herbart i honn syrr vyddech nis rhyveddir	” ”	<i>z</i>

654	Pwy sydd ddivalech fal gwalch mai kael ir warr koler evraid	<i>D. ap J. Ilwyd</i>	<i>a</i>
656	Y gwyr ar wlad a gweiriwyd knawd dewr byw knott ar bowys	" "	<i>b</i>
657	Yr hoywvab elwir havart : gann diolch am gwn dvon	<i>Hûw Kae Ilwyd</i>	<i>c</i>
658	Syr Rys erys air vrien i gadw hebog dehevbarth	" "	<i>d</i>
659	Y gwr llen gwrawl lluniaidd kob i esgob a wisgo	<i>Lewys Powys</i>	<i>e</i>
661	Jfan dewr o fewn y dawn yn gadernid ir byd byth	<i>O. waed ta</i>	<i>f</i>
662	Klowch son megis cloch sais	<i>Sr Lewys Merdwy g</i>	
663	Syr lewys felys i fwyd	<i>Sr ffylib Emlyn h</i>	
664	Y gwr oediog a gredir nag oed i mi ag vd mwy	<i>Y Masdr Harri</i>	<i>i</i>
665	Y meistr nis amav estrawn e gyst avr ytt gwas dewr wyf	<i>J. Tew brydydd hen</i>	<i>k</i>
667	Prydaf vm ior paradwin a gan hoodl yn ganheidon	" "	<i>l</i>
668	Wrth weled kwthr dwred kethr llv on bodd lle ni byddwnn	<i>Jthel ap Rys</i>	<i>m</i>
669	J nai /r/ Jarll i rwy /n/ darllain cann haf i watkyn hefyd	<i>Tâdâr Penllyn</i>	<i>n</i>
670	Aethûm i fad ddûw sadwrn ynys deg yn nes i dir	<i>R. Ilwyd ap R. ap rhiccert</i>	<i>o</i>
671	Meddyliaw am addoli gwledd i mab arglwydd amen	<i>Howel heri</i>	<i>p</i>
672	Ilwelyn a lliw alarch am llowrodd im llaw arall	<i>Howel Reinallt</i>	<i>q</i>
674	Y rhiaïn wych ai rhoi /n/ wenn ni bych heb a gerych gwenn	" "	<i>r</i>
675	Y ddyn winvaeth vniownfawr nad fanwyl newid feinioes	<i>J. ap Hûw</i>	<i>s</i>
676	Dûw llvn i bv dwyll i wyr a fy feirw /n/ rhaid feryr	<i>D. Ilwyd ap Il'n ap Gr:</i>	<i>t</i>
678	Kleddav gwnae assav /n/ yssig gwrdd oedd trigaredd iddaw	" "	<i>u</i>
679	Y gwr dilesg ar dalwrn vn deigr or dwr bendigaid	" "	<i>v</i>
680	Dÿvi wenn dal dwf indeg a bedw irion bedeiroes	" "	<i>w</i>
682	Y karw vrddol kowirddoeth bid arglwydd mewn bedw ir glos	" "	<i>x</i>
683	Maer goron ymrig eryr harri sydd hiroes iddo	" "	<i>y</i>
684	J noe hen anwahaniaith trindod yw cadw trwy vndeb	<i>Gr: Hiraethog</i>	<i>z</i>
685	A Sonier am sy anoeth hwnu a honn hyn no hynny	" "	<i>a</i>

687	Y ferch dānn yr avr llathrōyw	<i>D. ap Gwilym a</i>
	<i>b.</i> Trvan mor glaf yw davydd	<i>Gr: Grûg b</i>
688	Kynnydd kerdd-bva o vnflwydd	<i>D. ap G. c</i>
689	Gwell oedd be bai gyfell ym	<i>Gr: Grûg d</i>
690	Griff i blwyf i grefft a blyg	<i>D. ap G. e</i>
691	Davydd pam nad ydivar	<i>Gr: Gryg f</i>
692	Gryffydd gryg ddirnig ddarmerth	<i>D. ap G. g</i>
694	Gwyrfil wawr eiddil ryddoeth	<i>Gr: Grûg h</i>
695	Aerblank yw gryffydd wyrblyg	<i>D. ap G. i</i>

CYWYBODEU AC ODLEU WILIAM ILÛN

696	Pwy byw wrth i ryw ir aeth	<i>h</i>
697	Krist y tad tyviad diofal keidwad	<i>l</i>
699	Tanad llys y rhad anrhydedd, piav	<i>m</i>
	Oes ytt a henaint tomats tanad	
701	Aml yw rhai ai mael ar hynn	<i>n</i>
703	Y galonn gronn glain y gwres	<i>o</i>
705	Y llew enwog holl wynedd	<i>p</i>
706	Y gwr o gorff yweh gwyr gant	<i>q</i>
	llaw duw a wnar llwyd yn wynn	<i>W. Ilvn</i>
708	Darogan Jevan ai wyr, yw ramkan	<i>r</i>
	wyth ddraig o ynni ith ddroganant	<i>Hot ab Syr Mathew</i>
709	Krist cadwed ened ynys y kedyrn	<i>s</i>
	kadw lewys gwynn eydlais a ganwu	<i>” ”</i>
710	Pwy sy stock powys ai stil	<i>t</i>
	tir a dwfr yt draw davydd	<i>” ”</i>
712	Mathew fowredd maith forys	<i>u</i>
	ith alwyf mathe eilwaith	<i>” ”</i>
713	Mowddwy wenn am ddaioni	<i>v</i>
	dros fareh bedeiroes a fydd	<i>J. ap y Bedo Gwynn</i>
714	Mae fmpyn a gwreiddyn gras	<i>w</i>
	hiroedd ir meistir harri	<i>D. fynglwyd</i>
716	Pvro gwawd imp per a gaf	<i>x</i>
	i sion mcwn y sein manwel	<i>” ”</i>
717	Y ddyd a thyviad anna	<i>y</i>
	mae yn rhad am danad wenn	<i>J. Dcclwyn</i>
	<i>b.</i> Y ddyd fwyn addfwyn feinael	<i>z</i>
	nid elych heb i dalv	<i>” ”</i>
718	Pwy sy drist powys drosti	<i>a</i>
	o dielir nid wylaf	<i>” ”</i>
	<i>Y Kywyddav ymryson rhwng J. Tew ar B. Havcsb</i>	
720	Ymrrawd ai yma ir ydych	<i>b</i>
	ith benn molt ith follt ath fas	<i>Jfan Tew brydydd</i>
721	<i>J heddychu'r ddau:</i> Heddychwyr heddiw ychod	<i>c</i>
	obrv yw ddwyn bar y ddav	<i>Sr Rob: Miltwn</i>
722	Brad oedd mal bwriad iddew	<i>d</i>
	a fynne i lvn i fwynhav	<i>Bedo Havcsb</i>
723	Ond ynvyd coeg ysbryd kaeth	<i>e</i>
	tyunny ddant om tw oedd well	<i>J. Tew</i>

- 725 Gwann i rhoed i ganv /r/ rhawg a
a cherdd fal na chwardd i fam *Bedo Havesb*
- 726 Galw erioed gwilio rydwyf b
i ward fevan or diwedd *R. ap J. ap Mred: ddu*
- 727 Rhoed vm boen rhaid vm benyd c
i ddevlwy mowddwy amen *Mathew Bromffild*
- 729 Doe gwelwn canwn be kaid *J. ap Rhyddz ap J. IL'd d*
- 730 Sùlien ith gadw syr bened *Tydyr Penllyn e*
- 731 Diwedd hen or fargen fav *Gyttor Glyn f*
- 732 Trillv aeth o gymrv gynt g
ddiank o cherddan ddayar *Húw Pennal*
- 733 Heiniar adfydig hynwyf h
. deyddyn ni bwy hyn na hwyf *IL'n Goch amheirig hen*
- 734 ILyrra haf llwm i hoywfardd i
. a, chlikied yn iach levkv " "
- 736 Kwrs ifank kerais hoywferch *Robin ddu k*
- 737 Gwae ni /r/ beirdd gan air y byd *Sion Túdúr l*
- 739 Kybydd vab difedydd dig " " m
- 740 Twyllfraw fradog tywllfrith " " n
- 742 Nesda ir fûn er fan hvnedd o
nim keir mwy yn carv merch *Bedo Avrdrem*
- 743 Mae arth yn ystrad marchell *Gyttor Glynn p*
- 744 Y dv hder or deheudir " " q
- 745 Sion philib sy /n/ hoff alarch r
. kawn dwyts coch y pwyts och penn *S. ab D. ab Sienkin*
- 747 *Atteb:* Fewyrth llwyd fathro lliwdeg s
a gyddio i hen gowydd hi *Sion ffylib*
- 749 a. Y ferch davel wallt felen t
yn iach bid a fo yn ol *IL'n ap Mred: ap Edn^d*
- b. Y fedwen las anvadwallt u
ai krinaw draw yn y dref *Gr: ap Adda ap D.*
- 751 Y prenn a ihisgl pvr ynn rhaid v
ond y naw gynt nid vn gwr *Siankyn fynglwyd*
- Y howyddav ymryson rhung R. goch a tŷn moel y pantri*
- 752 Ychel ir wyf yn ochain w
enaid gryffydd llwyd yno *Rees Goch o ryri*
- 753 Pam in kan heb ywenydd x
dy nod par vm glod am gler *IL'n moel y pantri*
- 755 ILiw brwydr fal llaw brevder y
lywelyn wenwyn wyn af (l. 64) *Rhys Goch*
- 756 Rhoes dy liw rhys devlvaidd z
a gwynedd fyngoganv *IL'n moel y pantri*
- 758 Dewrddryd lywelyn daerddraig a
awch ymrwydr a chymrodedd *Rhys Goch*
- 759 Y ddraig bab orynaig bobl b
ar gerdd ir marchog vrddawl *Rhys Goch o ryri*
- 761 Sathrodd avr seithradd wryd c
ag ynill ymorganwg *IL'n moel y pantri*

762	Mi a wnn gwyn am vn gwr	<i>Tvdvr Aled a</i>
764	<i>f W. ap Gr: ap Rhobin o gwchwillan</i> Mae llaw vn am holl wynedd	<i>Lewys Mon b</i>
765	Ilwelyn ai mynn ymyni : a grym . . . llwyddaw dawn iddaw dŵ yw noddi	<i>c</i> <i>D. ap Gwilym</i>

MS. 18 = lxxxviii. ENGLYNION; paper; $11\frac{3}{4} \times 7\frac{1}{4}$ inches; pages 1-78, followed by 98 blank leaves; xviiith century; bound in leather.

"Numb: 110 (53)" (p. 1). The contents of this MS. is very miscellaneous, and the quality of the poetry is of the feeblest, but the numerous notes to the Englynion throw light on the social habits of certain districts in North Wales, and of certain Welshmen in London, about 1600.

5	Ann fwynaidd ith cair lle yth garwyd yn iawn . . . Ann ffortyn ir toppyn teg	<i>d</i>
b.	Er dy gŵr ddolyr dy olwgg duw mawr . . . Duw rho inni dy drygaredd	<i>e</i>
6	<i>At the suppression of Images and Masse in the beginning of the late Queen's</i> Amlach yn llundain gain gerth yn gelen . . . Daw lwyd a bwrrywyd i berth	<i>f</i> <i>William</i>
b.	<i>Answer: Nid a yr Aberth dan berthi . . . Na grym y Groes yn d'oes di</i>	<i>g</i>
c.	Mab bychan gloywlan glwys, syar fysgwydd* &c.	<i>h</i>
d.	Na ryffedda wr da doeth . . . yn puro ni an peru yn iach	<i>i</i> "Christ"
7	Ni nêl gynghor rhagor rhag rhygam dwyll . . . drwg rwyg a dyr yr asgwrn	<i>k</i>
b.	<i>Noe wealth noe worship</i> Os yn llawn da y bydda cafe barch gan bawb . . . Ackw i try lle bo'r golud trwm	<i>l</i>
8	<i>To old Duke Humphrey's Lodgings</i> Powls ychel diogel da ddigon, maith gyrrre &c.	<i>foulk Lloyd m</i>
b.	Huw Griffith beunydd rhoc bot i Brydydd &c.	<i>n</i>
c.	Hwylys iw fywllys ag velly dêllwch &c.	<i>Rich. Hug.† o</i>
d.	Anffortyn iw hyn a hyllt gan kalou &c.	<i>Roger kyffin p</i>
	<i>The late earl of Essex:</i>	
e.	Ydrychwch ymwelwch bawb i gilidd byth &c.	<i>q</i>
f.	kybydd ddenrydd oerion wrth bokettae &c.	<i>r</i>
g.	Y fy yn medru gweddu am gwawd om geneu &c.	<i>s</i>
9.	A series of erotic Englynion of which only four have their author's name appended:—Rich. Phillip, Mor. Berwyn, Tho ^s Wm ^s , and H. Pugh.	
18	<i>"Englynion of divers Authors to sundry purposes"</i> Er ffrydiau gweliau gloywon 'r' Jesu &c.	<i>Tuder Aled t</i>
19	Blin im coes fod gloes ofid glwyf, heddiw	<i>Rys Cain u</i>
b.	Ystynned o mynned im einoes drwy jechyd . . . Ni helpia . . . duw byth ai diobeithio	<i>v</i> <i>? Tuder Aled</i>

* Signed *St. Christopher*.

† *Reginæ pedissequus*.

- c. Gofidus boenus benyd; goerwin *a*
 Dan ochar rhiw, dyn iach rhydd *Sir Evan Lloyd**
- 20 Gwedi rhoi imi hir ennyd, gwaed-wyllt &c. *Sim. vaughan b*
b. Gweddiaf galwaf er golud; goel gwn &c. *Robert Evans c*
c. Deuddyn a wel dyn or dinas, drwy'r mur &c. *d*
d. Pob clippan truan, pob trád or dynnion &c. *Tho. Glyn, Arm. e*
e. Melus poen gofus pen gafer i nechwyn &c. *f*
f. Y llaw a dyngo yn llon, heb prissio *g*
 Duw ni fyn . . . fry ben barn, freib yn y byd
- 21 Hwyr a llwyr dial duw &c. (also in Latin and English). *h*
- b.* A series of Englynion referring to incidents at keffn Rug, Wrexham, "Ossestrie," "Harden," Rhiwlas, Anglesey, Harlech, &c.
Upon the death of Evan Lloyd of Yale—11th feb.
 1586—and in praise of his nephew.
- 24 Mai'r wyd varchog llwyd, ar llydan gledan *i*
 Siwr flaen llá, sir Evan llwyd *Ed. Maylor*
- b.* Wŷr march Eurog gwiwryw, Ifan llwyd *k*
 Tairoes ir corph naturwyn 1587 *Roger kyffin*
- 26 ffan wyr Ifan arafwych odidog *l*
 Yn ben ar Gymbry i bych 1590 *lewis llŷn*
- b.* *To his cosen J. Price of Rhiwlas, son of Capt. Price . 1588 .*
 Mastyr sion dirion aur dorriad; Prys &c. *Lewis llŷn m*
- c.* *The surname of Lloyd, Gwynne, or Vaughan, is taken up of every upstart as (indeed) they maye; they being names that nurses use to give them in their cradles—omne simile non est idem.*
 Nid llwyd pob llwyd, wrth y lláth i rhwygir *n*
 Mai rhagor rhwng deufath
 Mai llwyd llunden, or hênfath
 A llwyd pum ceiniog y lláth
- d.* Danfones y lodes lwydwen, y gadw *o*
 ffarl y ffal, eraill a gewch *John Price, de derwen*
- e.* Pwy yn goeêca dayra dihareb nis gwn &c. *Rys kain p*
- 27 *Atteb.* Wrth edrych yn fynych ar vañau, or gwir *q*
 drom ddirwy ond drwy ymddiried
- b.* A ddwetto gelwyd rhwyd *r*
 O dwaid wir trahir dro
 Gwiliad ni chaiff moi goelio *Wm Kynwal*
- c.* Doeth iw sad siarad, doeth a sirria bawb &c. *s*
- d.* *Several Englynion by Jo. Wms "corne porter" on the Thames—"a friend of mine."*
- 29 Englynion on the death of Ilewelin, Owen Glyndwfrdwy, Tom Bach or Coety, "what time the murreyn came upon cattle in Anglesey 1518," the burning of St. Paul's spire, &c.
30. "Sr Evan person of Carno . . . father to O. Gwynedd the poet serving at Melwern chappel had his chamber bookes &c. carried away."
 I Garno heno nid haws im dario *t*
 dan y ddôr am diwynodd i *Sir Evan*

- b. Os y Lunden rien ir aeth i drigo *a*
 Heb ffarwel ymadel a mi
- c. Gresso Huw [Gr:] mwyn iw mewn daith i Lunden *b*
 y dyn ar dy orchymyn di . 1594. *p Lew. Prys.*

31. At Borrás (ye house of Ed. Brereton then high Shiriffe of ye county of Denbigh) on Christmas 1597 there were all ye hollydayes, a drum, a Collestaffe & a book . whosoever was taken in bed after ye first sound of ye drum, or with never a peny about him, or playd for more than he had to pay, or was found drunk, or a common swearer, should ride this Collestaffe & be gallantly carried about ye Court and ye hall, with ye drum soundinge afore him royally &c. [Compare the *Cowltree* in the *Annals of Ireland* p. 363 (Rolls Series 1884).]

- Die Hugh is it true, is tre &c. &c. &c. *c*
- 32 Y dyn a ddringo frig dâr, dra vchel &c. *Sim. Vaughan d*
 b. da a da iw da a dysg a pharch &c. *e*
- c. Coeglegh iw Harlegh vel chwirligwgan &c. *Jo. Tudor f*
- d. *J. R. Grythor*: Da i gwyr Rhys felys afailion bynceiau *g*
 Hwf hâf, bwf baf, rwf raf Rys *John Tudor*

33 Er bod Rhys nwyfus yn yfed, ar daith &c. *W. Kynwal h*
 b. Englynion by J. Tudor to 'Dicke Hwf,' 'to a great Gibbsie,' and to Gwisgi Gwynne whose epitaph was written by Edw. Maelor, 1590.

- 34 *Gwyl-mabsant or wakes at Ilangollen*
 llawer cleiriach moel-grach-ben; heb ginio &c. *E. Maylor i*
- b. Yn llan rhaiadar ni aded im gysgu &c. *h*
- c. Ni chefais i na bwyd na chyfoeth, nag arrian &c. *i*
- d. Ces neithiawr dramawr heb drym-waith Cyllill &c. *m*
Edw: ap Huw of llanver
- e. Abergelef drêf aml draw fowddyn *n*
 ai ffla o fedddod sy fflwch

- 35 *Abergwynnegin*: Nid abêr gofer i gyd, o gregin &c. *o*
 b. *Rh'r Gwy*: Rhaydr oer-gri gadr, ar crych-ceidiau bach *p*
 Cwys deugyr ir Costogion *David y koed*

c. Englynion by Edw. ap Hugh, Tom Tegin (to Rhys Grythor), Edw. Maylor, to one John Morgan of Bala (branded in the hand for cattle-lifting), J. Brwynog, Roger Kyffin, W. Penllyn (who sings 'with courage when he is a little cupshotte') and Mor. Eurych ('Tinker').

37. *To Raffe ap Robert of Bachymbyd, 'a free holder of Dyffryn Clwyd and a near neighbour of old Rob. Satri of Rug,' Raffe, on hearing himself described as the best Bard, said that is because, 'y mod i yn canŷ ar y mara vy hŷn', 'but none will report soe much of his sonne Edward.'*

- Bachymbyd da iwr byd ar ben bwrdd tâl *q*
 oni ddoyde i llw, etto dam *Tom Grythor y Voch*

b. Englynion by Ed. Eaton, Ed. ap Hugh, Hugh at Jthel, Ed. Maylor Junr 1598, and to bad wives by R. Kyffin and W.W's.

40. *A series of Englynion, mostly erotic, by John Brwynog, S. Ychan, and others mostly anonymus.*

Ar ddeubeth haleth hylwydd, i gwn *r*
 i may Gwen yn ebrwydd, &c. &c.

- 42 Teg iw edrych tyg-adre a
b. Counsel to Watkin kyffyn going for Ireland with the Earle of Essex 1599.
 Byw yn rhy hael, nid mael mab mam &c. *Rog: Kyffyn b*
- c. Englynon to John Trevor Vaughan (1589), Hugh Griffith (1600), and Dd. ap Hugh (1599)
- 43 *To W. Sion clapt in irons in the low countreys by Cap. W. Middleton: Mewn heirn rhy chwyrn och wr, i doded . . . c*
 Yn rhodd, oi garchar yn rhydd *Serj. Rys. Williams*
- b. Os Wilkin trablin sy, n, trwblio dyñion &c. *W. Middleton d*
- c. Nedwch a chedwch, och oidi, llwm iw &c. e
- d. Swyddogion duon o daw, r, drogen &c. f
- e. *Tom Grythor Bach: Gofyn rhodd o fodd er diffyddiaw, crythawr &c. Thom. Anwyl g*
- f. Y pen ni bylho mewn pall may, n, dostur &c. h
- g. 'Nid a, r, bâr, or naid i bo' *Alice verch Gr. i*
- 44 Gwr medrus campus pes caid, gwr dewr &c. „ „ k
- b. Sethrir drymygir, drem agwedd, llyssian &c. *Jo. Tudr l*
- c. *Dr Elice Price and Lewys ab O. of Anglesey (like 2 robin redbreast in a bush) could never agree . . . saving for the common money: Dau henwr hwtiwr hasti dau chwanog . . m*
 Dau a yn vn am yn da ni *Rob. Meredith*
- d. *To Dr. Hughes lute Bp. of St Asaph, November 1600*
 Pen gay Escob i lusgo y nos &c. n
- e. Englynon by D. Veddig to "Hugh Gr: that would drinke much."
- 45 Genid ti cymra vi varch o
 Gore bara, garwa, r, gwellt
 Gan na thrig Ifiengtyd vyth
- b. Nid gwaeth doctor cyngbordoeth, gwyr vn-duw . . . p
 iw myrryd ar y marwar
- c. Medri tewi weithie, mewn mudriad gydwell &c. q
- 46 A series of Englynon of an admonitory character.
- 47 *To Lewis Dwn (a bungling heraulde) when he came to Lanvyllyn: Os ydwyd ti Herod yn gwybod mawl gwiwbeth &c. Tom Brydydd r*

Then follow a series of Englynon on various subjects, with references to Robert kldiro, Rich. Glynne, ffoulk Salbri, John Eyton, young Owen Brereton, Ruthin, and Dd. Benwin.

51. Queen Marië this day was proclaimed trateress at Bewmaris and the next day a lawfull Queene, so also at Denbigh by Dr. Elis and old Jo. Lloyd before noone a Traiteres, and by the same men in the afternoone a Queene: *Quin Mari yn Bewmaris &c.*

Then follows a series of Englynon

- 53 Pedwar peth diodieth, di dor, bar ydiw s
 i mâth gway galon ai medd
- b. Or ddaiar gyñar in ganwyd, yn noeth &c. *Gr. Jvan t*
- c. Pawb a ddoeth yn noeth ag yn wan byd &c. *Jo. Tudr u*
- d. Noeth bychan a gwan i genir, dyn byw &c. *W^m ILyn v*
- e. Or priddin i doythom pureiddwaith trwy Jesu &c. *R. Davies w*
- f. Nid plâs o wydr glâs ar glawr daiaren &c. *Anon x*
- g. Triphwn, ir diben drwg dybiwr, &c. 1601 *Moses Powell y*

- 54 Er passio drosso dra-serch a chellwair &c.
- 55 Dyñion a leddaist myn dynwen, lawcroedd . . .
Nid oes im hîr oes am hon
- 56 Englynyion to Tobacco by Hu: Gryffydd, Ed. Prys, ff. IL. &c.
- 57 Englynyion to "weemen, wenches, and lasses."
- 58 Englynyion by Ric. Phillip, Ed. W^m, Mor. Lewis, Rob. ap Morgan, Je: Tew, to Lewis ap John lewis (deputic shiriffe 1602), and to John Salesbury.
- 59 After the ystleddva att Caerwys there was a prohibition that poets and minstrells should goe no where without their passport unsent for.
Wrth weled sichred y siars &c. *Gr. Hiraethog*
- 60 Englynyion by John Puleston of Ilwyn y knottie, John Pader, Tho. Anwyl, Wm Prys, Tho. Illoyd, D^d Edward, D^d Illoyd, Rys kain, thom. Glynne Ilifon, Hugh Roberts, Thom Tegin (to a coye coystrell), Tho. Williams, Tho. Jevan, Thom. Mor. Powell, Lewis D^wm, John Tuder, Rog. kyffyn, Enion, Gr. frisiwr, and D^d Edward of Erbistog.
- 67 J^r.wy i fâl ir wy, fâl ir Ar, yn hyll
yn hên ddall a byddar &c. *Lewis Dwm*
- b. Englynyion* by Jo. Tegin, Jo. Texor, R. kain, Llowdden, Ed. ap Raff., Mor. Bowen (to Thom. ap Elice for incest), Tho. Price (on surrendering his shirifship to Wm Middleton), Moses Powell, Dick Hughes, David Veddig, Ed. ap Hugh, Sr Evan of Carno, Conyn Coch of Yale, Bleddyn, Tho. Penllyn, Evan IL. Jeffrey, Person Helygen, and many by anonymous authors.
- 76-8 Englynyion i'r Militia ag i Sir Watkin W[']ms Wynne—written circa 1815.

MS. 19 = xxviii. DARES PHRYGIUS and the HISTORIA OF GEOFFREY OF MONMOUTH. Paper; $7\frac{1}{6} \times 6$ inches; pages 1-14 and 1-192; written by Hugh Jones, under keeper of the Ashmolean Museum, in 1695; bound in leather.

This MS. is, apparently, a transcript of Jesus College MS. 8 and it seems to have been the original of the text of *Brut Tysilio* in the *Myvyrian Archaiology of Wales*, though the Editors state that their text is taken from the *Red Book of Hergest* which contains a different version of Geoffrey's *Historia*.

MS. 20 = cxii. A transcript of the *Liber Landavensis* by the Rev. Jonathan Edwards, Principal of Jesus College, Oxford, 1686-1712. Paper; $14\frac{7}{8} \times 9\frac{1}{4}$ inches; 329 pages; written 1693-97; in original calf binding.

CROSS-REFERENCE NUMBERS TO MSS. INCLUDED IN
VOL. II., PARTS I. & II.

Bensall MS.	1 =	Cardiff MS.	63
"	2	"	64
"	3	"	65
"	4	"	66

Breese MS.	=	"	25
"		Llan Stephan MS.	164
"		"	170
"		"	181
"		"	183
"		"	188

Caerwys MS.	17 =	"	182
-------------	------	---	-----

Crosswood MS.	1 =	"	155
"	2	"	156
"	3	"	157
"	4	"	158
"	5	"	159
"	6	"	160
"	7	"	161
"	8	"	162

Fenton MS.	5 =	Cardiff MSS.	48 & 49
"	220	"	33

Harley MS.	152 =	"	36
------------	-------	---	----

Jesus College MS.	xv. =	new number	9
"	xvi.	"	10
"	xvii.	"	11
"	xx.	"	3
"	xxii.	"	7
"	xxiii.	"	5
"	xxviii.	"	19
"	Lvii.	"	4
"	Lxi.	"	8
"	Lxxxviii.	"	18

Jesus College MS.	xc. = new number	18
"	Ci. "	17
"	Cxi. "	1
"	Cxii. "	20
"	Cxix. "	2
"	Cxxxvii. "	12
"	Cxxxviii. "	16
"	Cxxxix. "	14
"	Cxl. "	15
"	Cxli. "	6

Lewis Morris MS.	11 = Llan Stephan MS.	171
"	28 "	167
"	29 "	168
"	31 "	169
"	32 "	166

Sir T. Phillipps' MS.	94 = Cardiff MS.	10
"	1057 "	31
"	2159 = Llan Stephan MS.	185
"	2160 = Cardiff MS.	12
"	2161 "	11
"	2378 "	27
"	2586 "	13
"	2743 "	2
"	2745 "	22
"	2936 "	15
"	2954 "	23 & 24
"	4342 "	43
"	6896 "	34
"	6900 "	4
"	8272 "	16
"	8277 "	40
"	8393 "	84
"	10823 "	5
"	10989 "	9
"	11188 "	45
"	12369*	36
"	12371 "	17
"	12453 "	37
"	12454 "	38
"	12462 "	18
"	12463 "	50
"	12464 "	82
"	12466 "	36
"	13720 "	21
"	12755 "	82
"	13756 "	26